

TERVIS, TÖÖ JA SOTSIAALELU 2007

Sotsiaalministeerium

Tervis, töö- ja sotsiaalelu 2007

Tallinn 2008

Märkide seletus

- ... andmeid ei ole saadud või need on avaldamiseks ebakindlad
- .. mõiste pole rakendatav
- nähtust ei esinenud

OECD Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon
SKP sisemajanduse koguprodukt

Koostanud: Sotsiaalministeeriumi sotsiaalpoliitika info ja analüüsi, tööpoliitika info ja analüüsi ning terviseinfo ja -analüüsi osakonnad

Küljendus: Tiia Ilus, Tartu Ülikooli Kirjastus
Trükk: OÜ Greif

ISSN 1736-714X

Väljaandja:
Eesti Vabariigi Sotsiaalministeerium
Gonsiori 29, 15027 Tallinn, Eesti
Tel: 626 9301
Faks: 699 2209
e-post: info@sm.ee

Vt ka väljaannete nimekirja aadressil <http://www.sm.ee>

Autoriõigus EV Sotsiaalministeerium, 2008

Trükitud taaskasutatud paberile

Hea lugeja!

Esitame teile statistilise ülevaate Eesti tervisest, töösuhetest ning sotsiaalelust eelmisel aastal. Ühest küljest ilmestavad need numbrid Eesti elu valdkondi, ent samas on neil oluline tähendus ka tulevikuks. Arvud aitavad vaadata ettepoole ning loovad teadmistepõhise aluse teha homse jaoks tarku otsuseid.

Statistika aitab ühiskonnas toimuvast paremini aru saada. Andmetele tuginedes kujundame valdkondlikke poliitikaid, hindame tehtud otsuste tulemuslikkust ning oskame pöörata tähelepanu lahendust vajavatele probleemidele. Teadmine, milliste haigustega ja kui kaua inimesed haiglas viibivad, kui paljud hambaarsti juures käivad või end töötuna registreerivad, milline on keskmine väljamakstud vanemahüvitise suurus või mitu last elab lastekodudes, aitab otsustada, mida Eesti elu paremaks muutmiseks ette võtta.

Kogumik "Tervis, töö- ja sotsiaalelu 2007" sisaldab põhilisi statistilisi näitajaid Eesti sotsiaal-, tervise- ja töövaldkonna kohta. Esitatud andmed pärinevad eri allikatest – kõige enam kajastatakse Sotsiaalministeeriumi ja tema valitsemisalas olevate ametite ja inspektsioonide kogutavat statistikat, kasutatud on ka Statistikaameti ning teiste asutuste andmeid ja uuringuid. Eesti on viimastel aastatel läbi teinud kiire arengu ning need muutused kajastuvad ka statistikas. Seetõttu oleme kogumikus esitanud aegread aastate 2000 ja 2002 ning ajavahemiku 2004–2006 kohta. Nende teemade juures, kus võimalik, on ka 2007. aasta andmed. Iga peatüki alguses oleme kirjeldanud valdkonda ja olulisemaid muudatusi.

Kogumik on hea abimees eelkõige poliitikakujundajatele poliitikate algamiseks, väljatöötamiseks ja tulemuslikkuse hindamiseks. Esitatud info pakub kindlasti huvi ka uurijatele ning kõigile, kes soovivad saada teavet Eesti ühiskonnas tervise, töö- ning sotsiaalsektoris toimuvate muutuste kohta.

Lugupidamisega

Maret Maripuu,
sotsiaalminister

Sisukord

ÜLDANDMED	10
RAHVASTIK	11
Tabel 1. Rahvastik soo ja vanuse järgi	12
Joonis 1. Rahvastik vanuse järgi	12
Tabel 2. Leibkondade arv ja koosseis	13
Joonis 2. Abielupaaride osakaal kahe täiskasvanuga leibkondades	13
Tabel 3. Peamised demograafilised näitajad	14
Tabel 4. Sünnitaja keskmine vanus	14
Tabel 5. Elussündinud sünnijärjekorra ja abielusündimuse järgi	15
Tabel 6. Elussündinute osakaal ema vanuse järgi	15
Joonis 3. Elussündinute osakaal ema vanuse järgi	15
Tabel 7. Abordid ja indutseeritud abordid ning aborditegijad vanuse järgi	16
ELATUSTASE JA VAESUS	17
Tabel 1. Tarbijahinnaindeksi muutus, võrreldes eelmise aastaga	19
Tabel 2. Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek, keskmine brutopalk ja keskmine vanaduspension	19
Joonis 1. Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek, palgasaaja keskmine brutopalk ja pensionisaaja keskmine vanaduspension	20
Joonis 2. Leibkonnaliikme keskmise netosissetuleku, palgasaaja keskmise brutopalka, pensionisaaja keskmise vanaduspensioni ning tarbijahinnaindeksi muutus	20
Tabel 3. Erinevat tüüpi leibkondade liikme kohta saadud keskmise netosissetuleku erinevus Eesti üldkeskmisega võrreldes	21
Tabel 4. Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek tuludetsiiliti, keskmine netosissetulek, netosissetuleku mediaan X ja I tuludetsiili suhtarv	21
Tabel 5. Arvestuslik elatusmiinimum ehk absoluutse vaesuse piir ja minimaalne toidukorv	22
Tabel 6. Leibkondade, leibkonnaliikmete, laste ja eakate jaotus absoluutse vaesuse kihiti	22
Joonis 3. Leibkondade, leibkonnaliikmete ja laste jaotus absoluutse vaesuse kihiti	22
Tabel 7. Suhtelise vaesuse piir	23
Tabel 8. Suhtelise vaesuse määr vanuse ja soo järgi	23
Tabel 9. Ebvõrdsus sissetulekute jaotumises	23

TÖÖTURG	24
Tabel 1. Tööealine rahvastik hõiveseisundi järgi	26
Joonis 1. Tööjõus osalemise määr Euroopa Liidus ja Eestis	27
Tabel 2. Tööjõus osalemise määr	27
Joonis 2. Tööhõive määr Euroopa Liidus ja Eestis	27
Joonis 3. Meeste ja naiste tööhõive määr Euroopa Liidus ja Eestis	28
Joonis 4. Vanemaealiste tööhõive määr Euroopa Liidus ja Eestis	28
Tabel 3. Tööhõive määr soo ja vanuse järgi	29
Tabel 4. Tööhõive määr soo ja rahvuse järgi	29
Joonis 5. Töötuse määra dünaamika Euroopa Liidus ja Eestis	29
Tabel 5. Töötuse määr soo ja vanuse järgi	30
Tabel 6. Pikaajalise töötuse määr	30
Joonis 6. Noorte töötuse määr ja pikaajalise töötuse määr EL-is ja Eestis	30
Joonis 7. Töötuse määr soo ja rahvuse järgi	31
Joonis 8. Töötuse määr regiooniti	31
Tabel 7. Hõivatute osakaal soo ja majandussektorite järgi	32
Joonis 9. Osaajaga töötajate osakaal hõivatutes Euroopa Liidus ja Eestis	32
Tabel 8. Osaajaga töötajate osakaal hõivatutes	32
Tabel 9. Töötajate osakaal, kes tavaliselt töötavad põhitöökohal üle 48 tunni nädalas	33
Tabel 10. Palgatöötajate osakaal hõivatutes soo ja töösuhte liigi järgi	33
Joonis 10. Keskmine brutokuupalk, miinimumpalk ja miinimumpalga saajate osakaal hõivatutes	33
Tabel 11. Palgatöötajate kuulumine ametiühingutesse	34
Joonis 11. Registreeritud töötus	34
Tabel 12. Registreeritud töötute arv soo ja vanuse järgi	34
Tabel 13. Uute registreeritud töötute, tööpakkumiste ja tööle rakendumiste arv	35
Tabel 14. Aktiivsetes tööturumeetmetes osalejate arv	35
Tabel 15. Töötutoetuse ja töötuskindlustushüvitiste saajad	35
Tabel 16. Töötutoetuse ja keskmise töötuskindlustushüvitise suurus kuus	36
Tabel 17. Kulutused tööturupoliitikale	36
TÖÖKESKKOND	37
Joonis 1. Tööõnnetuste arv 100 000 töötaja kohta	39
Tabel 1. Tööõnnetuste arv ja osakaal soo järgi	39
Joonis 2. Tööõnnetuste arv 100 000 töötaja kohta ohtlikumate tegevusalade kaupa	39
Joonis 3. Tööõnnetuste arv töövõimetuspäevade arvu järgi	40
Joonis 4. Surmaga lõppenud tööõnnetuste arv 100 000 töötaja kohta	40
Tabel 2. Tööõnnetustes hukkunute arv	40
Joonis 5. 2006. a surmaga lõppenud 27 tööõnnetuse jaotus tegevusalade kaupa	40
Tabel 3. Surmaga lõppenud tööõnnetused 100 000 töötaja kohta tegevusalade kaupa	41

Joonis 6.	Kutsehaigestumiste arv 100 000 töötaja kohta Euroopa Liidus ja Eestis	41
Tabel 4.	Esmakordselt kutsehaigeks tunnistatud isikute arv	41

SOOLINE VÕRDÕIGUSLIKKUS 42

Tabel 1.	Parlamendivalimistel Riigikokku kandideerinud ja valitud isikud soo järgi	44
Joonis 1.	Hõivatud tegevusalati soo järgi	44
Joonis 2.	Hõivatud ametialati soo järgi	45
Joonis 3.	Meeste ja naiste keskmise brutotunnipalga lõhe Eestis ja EL liikmesriikides keskmiselt	45
Joonis 4.	Väikelastega (0–6-aastased) ja väikelasteta 20–50-aastaste meeste ja naiste tööhõive määr	46
Joonis 5.	Kodutööde jaotus kahe vanemaga ja vähemalt ühe alla 18-aastase lapsega peredes	46
Tabel 2.	Haridustee katkestajad põhikooli astmel (1.–9. klass) soo järgi	47
Tabel 3.	Kõrgharidusastme lõpetajad soo järgi 2006/2007. õppeaastal	47
Tabel 4.	Naisüliõpilaste osakaal kõrgharidusastmel õppevaldkonniti	47

TERVISHOID 48

Tabel 1.	Tervishoiuteenuse osutajad	52
Tabel 2.	Praktiseerivad tervishoiutöötajad	53
Joonis 1.	Tervishoiutöötajad vanuse järgi	53
Tabel 3.	Tervishoiutöötajate kuu keskmine kogutöötasu teenuseosutaja liigiti	54
Tabel 4.	Tervishoiutöötajate aasta keskmine arv, taandatud täistööajale teenuseosutaja liigiti	55
Tabel 5.	Ambulatoorne arstiabi	56
Tabel 6.	Õendusabi	56
Tabel 7.	Kiirabi	56
Tabel 8.	Hambaravi	57
Tabel 9.	Ravi haiglas ja päevaravi (sh päevakirurgia) osakonnas	57
Joonis 2.	Ravivoodite jagunemine liigiti	58
Joonis 3.	Muutused ravivoodite arvus võrreldes 2000. aastaga	58
Tabel 10.	Aktiivse tuberkuloosi registreeritud esmasjuhud	58
Tabel 11.	Valitud nakkus- ja peamiselt sugulisel teel levivate haiguste registreeritud esmasjuhud	59
Tabel 12.	Vähihaigestumus	59
Tabel 13.	Suremus peamiste põhjuste järgi	60
Joonis 4.	15–64-aastaste surmajuhtude arv 1000 inimese kohta soo järgi	60
Tabel 14.	Keskmine eluiga ja tervena elatud aastad	61
Joonis 5.	Inimeste hinnang oma tervisele	61
Joonis 6.	Hinnangud arstiabi kvaliteedile	61
Joonis 7.	Hinnangud arstiabi kättesaadavusele	62
Joonis 8.	Viimase 12 kuu jooksul tervishoiuteenuseid kasutanute osakaal	62
Joonis 9.	Kasutajate rahulolu tervishoiuteenuse osutajatega	62
Tabel 15.	Ravikindlustusega hõlmatus	63
Tabel 16.	Hüvitatud ajutise töövõimetuse päevade arv	63

Joonis 10. Keskmine ajutise töövõimetuse hüvitis ühe töövõimetuspäeva kohta hüvitise liigiti	64
Tabel 17. Ravikindlustuse kulud	64
Joonis 11. Ravikindlustusehüvitiste kulude jagunemine	65
Tabel 18. Tervishoiukulud riigieelarvest	65
Tabel 19. Tervishoiu kogukulud	66
PERETOETUSED JA VANEMAHÜVITIS	67
Tabel 1. Riiklike peretoetuste suurused	69
Tabel 2. Riiklike peretoetuse saajad	70
Tabel 3. Vanemahüvitise määramine hüvitise liikide ja soo järgi ning keskmine määratud hüvitise suurus	71
Tabel 4. Kulutused riiklikele peretoetustele ja vanemahüvitisele	72
Joonis 1. Kulutused peretoetustele ja vanemahüvitisele ning osakaal SKP-s	72
PENSIONID	73
Tabel 1. Riiklikku pensioni saavad isikud pensioniliigiti	75
Tabel 2. Pensionide keskmised suurused	76
Joonis 1. Pensionide keskmised suurused	76
Tabel 3. Kulutused riiklikule pensionikindlustusele	77
Joonis 2. Pensionikulutused ning osakaal SKP-s	77
PUUETEGA INIMESTE TOETUSED	78
Tabel 1. Püsivalt töövõimetuks tunnistatud isikud soo, vanuse ja töövõimekaotuse protsendi järgi	79
Tabel 2. Isikud, kellele on määratud puude raskusaste, soo ja vanuse järgi	79
Tabel 3. Isikud, kellele on määratud puude raskusaste, domineeriva puude liigi, soo ja vanuse järgi	80
Tabel 4. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste saajad	80
Tabel 5. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste suurused	81
Joonis 1. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste kulutuste osakaal SKP-s ja riigieelarves	82
SOTSIAALHOOLEKANNE	83
Tabel 1. Hoolekandeteenuseid osutanud asutuste ning teenuseid kasutanud isikute arv	87
Tabel 2. Töötajad hoolekandeteenuseid osutanud asutustes ametialade ja soo järgi	88
Tabel 3. Töötajad hoolekandeteenuseid osutanud asutustes vanuse järgi	88
Tabel 4. Ööpäevaringsete hoolekandeteenuste kasutajad	89
Tabel 5. Asenduskoduteenuse kasutajad soo järgi	89
Tabel 6. Täiskasvanute hooldamisteenuste kasutajad soo ja vanuse järgi	89
Tabel 7. Täiskasvanud psüühiliste erivajadustega inimeste hoolekandeteenuste kasutajad soo ja vanuse järgi	90
Tabel 8. Koduteenused	90
Tabel 9. Päevakeskuse teenused	90

Tabel 10.	Eluasemeteenus sotsiaalkorteris ja -pindadel ning tugikodus	91
Tabel 11.	Täiskasvanud psüühiliste erivajadustega inimeste toetavate teenuste kasutajad teenuse liigiti	91
Tabel 12.	Vanemliku hoolitsuseta ja abivajavate laste esmakordselt arvele võtmine	91
Tabel 13.	Lastekaitsetöötajad maavalitsustes ja kohalikes omavalitsustes ning laste arv ühe lastekaitsetöötaja kohta	92
Tabel 14.	Perekonnas hooldamisel viibinud isikud ja hooldusperekonnad	92
Tabel 15.	Lapsendatud ja eestkosteale võetud lapsed	92
Tabel 16.	Proteeside, ortopeediliste ja muude abivahendite saajad	92
Tabel 17.	Varjupaigategenus ja kinnipidamiskohtadest vabanenutele osutatud rehabilitatsiooniteenus	93
Tabel 18.	Kodutute öömaja teenuse kasutajad soo ja vanuse järgi	94
Tabel 19.	Toimetulekutoetuse vahendite kasutamine, toetust saanud perede, rahuldatud taotluste arv ja keskmine toetuse suurus	94
Joonis 1.	Toimetulekutoetuseks kasutatud vahendid, rahuldatud taotlused ja keskmine toetuse suurus ühe taotluse kohta	95
Tabel 20.	Toimetulekutoetust saanud perekondade struktuur rahuldatud taotluste järgi	95
Joonis 2.	Toimetulekutoetust saanud perekondade liikmed sotsiaalse seisundi järgi	96

SOTSIAALNE KAITSE 97

Tabel 1.	Hoolekandeteenuseid kasutanud isikud, teenuste osutamise kulud ja finantseerimine	99
Joonis 1.	Kulutused ööpäevaringsetele ja avahooldusteenustele	101
Tabel 2.	Kulutused riigieelarvest sotsiaalkindlustusele ja -hoolekandele	101
Joonis 2.	Sotsiaalkindlustuse kulutused ning osakaal SKP-s ja riigieelarves	102
Joonis 3.	Sotsiaalhoolekande kulutused riigieelarvest ning osakaal SKP-s ja riigieelarves	103
Tabel 3.	Sotsiaalse kaitse kulutused	103
Joonis 4.	Sotsiaalse kaitse kulutused (koos halduskuludega) ja osakaal SKP-s	104

Üldandmed

Riigi ametlik nimi	Eesti Vabariik
Riigikord	parlamentaarne vabariik
Pealinn	Tallinn
Rahaühik	Eesti kroon (EEK) 1 EUR=15,6466 EEK
Haldusjaotus	maakonnad 15 kohalikud omavalitsused 227 linnad 33 vallad 194
Rahvaarv 1.01.2008	1 340 935
Rahvastiku tihedus (in/km ²)	30
Pindala (km ²)	45 227
Eesti territooriumi haldusjaotus	

Rahvastik

Eesti rahvastikku iseloomustavad kaks väga olulist suundumust, mis mõjutavad Eesti ühiskonda juba praegu ning muutuvad eriti tuntavaks mõne aasta pärast. Esiteks jätkub 1990. aastatel alanud rahvaarvu vähenemine ning teiseks, Eesti rahvastik vananeb.

2007. aasta alguseks oli Eesti rahvaarv kahanenud 1,34 miljonini, mis on ligi 30 000 inimest vähem kui aastal 2000. Eelkõige on vähenenud kuni 18-aastaste laste ja noorte arv ning samas on kasvanud 65-aastaste ja vanemate inimeste osakaal rahvastikus. 2006. aastal oli vanadussõltuvusmäär ehk 65-aastaste ja vanemate inimeste suhe tööealisesse (15–64-aastased) elanikkonda 25,4% ning vastav näitaja on alates 2000. aastast pidevalt suurenenud. Rahvastiku vananemine mõjutab väga tugevalt ka tööturgu. Arvestades 5–14-aastaste ja 55–64-aastaste inimeste arvu suhet rahvastikus, lahkub eeloleval kümnendil Eesti tööturult hinnanguliselt rohkem inimesi, kui sinna siseneb (st tööturusurve indeks on alla 1).

2006. aastal sündis Eestis kokku ligi 15 000 last. Kuigi sündide arv on alates 2000. aastast püsivalt suurenenud, jääb keskmine sündide arv ühe naise kohta tema eluea jooksul ehk summaarne sündimuskordaja jätkuvalt alla kahe lapse. Rahvastiku taaste piiriks peetakse samas keskmiselt kaks last naise kohta tema eluea jooksul (summaarne sündimuskordaja on 2,1).

Ka Eesti iive on endiselt negatiivne: 2006. aastal suri umbes 2500 inimest rohkem, kui sündis. Samas on negatiivne iive aastatel 2000–2006 oluliselt vähenenud ehk surmade ja sündide vahe on iga aasta kahanenud. See muutus tuleneb nii suremuse langusest kui sündide kasvust.

Suremus on langenud ja keskmine oodatav eluiga on nii meeste kui naiste seas tõusnud. Endiselt on aga naiste oodatav eluiga sünnimomendil üle kümne aasta kõrgem meeste oodatavast elueast. Kui 2006. aastal oli Eesti naiste oodatav eluiga sünnimomendil 78,5 aastat, siis meestel üksnes 67,4 aastat. Samuti on alla 65-aastaste vanuserühmas meeste suremus ligi kolm korda kõrgem naiste suremusest.

2000. aastast alanud sündide tõusu mõjutab 1990. aastatel alanud sündide edasilükkamine. 2006. aastal oli sünnitaja keskmine vanus 28,4 ja esmassünnitaja keskmine vanus 25,4 aastat, sealjuures on mõlemad näitajad võrreldes 2000. aastaga kasvanud. Sünnitaja keskmise vanuse muutused kajastuvad ka sünnitavate naiste vanuselises struktuuris. Kui 2000. aastal sündis tervelt 40,9% kõigist lastest alla 25-aastastel emadel, siis 2006. aastal 31,4% ehk vähem kui kolmandik lastest. Samas on elussündinute puhul 30–39-aastaste emade osakaal kasvanud 26,4%-lt 2000. aastal 32,2%-ni 2006. aastal. Enim lapsi sünnib aga jätkuvalt 25–29-aastastel naistel – 2006. aastal 32,3% kõigist lastest. Ehkki 2006. aastal tehti 100 elussünni kohta aastas veel 63 raseduse katkestamist, on abortide arv aastatel 2000–2006 oluliselt vähenenud.

Teine sündimust ja kooselumust iseloomustav trend on see, et järjest vähem lapsi sünnib abielus vanematele: kui 2000. aastal sündis 45,6% lastest registreeritud kooselus vanematel, siis 2006. aastal 41,8% lastest. Sealjuures sündis 2006. aastal enamik nii esimesena kui teisena sündinud lastest registreerimata kooselus vanematel – abielus vanematel sündis vaid 30,6% esimesena ja 49,2% teisena sündinud lastest.

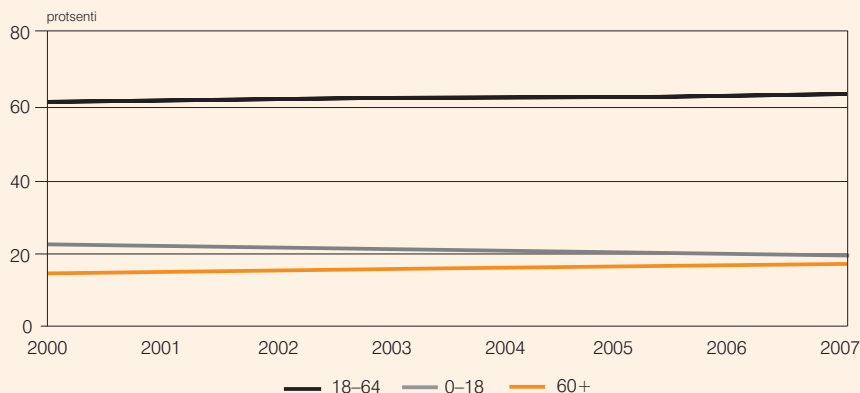
Ehkki leibkondade koguarv ja keskmine suurus on ajavahemikul 2000–2006 olnud suhteliselt muutumatu, on samas muutunud leibkondade struktuur ja koosseis. Vähenenud on eeskätt lastega leibkondade arv ning selle arvelt on kasvanud kahe täiskasvanuga, lasteta leibkondade arv.

Tabel 1. Rahvastik soo ja vanuse järgi, 2000, 2002, 2004 ja 2006–2007 (1. jaanuari seisuga)

Sugu ja vanuserühm	2000	2002	2004	2006	2007
Kokku	1 372 071	1 361 242	1 351 069	1 344 684	1 342 409
Mehed, %	46,1	46,1	46,1	46,1	46,1
Naised, %	53,9	53,9	53,9	53,9	53,9
0–14	250 503	233 829	215 718	202 429	199 744
Mehed, %	51,3	51,4	51,4	51,4	51,4
Naised, %	48,7	48,6	48,6	48,6	48,6
15–17	63 499	63 445	64 815	63 247	58 771
Mehed, %	50,8	50,9	51,2	51,3	51,4
Naised, %	49,2	49,1	48,8	48,7	48,6
18–64	852 439	852 828	851 501	853 686	854 525
Mehed, %	47,5	47,5	47,7	47,8	47,9
Naised, %	52,5	52,5	52,3	52,2	52,1
65+	205 189	210 699	218 658	225 066	229 158
Mehed, %	32,6	32,9	33,1	33,2	33,2
Naised, %	67,4	67,1	66,9	66,8	66,8

Allikas: Statistikaamet

Joonis 1. Rahvastik vanuse järgi, 2000–2007

Allikas: Statistikaamet

Tabel 2. Leibkondade arv ja koosseis, 2000, 2002 ja 2004–2006 (aasta keskmine)

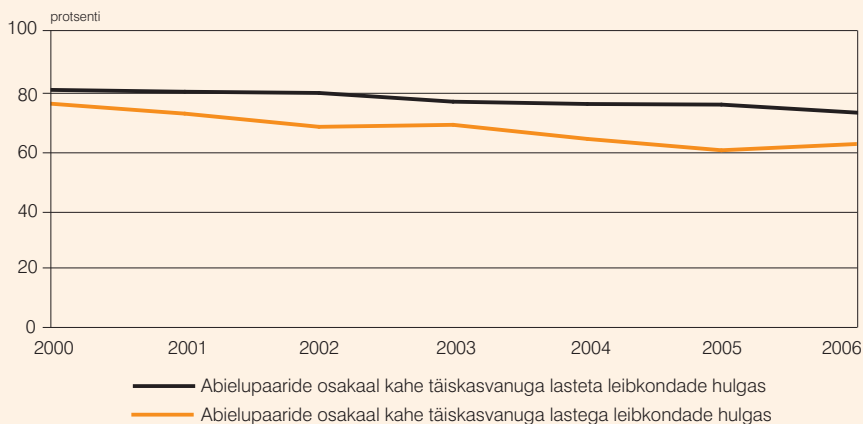
Leibkonna tüüp	2000	2002	2004	2005	2006
Kokku	575 300	566 700	564 700	566 800	573 400
Üheliikmeline leibkond	179 600	175 900	178 700	180 200	180 300
Kahe- ja enamaliikmeline leibkond	395 700	390 800	386 000	386 600	393 100
2 täiskasvanut ¹	111 400	108 500	113 700	116 300	124 300
1 täiskasvanu lapsega (lastega) ²	26 200	21 900	19 200	16 800	19 100
2 täiskasvanut ¹ lastega ²	90 500	87 200	79 600	75 500	72 300
1 lapsega	44 500	42 100	40 100	39 900	39 100
2 lapsega	35 800	37 100	32 100	26 400	26 100
3 ja enama lapsega	10 200	8 000	7 400	9 200	7 100
Muu leibkond	167 500	173 300	173 400	178 800	177 300
Leibkonna keskmine suurus (isikut)	2,37	2,38	2,37	2,36	2,33

1 Abielu- või vaba kooselu paar.

2 Laps(ed) vanuses 0–15.

Allikas: Statistikaamet, Leibkonna eelarve uuring

Joonis 2. Abielupaaride osakaal kahe täiskasvanuga leibkondades, 2000–2006

Allikas: Statistikaamet, Leibkonna eelarve uuring (hinnanguline arv, arvutatud rahvaloenduse ja sündmusstatistika andmete baasil)

Tabel 3. Peamised demograafilised näitajad, 2000, 2002 ja 2004–2006

Näitaja	2000	2002	2004	2005	2006
Elussündinuid kokku	13 067	13 001	13 992	14 350	14 877
Abielusündimus, %	45,6	43,7	42,0	41,5	41,8
Elussündinuid 1000 15–49-aastase naise kohta	38,1	38,0	40,8	41,9	43,7
Sündimuse üldkordaja (1000 inimese kohta)	9,5	9,6	10,4	10,7	11,1
Summaarne sündimuskordaja ¹	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6
Surmajuhtumeid kokku	18 403	18 355	17 685	17 316	17 316
Suremuse üldkordaja (1000 inimese kohta)	13,4	13,5	13,1	12,9	12,9
Imikusuremuse kordaja ²	8,4	5,7	6,4	5,4	4,4
0–64-aastaste suremuskordaja (1000 inimese kohta)	5,2	5,2	4,8	4,5	4,5
Mehed	7,6	7,8	7,2	6,7	6,7
Naised	3,0	2,8	2,5	2,5	2,5
65-aastaste ja vanemate suremuskordaja (1000 inimese kohta)	58,7	57,8	55,4	54,4	54,3
Mehed	71,0	70,8	69,3	69,1	69,5
Naised	52,8	51,4	48,5	47,2	46,7
Loomulik iive	–5 336	–5 354	–3 693	–2 966	–2 439
Loomuliku iibe kordaja (1000 inimese kohta)	–3,9	–3,9	–2,7	–2,2	–1,8
Oodatav eluiga sünnimomendil	70,6	71,0	72,0	72,8	73,0
Mehed	65,1	65,1	66,3	67,3	67,4
Naised	76,0	77,0	77,8	78,1	78,5
Ülalpeetavate määr³ (aasta alguses)	49,8	48,5	47,4	47,0	46,6
Tööturuse indeksi⁴ (aasta alguses)	1,2	1,1	1,0	1,0	0,9
Vanadussõltuvusmäär⁵ (aasta alguses)	22,4	23,0	23,9	24,3	24,5

1 Elussündinute arv keskmiselt ühe naise kohta tema eluea jooksul, jooksva aasta sündimuse vanuskordajate alusel. Taaste piires peetakse summaarse sündimuskordaja väärtust 2,1.

2 Alla 1 aasta vanuses surnud lapsi 1000 elussündinu kohta.

3 0–14- ja 65-aastaste ning vanemate inimeste arvu suhe 15–64-aastaste inimeste arvu.

4 5–14-aastaste ja 55–64-aastaste inimeste arvu suhe, mis näitab eelseisval kümnendil tööturule sisenejate ning sealt vanuse tõttu lahkujate suhet. Kui indeks on üle 1, siis siseneb vastaval aastal tööturule rohkem inimesi, kui sealt välja langeb.

5 65-aastaste ja vanemate osakaal tööealistes (15–64-aastastest).

Allikas: Statistikaamet

Tabel 4. Sünnitaja keskmine vanus, 2000, 2002 ja 2004–2006 (aastat)

	2000	2002	2004	2005	2006
Sünnitaja keskmine vanus	27,0	27,5	27,9	28,2	28,4
Esmasünnitaja keskmine vanus	24,0	24,6	25,0	25,2	25,4

Allikas: Statistikaamet

Tabel 5. Elussündinud sünnijärjekorra ja abielusündimuse järgi, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Elussündinute arv kokku¹	13 067	13 001	13 992	14 350	14 877
1. lapsena, %	48,4	48,2	49,3	48,4	48,2
abielusündimus ² , %	34,7	33,1	31,0	30,6	30,6
2. lapsena, %	32,1	33,1	32,3	33,6	34,4
abielusündimus ² , %	55,1	51,7	50,5	49,9	49,2
3. lapsena, %	12,1	12,1	12,3	12,1	12,1
abielusündimus ² , %	58,0	58,3	57,4	55,7	59,8
4. ja enama lapsena, %	7,4	6,7	6,1	5,9	5,3
abielusündimus ² , %	55,2	54,5	55,3	54,0	53,4

1 Sh üksikud juhud, kus sünnijärjekord või ema vanus on teadmata.

2 Osakaal vastava sünnijärjekorra elussündinutes.

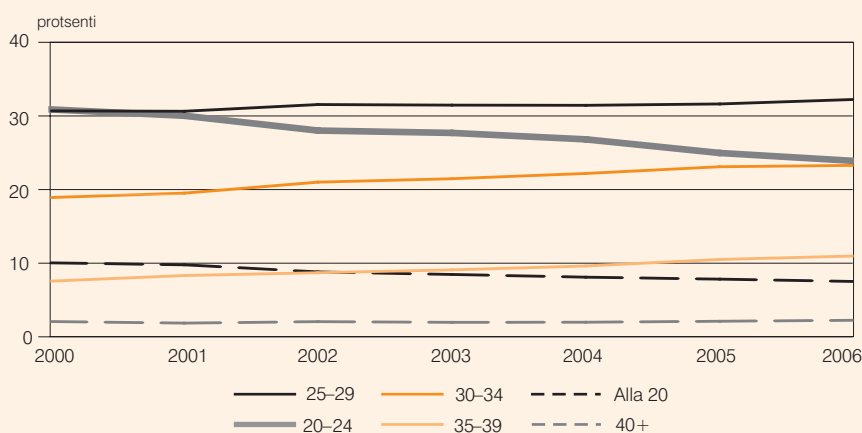
Allikas: Statistikaamet

Tabel 6. Elussündinute osakaal ema vanuse järgi, 2000, 2002 ja 2004–2006 (protsenti)

Vanuserühm	2000	2002	2004	2005	2006
Alla 20	10,0	8,8	8,0	7,8	7,5
20–24	30,9	28,0	26,8	25,0	23,9
25–29	30,7	31,6	31,5	31,7	32,3
30–34	18,9	21,0	22,2	23,1	23,3
35–39	7,5	8,7	9,6	10,5	10,9
40+	2,0	2,0	1,9	2,0	2,2

Allikas: Statistikaamet

Joonis 3. Elussündinute osakaal ema vanuse järgi, 2000–2006

Allikas: Statistikaamet

Tabel 7. Abordid ja indutseeritud abordid ning aborditegijad vanuse järgi, 2000, 2002 ja 2004–2006

Näitaja	2000	2002	2004	2005	2006
Abortide arv kokku	15 331	13 149	12 625	11 835	11 625
1000 15–49-aastase naise kohta	44,7	38,4	36,8	34,6	34,1
100 elussünni kohta	117,3	101,2	90,2	82,5	78,1
Kõikidest abortidest indutseeritud abordid¹	12 743	10 834	10 074	9 610	9 378
1000 15–49-aastase naise kohta	37,2	31,6	29,4	28,1	27,5
100 elussünni kohta	97,5	83,3	72,0	67,0	63,0
Aborditegijate vanuseline jaotus², %					
Alla 20	13,0	13,2	14,4	14,1	14,1
20–24	24,1	24,5	24,4	24,7	24,6
25–29	23,1	22,2	22,2	20,4	21,7
30–34	19,2	19,0	19,1	19,7	18,1
35–39	13,6	14,1	13,8	14,2	15,3
40+	6,9	7,0	6,1	6,9	6,2

1 Raseduse seaduslik katkestamine raseda naise soovil ning meditsiinilistel näidustustel.

2 Osakaal kõigis legaalselt indutseeritud abortides.

Allikas: Statistikaamet

Elatustase ja vaesus

Eesti majanduse kiire kasv peegeldub ka Eesti inimeste elujärje paranemises, s.o elatustaseme tõus. Leibkonna eelarve uuringu andmetel oli 2006. aastal leibkonnaliikme keskmine netosissetulek 4343 krooni ja kulutused 3712 krooni kuus. Aastatel 2000–2006 on leibkonnaliikme netosissetulek kahekordistunud ja kulutused kasvanud kahe kolmandiku võrra. Sissetulekute kiire kasv on avanud paljudele leibkondadele võimaluse säästa (ka investeerimist ja laenu tagasimakset käsitletakse säästmisena), mistõttu keskmiste kulutuste kasv on olnud mõnevõrra aeglasem.

Sissetuleku olulisemad allikad Eestis on palgatöö ning vanaduspension (vastavalt 2/3 ja 1/6 leibkonnaliikme sissetulekust), moodustades ligi 85% leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust. 2006. aastal ulatus keskmine brutopalk täistööaja normtundide kohta arvestatult 9407 kroonini kuus palgasaaja kohta ning keskmine vanaduspension 3027 kroonini. Võrreldes 2000. aastaga oli 2006. aastaks brutopalk kasvanud 1,92 ja keskmine vanaduspension 1,98 korda. Seega on peamiste sissetulekuallikate kasv olnud märgatavalt kiirem tarbijahindade kasvust (kasv 1,24 korda).

Eesti on suutnud kinni pidada Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeksi miinimumstandardist, mille kohaselt peab 30-aastase pensioniõigusliku staažiga pensionäri keskmine pension moodustama vähemalt 40% tootmises töötava meeslihttöölise keskmisest netopalgast. 2005. aastal moodustas 30-aastase pensioniõigusliku staažiga pensionäri keskmine pension tootmises töötava meeslihttöölise keskmisest netopalgast 43%.

Leibkonnaliikme keskmine sissetulek ja seega ka tarbimisvõimalused sõltuvad oluliselt leibkonna tüübist, kuna sellega on tugevasti seotud ülalpeetavate ja tulutoojate suhtarv leibkonnas. Samas mõjutab leibkonnaliikme keskmist sissetulekut väga oluliselt ka tulutooja(te) sissetuleku tase.

Positiivseks suundumuseks ajavahemikul 2000–2006 on kahe täiskasvanuga lastega leibkondade sissetulekute erinevuse muutus Eesti keskmise sissetulekuga võrreldes. Kui 2000. aastal jäi kahe täiskasvanuga lastega leibkondades keskmine netosissetulek leibkonnaliikme kohta pisut alla Eesti keskmist (98%), siis 2006. aastal oli see 5% võrra Eesti keskmisest kõrgem, ulatudes keskmiselt 4546 kroonini kuus. Olulise osa kahe täiskasvanuga lastega leibkondade sissetulekute kasvust moodustas kolme ja enama lapsega paari leibkonnaliikme kohta saadud keskmise netosissetuleku kasv. Just siin vähenes erinevus üldkeskmisest näitajast kõige enam – 15 protsendipunkti. Seega on laste vaesuse leevendamisele suunatud poliitika parandanud Eestis just lasterikaste leibkondade majanduslikku olukorda.

Samas on leibkondades, kus lapsi kasvatab üks täiskasvanu, jäänud keskmine netosissetulek leibkonnakonnaliikme kohta endiselt Eesti keskmisega võrreldes madalamaks, moodustades viimasest 2006. aastal vaid 72%.

Samale tasemele, s.o 72% üldkeskmisest 2006. aastal, on jäänud keskmine netosissetulek leibkonnaliikme kohta ka neis leibkondades, kus suurimaks tulutoojaks (s.o leibkonnapeaks) on pensionär.

Madalama sissetulekuga inimeste majandusliku olukorra hindamiseks kasutatakse absoluutse ja suhtelise vaesuse näitajaid. Kui esimene annab vastuse küsimusele, milline sissetulek võimaldab toime tulla konkreetsetes keskkonnas, siis teine näitab sissetuleku jaotumise ebaühtlust väiksema sissetulekuga inimeste seas.

Absoluutne vaesus on ressursside puudumine minimaalse elatusstandardi tarvis või põhiliste vajaduste katmiseks. Absoluutse vaesuse piir¹ ehk elatusmiinimum arvutatakse Eestis kulutuste baasil ning absoluutse vaesuse määr väljendab nende leibkondade osakaalu, kelle sissetulek liikme kohta kuus tarbimiskaalude 1:0,7:0,5 korral jääb alla absoluutse vaesuse piiri, s.o allapoole absoluutse vaesuse piiriks olevat kulutuste taset. 2004. aastal oli Eestis absoluutse vaesuse määr ligi 15% ehk allpool absoluutse vaesuse piiri elas ligi 15% kõigist leibkondadest. Neis leibkondades elas omakorda 16% kõigist leibkonnaliikmetest ning lastest iga viies. 2006. aastaks oli vaeste leibkondade osakaal vähenenud ligi kaks korda ehk allpool absoluutse vaesuse piiri elas iga kaheteistkümnnes leibkond (7,6% kõigist leibkondadest). Absoluutarvudes väljendades elas allpool absoluutse vaesuse piiri Eestis 2006. aastal hinnanguliselt ligi 44 000 leibkonda, kus elas hinnanguliselt 111 000 inimest, kellest 24 000 olid lapsed.

Suhtelise vaesuse määr näitab nende inimeste osakaalu, kelle sissetulekute tase jääb alla kokkulepitud suhtelise vaesuse piiri. Eestis, nagu ka kõigis ülejäänud Euroopa Liidu liikmesriikides, kasutatakse suhtelise vaesuse piirina 60% elanikkonna sissetulekute mediaanist tarbimiskaalude 1:0,5:0,3 korral. Suhtelise vaesuse näitajate põhjal ei saa otseselt hinnata inimeste toimetuleku paranemist või halvenemist. Suhteline vaesus peegeldab sissetulekute jaotust ühiskonnas – see tähendab, et kui inimeste sissetulekud kasvavad, kuid sissetulekute jaotus elanikerühmade vahel jääb samaks, siis suhtelise vaesuse määr ühiskonnas ei muutu.

Vaatamata suhtelise vaesuse piiri peaaegu kahekordistumisele aastatel 2000–2005, ei muutunud Eestis üldine suhtelise vaesuse määr. Nii 2000. kui ka 2005. aastal oli suhtelise vaesuse määr Eestis 18,3%. Küll aga kasvas aastatel 2000–2005 oluliselt meeste ja naiste suhtelise vaesuse määra erinevus. Kui meeste seas vähenes suhtelise vaesuse määr 17,3%-lt 2000. aastal 16,3%-ni 2005. aastal, siis naiste seas kasvas samal ajavahemikul suhtelise vaesuse määr 19,1%-lt 20,0%-ni. Seega kuulus 2005. aastal Eestis iga kuues mees ja iga viies naine sissetulekute järgi suhteliselt vaeste hulka.

Ehkki aastatel 2000–2005 vähenes suhtelise vaesuse määr nii laste (0–15-aastased) kui ka tööealiste (16–64-aastased) seas, halvenes samal ajal eakate (65-aastaste ja vanemate) olukord. Suhtelise vaesuse määr 65-aastaste ja vanemate vanuserühmas kasvas vaadeldud perioodil 1,56 korda ning 2005. aastal kuulus iga neljas eakas sissetulekute järgi suhteliselt vaeste hulka (st eakate suhtelise vaesuse määr oli 25,1%).²

Euroopa Liidu teiste liikmesriikidega võrreldes oli Eesti suhtelise vaesuse määr 2005. aasta andmetel Euroopa Liidu liikmesriikide (v.a Bulgaaria ja Rumeenia) keskmise (16%) lähedal, kuid näiteks poolteist kuni kaks korda suurem kui Põhjamaades ning Tšehhis. Eestist suurem risk sattuda suhtelisse vaesusesse oli inimestel näiteks Poolas, Leedus, Hispaanias, Iirimaa, Kreekas, kuid ka Lätis, Suurbritannias, Portugalis ja Itaalias.

1 Absoluutse vaesuse piiri ehk elatusmiinimumi arvutamisel käsitletakse kolme kulukomponenti: toidukulutused, eluasemekulutused ja individuaalsed mittetoidukulutused. Toidukulutuste maksumuse arvutamise aluseks on minimaalne toidukorv.

2 Samas tuleb andmete tõlgendamisel arvestada, et alates 2003. aastast kasutatakse suhtelise vaesuse näitajate arvestamisel leibkonna eelarve uuringu andmete asemel Eesti sotsiaaluuringu andmeid. Seetõttu tuleb järelduste tegemisel arvestada, et 2004. a muutused võrreldes 2002. aastaga võivad olla tingitud meetoodika muutusest, mitte olulistest muutustest ühiskondlikes protsessides.

Tarbijahinnad

Tabel 1. Tarbijahinnaindeksi muutus võrreldes eelmise aastaga, 2000, 2002 ja 2004–2007 (protsenti)

Näitaja	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Kokku	4,0	3,6	3,0	4,1	4,4	6,6
Kaubad	3,3	1,9	2,9	4,0	3,7	4,8
toidukaubad	2,6	2,7	3,7	3,7	4,6	8,0
tööstuskaubad	4,2	1,1	2,2	4,3	3,0	2,3
Teenused	5,4	6,8	3,3	4,2	5,7	10,0
eluase	2,7	8,2	4,1	7,0	10,4	14,6
tervishoid	5,5	8,3	4,7	2,2	2,5	7,9
transport	16,1	−2,3	5,4	9,3	4,4	2,7
side	6,1	1,6	−1,6	−4,1	−5,3	−1,2
haridus ja lasteasutused	8,1	4,7	2,8	3,4	3,5	5,4

Allikas: Statistikaamet

Sissetulekud

Tabel 2. Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek, keskmine brutopalk ja keskmine vanaduspension, 2000, 2002 ja 2004–2006

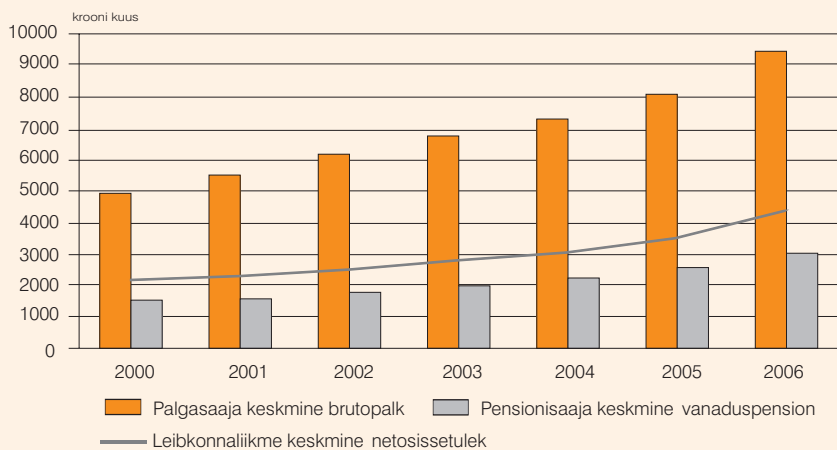
Näitaja	2000	2002	2004	2005	2006
Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek (krooni kuus)	2 183	2 500	3 029	3 476	4 343
Keskmine brutopalk (krooni kuus)	4 907	6 144	7 287	8 073	9 407
Keskmine vanaduspension (krooni kuus)	1 532	1 758	2 244	2 558	3 027
Keskmine vanaduspension keskmisest arvestuslikust netopalga ¹ , %	39,9	36,9	39,5	39,8	...
Keskmine vanaduspension tootmises töötava meeslihttöölise keskmisest netopalga ² (vastava aasta oktoobrikuus), %	56,9	53,8	52,3	55,7	...
30-aastase pensioniõigusliku staažiga pensionäri keskmine pension tootmises töötava meeslihttöölise keskmisest netopalga ² (vastava aasta oktoobrikuus), %	44,4	41,6	40,5	43,4	...
Muutus võrreldes eelmise aastaga, %					
Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek	8,3	9,2	8,6	14,8	24,9
Keskmine brutopalk	10,5	11,5	8,4	10,8	16,5
Keskmine vanaduspension	−0,8	11,1	13,0	14,0	18,3
Reaalsissetuleku muutus võrreldes eelmise aastaga, %					
Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek	4,1	5,4	5,4	10,2	19,7
Keskmine brutopalk	6,3	7,6	5,2	6,4	11,6
Keskmine vanaduspension	−4,7	7,2	9,8	9,5	13,4

1 Töötasu tegelikult töötatud aja eest ja tasu mittetöötatud aja eest summa tulumaksuta, kindlustatu töötuskindlustusmakseta ja kohustatud isiku kohustusliku kogumispensioni makseta.

2 Alates 1. jaanuarist 2002. a arvestatakse keskmise arvestusliku netopalga saamiseks brutopalgast maha 1% töötuskindlustust (alates 2006. aastast on see protsent 0,6) ning alates 2005. aastast 2% kohustusliku kogumispensionit, samuti tulumaks (võttes arvesse tulumaksuäära ja tulumaksuvaba miinimumi vastaval aastal).

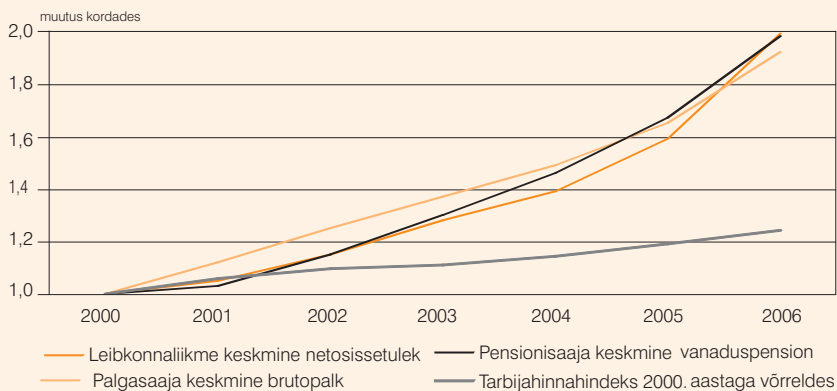
Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, Statistikaamet

Joonis 1. Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek, palgasaaja keskmine brutopalk ja pensionisaaja keskmine vanaduspension, 2000–2006

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, Statistikaamet

Joonis 2. Leibkonnaliikme keskmise netosissetuleku, palgasaaja keskmise brutopalga, pensionisaaja keskmise vanaduspensioni ning tarbijahinnaindeksi muutus, 2000–2006

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, Statistikaamet

Tabel 3. Erinevat tüüpi leibkondade liikme kohta saadud keskmise netosissetuleku erinevus Eesti üldkeskmisega võrreldes, 2000, 2002 ja 2004–2006

Näitaja	2000	2002	2004	2005	2006
Leibkondade keskmine netosissetulek liikme kohta (krooni kuus)	2 183	2 500	3 029	3 476	4 343
Netosissetuleku erinevus üldkeskmisest erinevates leibkonna tüüpides, %					
1 täiskasvanu	115,4	113,2	106,8	114,4	107,9
2 täiskasvanut	125,7	119,0	120,5	122,0	120,9
2 täiskasvanut lastega	98,2	101,6	105,4	95,5	104,7
1 lapsega	115,0	109,3	119,0	112,3	120,2
2 lapsega	91,9	101,0	98,4	89,0	92,7
3 ja enama lapsega	71,3	80,8	84,7	69,5	86,3
1 täiskasvanu lapsega (lastega)	76,0	84,2	76,0	73,8	72,0
Pensionärist leibkonnapeaga ¹ leibkond	75,1	73,9	77,6	72,9	71,8
Linnas ² elav leibkond	106,6	106,7	106,2	104,9	106,0
Maal ³ elav leibkond	85,5	84,8	88,4	90,1	88,8
Erihariduseta leibkonnapeaga leibkond	88,7	84,8	83,7	87,6	88,1
Kõrgharidusega leibkonnapeaga leibkond	147,7	145,6	144,3	142,4	142,0

1 Suurim tulutooja leibkonnas on pensionär.

2 Leibkond, kes elab linnas või alevis.

3 Leibkond, kes elab alevikus või külas.

Allikas: Statistikaamet

Tabel 4. Leibkonnaliikme keskmine netosissetulek tuludetsiiliti, keskmine netosissetulek, netosissetuleku mediaan ning X ja I tuludetsiili suhtarv, 2000, 2002 ja 2004–2006¹ (krooni leibkonnaliikme kohta kuus)

Tuludetsiilid ²	2000	2002	2004	2005	2006
I	505	652	805	975	1 319
II	1 030	1 193	1 530	1 758	2 229
III	1 320	1 515	1 946	2 207	2 738
IV	1 503	1 717	2 168	2 495	3 061
V	1 657	1 898	2 390	2 760	3 373
VI	1 874	2 128	2 649	3 098	3 832
VII	2 229	2 493	3 043	3 572	4 457
VIII	2 741	3 064	3 739	4 344	5 385
IX	3 549	4 105	4 847	5 504	6 800
X	6 704	7 295	8 158	9 520	12 017
Eesti keskmine	2 183	2 500	3 029	3 476	4 343
Mediaan ³	1 750	1 994	2 468	2 827	3 488
X ja I tuludetsiili suhe	13,3	11,2	10,1	9,8	9,1

1 Kasutatud tarbimiskaale 1:1:1.

2 Leibkonnad on reastatud leibkonnaliikme netosissetuleku kasvavas järjekorras ja jagatud kümnesse tulugruppi (detsiili). Esimeses kümnendikus on kõige väiksemat ja viimases kõige suuremat sissetulekut liikme kohta saanud leibkonnad.

3 Leibkonnaliikmed on reastatud leibkonnaliikme netosissetuleku järgi kasvavasse järjekorda ja leitud selles reas keskmine leibkonnaliige – mediaan, st 50% leibkonnaliikmetest said liikme kohta sellest summast väiksemat ja 50% suuremat netosissetulekut.

Allikas: Statistikaamet

Elatusmiinimum, absoluutne vaesus

Tabel 5. Arvestuslik elatusmiinimum¹ ehk absoluutse vaesuse piir ja minimaalne toidukorv, 2004–2006 (krooni üheliikmelisele leibkonnale kuus)

Näitaja	2004	2005	2006
Elatusmiinimum ehk absoluutse vaesuse piir	1 836	1 938	2 081
sh minimaalne toidukorv ²	762	816	888
Minimaalse toidukorvi osakaal arvestuslikus elatusmiinimumis, %	41,5	42,1	42,7

1 Ühe liikmega leibkonna arvestuslik elatusmiinimum kuus (30 päeva) sisaldab minimaalse toidukorvi maksumust, eluasemekulutusi ja individuaalseid mittetoidukulutusi.

2 Arvestusliku minimaalse toidukorvi maksumuse leidmisel lähtuti tootumisteadlaste soovitude alusel koostatud näidistoidukorvist, mis peab tagama "keskmise" inimese ööpäevaseks energiavajaduseks 2400 kcal, ning leibkonna eelarve uuringu I–V kuludetsiili ostuhindade keskmistest hindadest.

Allikas: Statistikaamet

Tabel 6. Leibkondade, leibkonnaliikmete, laste ja eakate jaotus absoluutse vaesuse kihiti¹, 2004–2006 (protsenti)

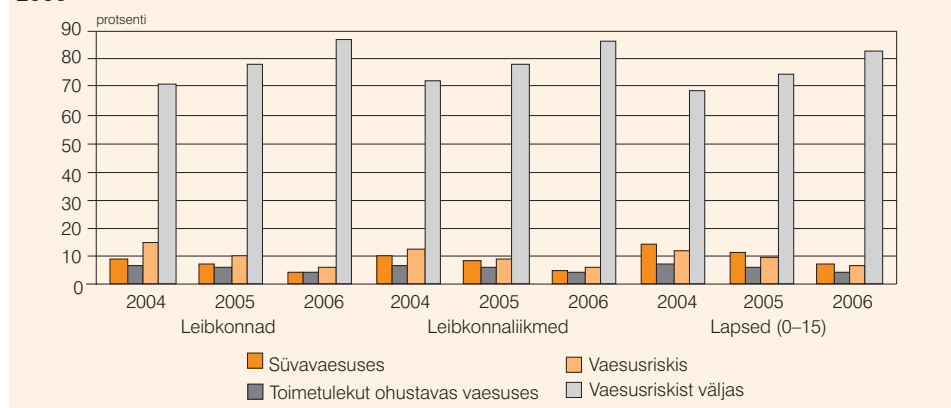
Vaesuse kihid	Leibkonnad			Leibkonnaliikmed			Lapsed (0–15-aastased)			Eakad (65+)		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Allpool absoluutse vaesuse piiri (AVP)	14,8	12,4	7,6	16,1	13,2	8,2	20,3	16,8	10,7	8,9	6,8	3,4
süvavaesuses	8,5	6,9	3,9	9,9	7,7	4,4	13,6	11,0	6,6	3,6	2,2	1,0
toimetulekut ohustavas vaesuses	6,3	5,5	3,7	6,2	5,5	3,8	6,7	5,8	4,1	5,3	4,6	2,4
Vaesusriskis	14,6	9,9	5,8	11,9	8,8	5,8	11,2	9,0	6,4	21,5	13,1	6,0
Vaesusriskist väljas	70,6	77,7	86,6	72,0	78,0	86,0	68,5	74,2	82,9	69,6	80,2	90,5

1 Vaesuse kihid: otsene e süvavaesus – alla 80% AVP; toimetulekut ohustav vaesus – 80–99% AVP; vaesusrisk 100–124% AVP; vaesusriskist väljas – vähemalt 125% AVP.

Kasutatud tarbimiskaalud: 1,0: 0,7 (teine ja iga järgnev täiskasvanud leibkonnaliige); 0,5 (iga kuni 13-aastane liige leibkonnas).

Allikas: Statistikaamet

Joonis 3. Leibkondade, leibkonnaliikmete ja laste jaotus absoluutse vaesuse kihiti, 2004–2006

Allikas: Statistikaamet

Suhteline vaesus

Tabel 7. Suhtelise vaesuse piir¹, 2000, 2002 ja 2004–2005 (krooni tarbimisühiku kohta aastas)

Leibkonna tüüp	2000	2002	2004	2005
1-liikmeline	17 880	20 768	27 981	34 153
2 täiskasvanut + 2 last	37 548	43 613	58 760	71 720

1 Alates 2003. a kasutatakse suhtelise vaesuse indikaatorite arvestamisel leibkonna eelarve uuringu andmete asemel Eesti sotsiaaluuringu andmeid. Seetõttu tuleb järelduste tegemisel arvestada, et 2004. aasta muutused võrreldes 2002. aastaga võivad olla tingitud meetoodika muutusest, mitte olulistest muutustest ühiskondlikes protsessides.

Allikas: Statistikaamet

Tabel 8. Suhtelise vaesuse määr¹ vanuse ja soo järgi, 2000, 2002 ja 2004–2005 (protsenti)

	2000	2002	2004	2005
Kokku	18,3	17,9	18,3	18,3
Mehed	17,3	17,0	17,4	16,3
Naised	19,1	18,7	19,2	20,0
0–15 aastased kokku	21,3	17,9	21,5	19,8
16–64-aastased kokku	17,9	18,5	17,1	16,2
Mehed	17,8	18,3	17,3	15,6
Naised	17,9	18,6	16,9	16,8
65-aastased ja vanemad kokku	16,0	15,8	20,3	25,1
Mehed	7,5	6,6	9,6	13,7
Naised	20,6	20,8	25,5	30,8

1 Alates 2003. a kasutatakse suhtelise vaesuse näitajate arvestamisel leibkonna eelarve uuringu andmete asemel Eesti sotsiaaluuringu andmeid. Seetõttu tuleb järelduste tegemisel arvestada, et 2004. aasta muutused võrreldes 2002. aastaga võivad olla tingitud meetoodika muutusest, mitte olulistest muutustest ühiskondlikes protsessides.

Allikas: Statistikaamet

Tabel 9. Ebavõrdsus sissetulekute¹ jaotumises, 2000, 2002 ja 2004–2005

Näitaja	2000	2002	2004	2005
Gini koefitsient ² sissetulekute järgi (tarbimiskaalud 1,0: 0,5 ja 0,3) ⁴	0,362	0,352	0,341	0,331
Sissetulekukvintiliide suhte kordaja ³ (tarbimiskaalud 1,0: 0,5 ja 0,3) ⁴	6,3	6,1	5,9	5,5

1 Alates 2003. a kasutatakse sissetulekutel baseeruvate suhtelise vaesuse näitajate leidmisel leibkonna eelarve uuringu andmete asemel Eesti sotsiaaluuringu andmeid. Seetõttu tuleb järelduste tegemisel arvestada, et 2004. a muutused võrreldes 2002. aastaga võivad olla tingitud meetoodika muutusest, mitte olulistest muutustest ühiskondlikes protsessides.

2 Gini koefitsiendiga iseloomustatakse ebavõrdsuse taset ühiskonnas. Gini koefitsiendi väärtused jäävad vahemikku 0–1. Seejuures, mida lähemal on väärtus 1-le, seda suurem on ebavõrdsus. Väga ebaühtlaseks peetakse tulude jaotust, kui Gini koefitsiendi arväärtus jääb vahemikku 0,5–0,7. Jaotust peetakse suhteliselt ühtlaseks, kui Gini koefitsiendi väärtus jääb vahemikku 0,2–0,35. Kui Gini koefitsiendi avaldatakse protsentides (100-ga korrutatult), kasutatakse Gini indeksi mõistet.

3 Sissetulekukvintiliide suhte kordaja iseloomustab samuti sissetulekute ebaühtlast jaotust ühiskonnas. Sissetulekute jaotuse ebavõrdsuse toob kõige paremini välja kahe äärmusliku rühma – ülemise kvintili (ehk 20% kõrgeimat ekvivalentsissetulekut saava elanikkonna) ja alumise kvintili (ehk 20% madalaimat ekvivalentsissetulekut saava elanikkonna) kogusissetulekute võrdlemine. Kvintiliide suhte kordaja näitab, mitu korda on ülemise kvintili summaarne sissetulek alumise kvintili summaarsest sissetulekust suurem.

4 Modifitseeritud OECD-skaala, kus esimene leibkonna liige arvestatakse tarbimiskaaluga 1,0, järgmised täiskasvanud ja üle 14-aastased tarbimiskaaluga 0,5 ning kuni 13-aastased lapsed tarbimiskaaluga 0,3. Antud näitaja on võrreldav teiste EL riikide näitajatega.

Allikas: Statistikaamet

Tööturg

Töötuks jäämise ja uue töö otsimise korral on inimesel õigus pöörduda abi saamiseks Tööturuameti poole. Töötute ja tööotsijate registreerimist, neile tööturuteenuste osutamist ning tööturutoetuste maksmist reguleerib 1. jaanuaril 2006 jõustunud tööturuteenuste ja -toetuste seadus. Seadus tõi endaga kaasa märkimisväärsed muutused tööturuteenuste osutamise põhimõtetes registreeritud töötutele¹. Eriti tuleks rõhutada juhtumikorraldusliku võrgustikutöö põhimõtte rakendamist teenuste osutamisel.

Võrreldes varem kehtinud tööturuteenuse seadusega sisaldab uus seadus märgatavalt rohkem erisuguseid tööturuteenuste liike, sh neli teenust puuetega inimestele. Nimetatud tööturuteenuseid osutatakse töötule individuaalse tööotsimiskava alusel. Tööturutoetusi on uue seaduse kohaselt kolme liiki: töötutoetus², stipendium ning söidu- ja majutustoetus.

Töötutoetust on õigus saada töötul, kes on töötuna arvelevõtmisele eelnenud 12 kuu jooksul olnud vähemalt 180 päeva hõivatud tööga või tööga võrdsustatud tegevusega ja kellel puudub sissetulek töötutoetuse ulatuses. Töötutoetust makstakse kuni 270 päeva. Alates 1. jaanuarist 2007 tõsteti töötutoetuse päevamäära, mille tulemusena suurenes keskmine väljamakstav toetus seniselt 400 kroonilt kuus 1000 kroonini. Samast kuupäevast alates on kõigil registreeritud töötutel õigus ka ravikindlustusele.

Õigus saada stipendiumi on töötul, kes osaleb tööpraktikal, tööharjutusel või vähemalt 40 tundi kestval tööturukoolitusel. Söidu- ja majutustoetust on õigus taotleda tööturukoolitusel ja tööpraktikal osalejatel.

2002. aastal jõustunud töötuskindlustuse seadusega loodi Eestis töötuskindlustus, mis on solidaarsuspõhimõttele tuginev sundkindlustuse liik ja mida administreerib Eesti Töötukassa. Töötuskindlustusmaksete kogumist alustati 2002. aastal, hüvitisi hakati välja maksta 2003. aasta alguses.

Töötuskindlustuse seadus reguleerib hüvitiste maksmise ja määramise tingimusi ja korda töötuks jäämise, töölepingute kollektiivse ülesütlemise ja tööandja maksejõuetuse korral, samuti töötuskindlustuse korraldust. Seadus sätestab järgmised hüvitiste liigid: töötuskindlustushüvitis; hüvitis töölepingute kollektiivse ülesütlemise korral; hüvitis tööandja maksejõuetuse korral.

Töötuskindlustust rahastatakse töötuskindlustusmaksetest. Kindlustatu ehk töötaja töötuskindlustusmakse määr võib olla vahemikus 0,5 kuni 2 protsenti ning tööandja maksemäär 0,25 kuni 1 protsent töötajatele makstud tasudelt. Aastatel 2006–2007 oli töötaja töötuskindlustusmakse määr 0,6 protsenti ning tööandja oma 0,3 protsenti.

1 Töötu on isik (vanuses 16–pensioniiga), kes ei tööta, on töötuna arvele võetud Tööturuameti piirkondlikus struktuuriüksuses ja otsib tööd.

2 Vastavalt tööturuteenuste ja -toetuste seadusele nimetati töötu abiraha alates 1. jaanuarist 2006 ümber töötutoetuseks.

Õigus töötuskindlustushüvitisele on kindlustatul, kes on töötuna arvele võetud ja kellel on kindlustusstaaži vähemalt 12 kuud töötuna arvelevõtmisele eelnenud 36 kuu jooksul (kuni 2006. a lõpuni 24 kuu jooksul). Töötuskindlustushüvitist ei maksta, kui töötaja lahkus töölt töö- või teenistuskohustuste rikkumise, usalduse kaotamise, vääritud või korruptiivse teo tõttu. Samuti ei ole õigust hüvitisele, kui töölt on lahkunud poolte kokkuleppel või omal soovil, v.a juhul, kui lahkumise põhjuseks oli töödandjapoolne lepingutingimuste rikkumine või tootmis- ja töökorralduse muutmine.

Töötuskindlustushüvitise suurus sõltub varasemast töötasust. Esimesel sajalt hüvitise saamise päeval on hüvitise suurus 50% ning seejärel 40% eelnevast töötasust. Töötuskindlustushüvitise maksimumsuurus on vastavalt 50% ja 40% kindlustatute kolmekordsest Eesti keskmisest kalendripäeva töötasust eelmisel kalendriaastal.

Kindlustatul on õigus saada töötuskindlustushüvitist kogu töötuna arvel oleku ajal, kuid mitte kauem kui:

- 180 kalendripäeva kindlustatul, kelle kindlustusstaaž on lühem kui 56 kuud;
- 270 kalendripäeva kindlustatul, kelle kindlustusstaaž on 56–110 kuud;
- 360 kalendripäeva kindlustatul, kelle kindlustusstaaž on 111 või enam kuud.

Töölepingute kollektiivse ülesütlemise puhul maksab Töötukassa töölepingute kollektiivse ülesütlemise hüvitist olenevalt tööstaažist kuni töötaja kaks keskmist kuupalka. Tööandja maksejõuetuse korral korvab töötukassa töötajale saamata jäänud palga, puhkusetasu ja muud hüvitised kokku kuni töötaja kolme keskmise kuupalga, kuid mitte enam kui kolme Eesti keskmise palga ulatuses.

Lissaboni strateegia näeb tööhõive valdkonnas ette kolm peamist eesmärki: saavutada aastaks 2010 keskmine tööhõive määr³ 70%, naiste tööhõive määr 60% ja vanemaealiste (55–64-aastased) tööhõive määr 50%. Võrreldes teiste Euroopa Liidu (EL) liikmesriikidega on Eesti olnud suhteliselt edukas. Nii naiste kui vanemaealiste tööhõive määra osas on Eesti eesmärgid juba ületanud ning ka 70%-le ollakse väga lähedal.

2006. ja 2007. aastal jätkusid Eesti majanduses ja sellest tulenevalt ka tööturul positiivsed arengud. Kiire majanduskasvu (11,1%) tulemusena kasvas hõivatute arv 2006. aastal koguni 6,4% võrra. 2007. aastal tööhõive kasv jätkus, kuid märksa aeglasemas tempos. Statistikaameti tööjõu-uuringu andmetel oli 2007. aastal Eestis 15–74 aasta vanusest elanikkonnast hõivatuid kokku 655 300, töötuid 32 000 ja mitteaktiivseid 359 000. Tööjõus osalemise määr⁴ suurenes 72,5%-ni ning tööhõive määr 69,1%-ni. Hõivatute arv kasvas kõige enam ehituses, samuti finantsvahenduses, kinnisvara rentimise ja äritegevuse valdkonnas.

Naiste tööhõive määr ulatus 2007. aasta keskmisena 65,7%-ni. Oma mõju avaldab kindlasti naiste pensioniea järkjärguline tõus, mistõttu naised lahkuvad tööturult hiljem, samuti madalad pensionid, mille tõttu paljud soovivad töötamist jätkata. Samal põhjusel on kasvanud ka vanemaealiste (55–64 a) tööhõive määr, mis Eestis ületas Lissaboni eesmärgi juba 2002. aastal ja ulatus 2007. aastal 59,5%-ni.

Oodatavalt langes ka töötuse määr⁵, 5,9%-lt 2006. aastal 4,7%-ni 2007. aastal. Nii madalal tasemel oli töötus viimati enne 1993. aastat. Vähenesid nii meeste kui naiste, samuti mitte-eestlaste töötus. Võrdluses EL keskmisega on Eestis töötuse tase madalam ja mitmetes Eesti piirkondades võib juba rääkida tööjõupuudusest.

3 Tööhõive määr – hõivatute osakaal tööealises elanikkonnas vanuses 15–64 a.

4 Tööjõus osalemise määr – tööjõu osakaal tööealises elanikkonnas vanuses 15–64 a.

5 Töötuse määr – töötute osakaal tööjõus vanuses 15–74 a.

Tööjõu nõudluse kasv on parandanud ka riskigruppide olukorda tööturul. 2006. ja 2007. aastal vähenes märgatavalt noorte töötus – 15–24-aastaste töötuse määr langes 10%-ni. Positiivne on see, et vähenes ka pikka aega töötä olnud inimeste arv, kelle tööturule integreerimine on tavaliselt raskem ja aeganõudvam. Pooled töötutest (15 900) on pikaajaliselt töötud, mis tähendab, et nad on tööd otsinud 12 kuud või kauem. Nii noorte kui pikaajalise töötuse määr on sarnaselt üldise töötuse tasemega langenud alla EL keskmise.

Langustendentsi on näidanud ka registreeritud töötus, kuigi 2007. aasta lõpus suurenes koondamiste tõttu mõnevõrra uute töötute arv. Kokku oli Tööturuameti piirkondlikes osakondades 2007. aasta jooksul arvel 40 247 töötut, neist uusi töötuid 70%.

Tööturumeetmetest pakuti töötutele kõige enam karjäärinõustamist (20,6% töötutest) ja tööturukoolitust (13,7%). Ülejäänud teenustest kasvas kõige enam tööharjutuses osalejate arv.

Euroopa Sotsiaalfondi rakendamine võimaldas suurendada aktiivsete tööturumeetmete rahastamist. Samas suurenesid töötutoetuse taseme 2,5-kordse kasvu tõttu kulutused ka passiivsetele meetmetele. 2007. aastal moodustasid kulutused tööturupoliitikale kokku 309,3 miljonit krooni, sellest kulutused passiivsetele meetmetele 27% ja aktiivsetele meetmetele 73%.

Töötuse langus on tinginud ka töötutoetuse (abiraha) saajate arvu pidevat vähenemist. 2007. aastal maksti töötutoetust kokku 17 769 töötule. Töötukassa määras samal ajavahemikul töötuskindlustushüvitise 8011 inimesele, s.o 11% võrra vähem kui 2006. aastal. Keskmine väljamakstud töötuskindlustushüvitise suurus oli 2857 krooni.

Kollektiivse koondamise hüvitise saajate arv kasvas võrreldes 2006. aastaga 54% võrra ning tööandja maksejõuetuse hüvitise saajate arv langes 6,6%.

Tabel 1. Tööealine rahvastik hõiveseisundi järgi, 2000, 2002 ja 2004–2007 (15–74-aastased, tuhat)

		2000	2002	2004	2005	2006	2007
Kokku	Kokku	1 046,5	1 047,2	1 047,8	1 048,6	1 049,1	1 046,4
	Hõivatud	572,5	585,5	595,5	607,4	646,3	655,3
	Töötud	89,9	67,2	63,6	52,2	40,5	32,0
	Mitteaktiivsed	384,1	394,4	388,7	389,0	362,3	359,0
Mehed	Kokku	485,2	487,0	487,7	488,5	490,0	489,1
	Hõivatud	291,1	297,5	299,1	300,5	322,9	330,0
	Töötud	49,5	36,1	34,7	28,9	21,3	18,9
	Mitteaktiivsed	144,7	153,4	153,8	159,2	145,7	140,3
Naised	Kokku	561,3	560,2	560,1	560,0	559,1	557,2
	Hõivatud	281,4	288,1	296,4	306,9	323,3	325,4
	Töötud	40,5	31,0	28,9	23,3	19,2	13,1
	Mitteaktiivsed	239,4	241,0	234,9	229,8	216,5	218,7

Allikas: Statistikaamet, Tööjõu-uuring

Joonis 1. Tööjõus osalemise määr Euroopa Liidus ja Eestis, 2000–2006

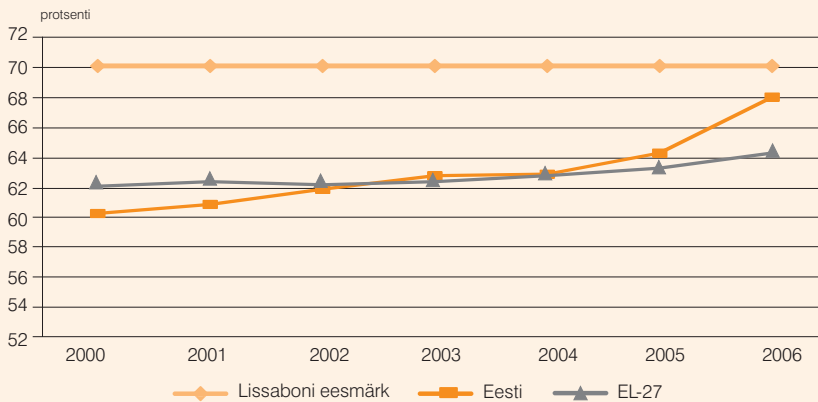
Allikas: Eurostat

Tabel 2. Tööjõus osalemise määr, 2000, 2002 ja 2004–2007 (protsenti)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Kokku	70,4	69,0	69,5	69,6	72,1	72,5
Mehed	76,1	74,1	73,5	72,8	75,3	76,9
Naised	65,3	64,3	65,8	66,7	69,1	68,5

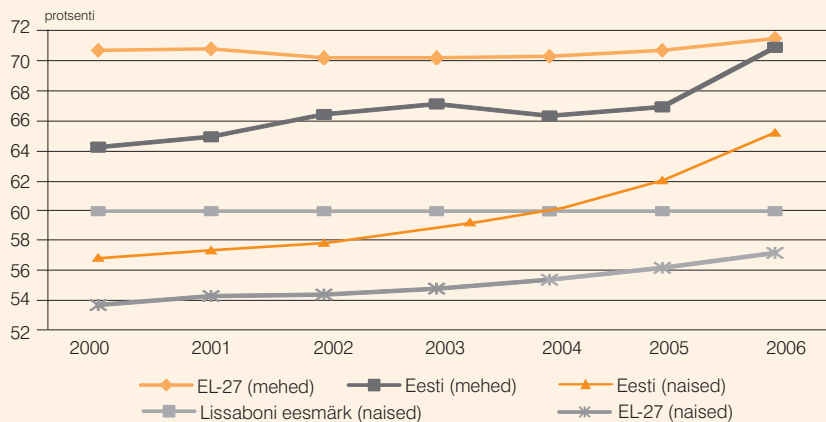
Allikas: Statistikaamet, Tööjõu-uuring

Joonis 2. Tööhõive määr Euroopa Liidus ja Eestis, 2000–2006

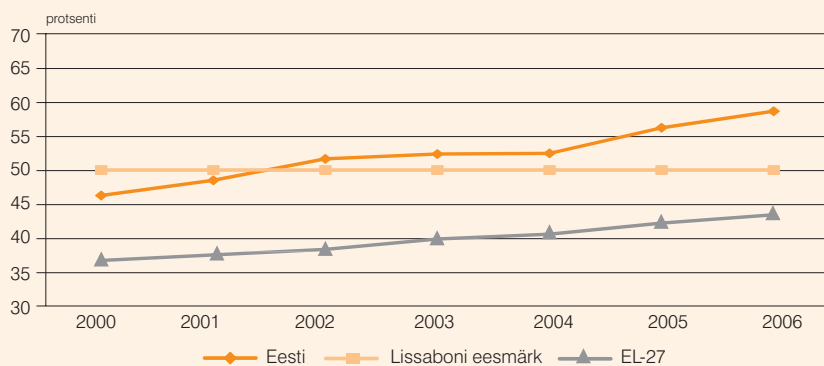
Allikas: Eurostat

Joonis 3. Meeste ja naiste tööhõive määr Euroopa Liidus ja Eestis, 2000–2006

Allikas: Eurostat

Joonis 4. Vanemaealiste tööhõive määr Euroopa Liidus ja Eestis, 2000–2006 (55–64-aastased)

Allikas: Eurostat

Tabel 3. Tööhõive määr soo ja vanuse järgi, 2000, 2002 ja 2004–2007 (protsenti)

		2000	2002	2004	2005	2006	2007
15–24	Kokku	31,5	27,8	26,8	28,6	31,3	34,2
	Mehed	35,8	33,9	31,8	32,2	36,2	38,2
	Naised	27,0	21,6	21,5	25,0	26,1	30,0
25–54	Kokku	75,7	76,7	78,5	79,3	84,0	84,5
	Mehed	78,2	80,2	81,0	81,4	87,4	89,4
	Naised	73,4	73,5	76,1	77,3	80,9	80,0
55–64	Kokku	44,0	51,4	52,1	55,7	58,2	59,5
	Mehed	54,7	58,1	56,1	58,6	57,2	58,6
	Naised	36,0	46,4	49,1	53,4	59,0	60,3
15–64	Kokku	60,7	61,7	62,6	64,0	67,7	69,1
	Mehed	64,8	66,0	65,7	66,2	70,5	72,6
	Naised	57,0	57,8	59,8	61,9	65,1	65,7

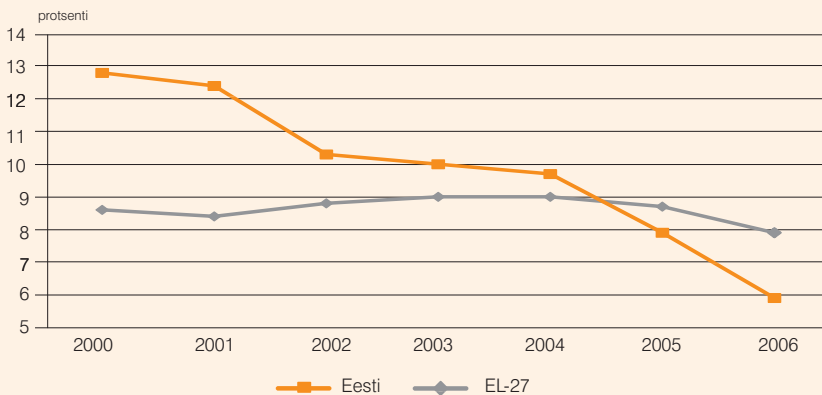
Allikas: Statistikaamet, Tööjõu-uuring

Tabel 4. Tööhõive määr soo ja rahvuse järgi, 2000, 2002 ja 2004–2007 (protsenti)

		2000	2002	2004	2005	2006	2007
Eestlased	Kokku	61,9	62,6	64,2	64,5	68,5	69,1
	Mehed	64,7	66,3	66,8	65,7	70,0	71,9
	Naised	59,4	59,2	61,7	63,3	67,1	66,4
Mitte-eestlased	Kokku	58,5	60,0	59,6	63,0	66,1	69,0
	Mehed	65,0	65,4	63,3	67,4	71,7	74,2
	Naised	52,8	55,1	56,5	59,2	61,1	64,4

Allikas: Statistikaamet, Tööjõu-uuring

Joonis 5. Töötuse määra dünaamika Euroopa Liidus ja Eestis, 2000–2006

Allikas: Eurostat

Tabel 5. Töötuse määr soo ja vanuse järgi, 2000, 2002 ja 2004–2007 (protsenti)

		2000	2002	2004	2005	2006	2007
15–24	Kokku	23,8	17,6	21,7	15,9	12,0	10,0
	Mehed	23,9	14,3	21,2	16,6	10,0	12,1
	Naised	23,7	22,5	22,4	14,9	14,7	7,1
25–54	Kokku	12,8	10,0	8,9	7,5	5,5	4,2
	Mehed	13,6	10,8	9,4	8,2	5,6	4,2
	Naised	12,1	9,2	8,3	6,9	5,4	4,3
55–64	Kokku	9,6	7,5	6,0	5,0	4,1	3,5
	Mehed	12,1	8,3	7,2	5,9	6,7	6,8
	Naised	6,5	6,6	4,9	4,3	...	...
15–74	Kokku	13,6	10,3	9,7	7,9	5,9	4,7
	Mehed	14,5	10,8	10,4	8,8	6,2	5,4
	Naised	12,6	9,7	8,9	7,1	5,6	3,9

Allikas: Statistikaamet, Tööjõu-uuring

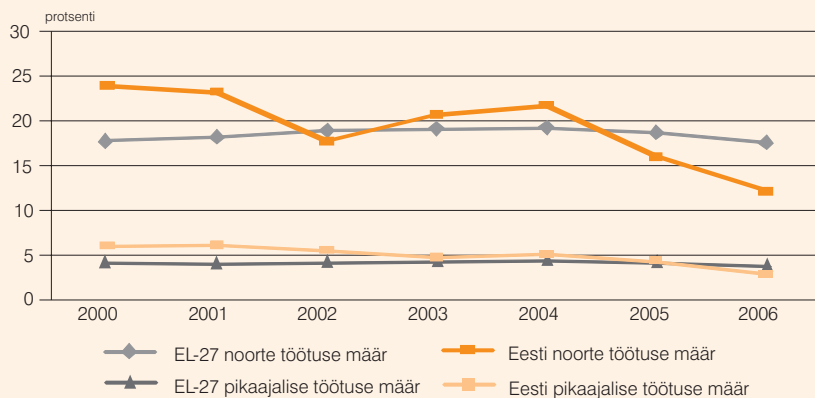
Tabel 6. Pikaajalise töötuse määr¹, 2000, 2002 ja 2004–2007 (protsenti)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Kokku	6,2	5,4	5,0	4,2	2,8	2,3
Mehed	6,9	6,4	5,6	4,2	3,1	2,9
Naised	5,4	4,5	4,4	4,2	2,6	1,7

¹ Pikaajaliselt töötute (töötuse kestus üle 12 kuu) osakaal tööjõus.

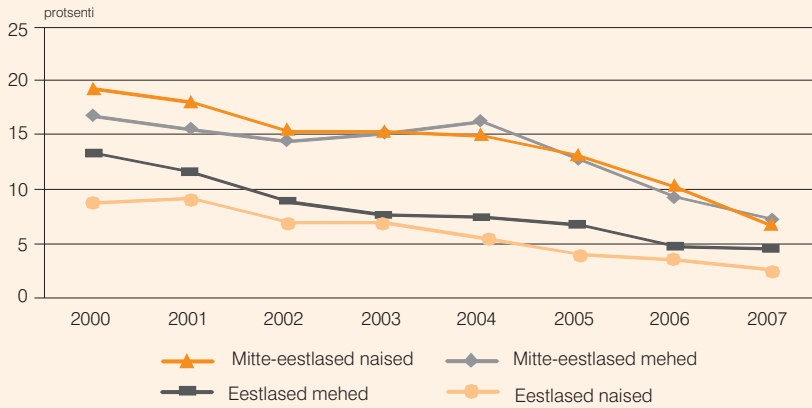
Allikas: Statistikaamet, Tööjõu-uuring

Joonis 6. Noorte töötuse määr ja pikaajalise töötuse määr EL-is ja Eestis, 2000–2006

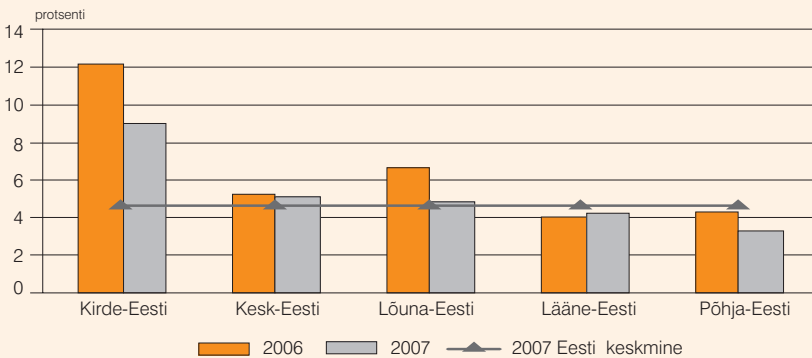

Allikas: Eurostat

Joonis 7. Töötuse määr soo ja rahvuse järgi, 2000–2007

Allikas: Statistikaamet, Tööjõu-uuring

Joonis 8. Töötuse määr regiooniti¹, 2006–2007

¹ Põhja-Eesti: Harjumaa; Lääne-Eesti: Läänemaa, Pärnumaa, Hiiumaa, Saaremaa;
 Kesk-Eesti: Raplamaa, Järvamaa, Lääne-Virumaa; Kilde-Eesti: Ida-Virumaa;
 Lõuna-Eesti: Tartumaa, Jõgevamaa, Viljandimaa, Põlvamaa, Võrumaa, Valgamaa

Allikas: Statistikaamet, Tööjõu-uuring

Tabel 7. Hõivatute osakaal soo ja majandussektorite¹ järgi, 2000, 2002 ja 2004–2007 (protsenti)

		2000	2002	2004	2005	2006	2007
Kokku	Kokku	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Primaarsektor	7,2	6,9	5,9	5,3	5,0	4,7
	Sekundaarsektor	33,3	31,3	34,9	34,0	33,5	35,2
	Tertsiaarsektor	59,5	61,7	59,3	60,7	61,5	60,1
Mehed	Kokku	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Primaarsektor	9,7	9,6	8,1	7,1	6,7	6,4
	Sekundaarsektor	42,4	40,8	44,2	44,0	45,6	48,2
	Tertsiaarsektor	47,9	49,6	47,7	48,8	47,7	45,4
Naised	Kokku	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	Primaarsektor	4,6	4,2	3,6	3,5	3,2	3,0
	Sekundaarsektor	23,9	21,5	25,5	24,2	21,5	22,0
	Tertsiaarsektor	71,5	74,3	70,9	72,3	75,2	75,0

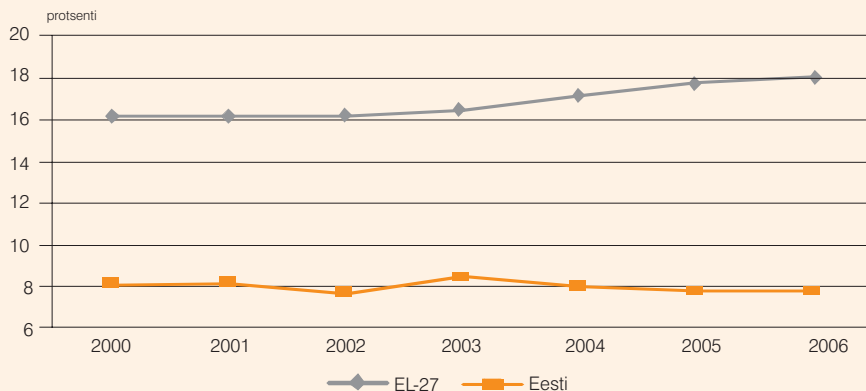
1 Primaarsektor: põllumajandus, jahindus ja metsamajandus, kalandus.

Sekundaarsektor: mäetööstus, töötlev tööstus, energeetika, gaasi- ja veevarustus, ehitus.

Tertsiaarsektor: teenindav sektor.

Allikas: Statistikaamet, Tööjõu-uuring

Joonis 9. Osaajaga töötajate osakaal hõivatutes Euroopa Liidus ja Eestis, 2000–2006

Allikas: Eurostat

Tabel 8. Osaajaga töötajate¹ osakaal hõivatutes, 2000, 2002 ja 2004–2007 (protsenti)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Kokku	9,3	7,7	8,0	7,8	7,8	8,2
Mehed	6,0	4,8	5,4	4,9	4,3	4,3
Naised	12,8	10,7	10,6	10,6	11,3	12,1

1 Töötaja, kelle tavaline nädalatööaeg on alla 35 tunni, v.a ametid, kus on seadusega kehtestatud lühendatud tööaeg.

Allikas: Statistikaamet, Tööjõu-uuring

Tabel 9. Töötajate osakaal, kes tavaliselt töötavad põhitöökohal üle 48 tunni nädalas, 2002 ja 2004–2006 (protsenti)

	2002	2004	2005	2006
Kokku	7,9	7,3	6,8	6,8
Mehed	10,8	11,6	10,7	10,1
Naised	4,8	3,0	2,9	3,6

Allikas: Statistikaamet, Tööjõu-uuring

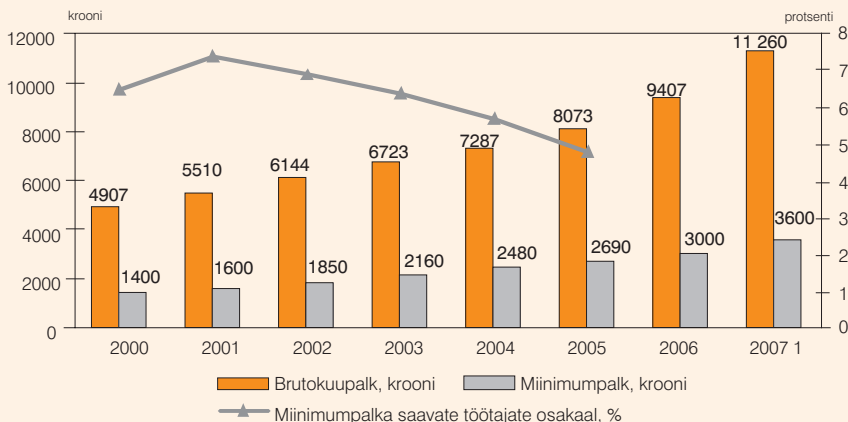
Tabel 10. Palgatöötajate osakaal hõivatutes soo ja töösuhte liigi¹ järgi, 2000, 2002 ja 2004–2007 (protsenti)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Kokku Kokku	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Tööleping, teenistusleping (k.a avalik teenistus)	94,7	96,2	95,7	96,6	97,6	97,8
Töövõtuleping	1,5	1,2	1,6	1,1	0,5	0,5
Suuline kokkulepe	3,8	2,6	2,7	2,3	1,9	1,7
Mehed Kokku	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Tööleping, teenistusleping (k.a avalik teenistus)	92,5	94,3	93,9	95,3	96,5	96,8
Töövõtuleping	2,1	1,5	1,8	1,2	0,5	0,4
Suuline kokkulepe	5,5	4,2	4,2	3,5	3,0	2,8
Naised Kokku	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Tööleping, teenistusleping (k.a avalik teenistus)	96,9	98,0	97,4	97,7	98,6	98,8
Töövõtuleping	1,0	0,9	1,4	1,1	0,5	0,6
Suuline kokkulepe	2,1	1,0	1,2	1,2	0,9	0,6

1 Tööleping – töötaja ja tööandja kokkulepe, mille kohaselt töötaja kohustub tegema tööandjale tööd, alludes tema juhtimisele ja kontrollile, tööandja aga kohustub maksma töötajale töö eest ning tagama ettenähtud töötingimused.
Avalik teenistus – töötamine riigi või kohalikus ametiasutuses.
Töövõtuleping – kirjalik leping teatud ajavahemikul kindla töö tegemiseks.
Suuline kokkulepe – tähendab töölepingut, mis on sõlmitud vähem kui kaheks nädalaks või nn musta tööd, mis ei ole registreeritud.

Allikas: Statistikaamet, Tööjõu-uuring

Joonis 10. Keskmine brutokuupalk¹, miinimumpalk ja miinimumpalga saajate osakaal hõivatutes, 2000–2007

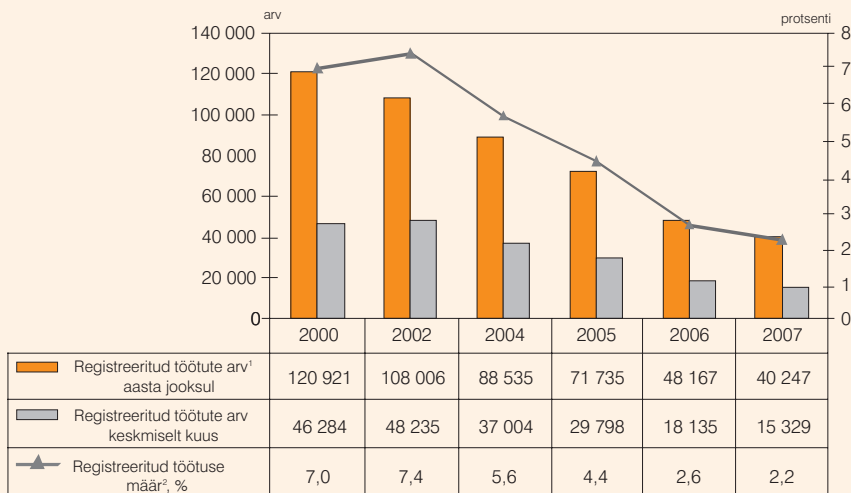
1 Esialgne brutopalk, arvutatud nelja kvartali keskmisena.

Allikas: Statistikaamet, Eurostat

Tabel 11. **Palgatöötajate kuulumine ametiühingutesse, 2000, 2002 ja 2004–2006**

	2000	2002	2004	2005	2006
Palgatöötajad kokku, tuhat	520,7	538,2	538,0	558,2	594,7
aü liikmete osakaal palgatöötajates, %	14,3	12,9	9,3	8,5	8,4

Allikas: Statistikaamet, Tööjõu-uuring

Joonis 11. **Registreeritud töötus, 2000, 2002 ja 2004–2007**

1 Registreeritud töötute arv sisaldab ka korduva registreerimise aasta jooksul.

2 Registreeritud töötuse määr – registreeritud töötute osakaal töötajates.

Allikas: Tööturuamet

Tabel 12. **Registreeritud töötute arv soo ja vanuse järgi, 2005–2007**

	Vanus	2005	2006	2007
Kokku	Kokku	71 573	48 167	40 247
	16–24	11 159	6 556	5 567
	25–49	41 729	27 418	22 719
	50+	18 685	14 193	11 961
Mehed	Kokku	31 880	20 150	16 809
	16–24	5 581	2 986	2 493
	25–49	17 519	10 741	8 904
	50+	8 780	6 423	5 412
Naised	Kokku	39 693	28 017	23 438
	16–24	5 578	3 570	3 074
	25–49	24 210	16 677	13 815
	50+	9 905	7 770	6 549

Allikas: Tööturuamet

Tabel 13. Uute registreeritud töötute, tööpakkumiste ja tööle rakendumiste arv, 2000, 2002 ja 2004–2007

	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Aasta jooksul registreeritud uued töötud	81 482	64 537	51 361	42 618	26 329	28 312
Uute tööpakkumiste arv aasta jooksul	14 946	16 071	20 722	29 159	30 263	22 806
Tööle rakendumised aasta jooksul	21 753	23 376	22 367	19 280	16 324	14 064

Allikas: Tööturuamet

Tabel 14. Aktiivsetes tööturumeetmetes osalejate arv, 2000, 2002 ja 2004–2007

	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Tööturu koolitus	8 156	10 021	6 968	9 852	7 073	5 503
Hädaabitöö	3 954	453	353	188	–	–
Tööturutoetus töötule ettevõtluse alustamiseks	441	375	296	320	289	141
Tööturutoetus tööandjale väiksema konkurentsivõimega töötü töölevõtmiseks	189	230	441	727	238	127
Karjäärinõustamine	2 055	8 130	7 877	9 494	8 356	8 272
Avalik töö	–	–	–	–	170	231
Tööharjutus	–	–	–	–	446	1 208
Tööpraktika	–	–	–	–	676	792
Meetmed puuetega inimestele kokku:	–	–	–	–	109	60
töökoha kohandamisega rakendunud	–	–	–	–	1	2
tehnilise abivahendiga rakendunud	–	–	–	–	5	3
tugiisikuga rakendunud	–	–	–	–	60	30
intervjuul abistamise teenust kasutanud	–	–	–	–	43	25

Allikas: Tööturuamet

Tabel 15. Töötutoetuse ja töötuskindlustushüvitiste saajad, 2000, 2002 ja 2004–2007

	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Töötutoetuse saajate arv aasta jooksul	67 412	56 895	39 338	31 347	20 086	17 769
Töötutoetuse saajate arv keskmiselt kuus	26 564	23 544	14 417	11 594	6 188	5 934
Töötuskindlustushüvitise saajate arv aasta jooksul	–	–	14 888	12 238	8 990	8 011
Mehed	–	–	6 040	4 719	3 164	2 858
Naised	–	–	8 848	7 519	5 826	5 153
Töötuskindlustushüvitise saajate arv keskmiselt kuus	–	–	5 356	4 270	3 022	3 053
Töölepingute kollektiivse ülesütlemise hüvitiste saajad	–	–	3 999	2 462	1 593	2 448
Tööandja maksujõuetuse hüvitise saajad	–	–	2 844	2 203	1 256	1 173

Allikas: Tööturuamet, Töötukassa

Tabel 16. Töötutoetuse ja keskmise töötuskindlustushüvitise suurus kuus, 2000 ja 2003–2007 (krooni)

	2000	2003	2004	2005	2006	2007
Töötutoetus	400	400	400	400	400	1 000
Töötuskindlustushüvitis	–	1 837	1 998	2 116	2 416	2 857
Mehed	–	2 153	2 329	2 533	3 009	3 585
Naised	–	1 641	1 768	1 851	2 081	2 455

Allikas: Tööturuamet, Töötukassa

Tabel 17. Kulutused tööturupoliitikale, 2000, 2002 ja 2004–2007 (miljon krooni)

	2000	2002	2004	2005		2006		2007	
				Kokku	sh välis-abi	Kokku	sh välis-abi	Kokku	sh välis-abi
Passiivse tööturupoliitika kulud kokku	220,5	129,3	64,5	52,7	–	38,8	–	83,6	–
Töötutoetus	119,8	104,1	55,0	42,5	–	24,7	–	52,3	–
Erijuhtude sotsiaalmaks	100,7	25,2	9,5	10,2	–	14,1	–	31,3	–
Aktiivse tööturupoliitika kulud kokku	65,8	88,4	102,2	207,2	92,5	233,8	114,9	225,7	83,9
Aktiivsed tööturumeetmed	47,9	61,9	64,7	96,1	37,7	108,6	47,0	77,7	3,4
Tööturuteenused	37,5	50,6	51,1	76,9	32,3	87,0	42,0	62,0	3,2
sh tööturukoolitus	32,2	47,5	41,7	62,7	28,7	71,0	34,9	43,9	3,1
toetus tööandjale	2,1	3,1	9,4	14,2	3,6	7,5	3,6	1,8	0,1
tööpraktika	–	–	–	–	–	5,2	2,7	5,6	0,1
töõharjutus	–	–	–	–	–	2,4	0,2	9,8	0,0
hädaabitöö	3,2	–	–	–	–	–	–	–	–
töökoha kohandamine ja abivahendid	–	–	–	–	–	–	–	0,1	–
tehnilise abivahendi tasuta kasutamine	–	–	–	–	–	–	–	0,2	–
abistamine tööintervjuul	–	–	–	–	–	–	–	0,0	–
tugiisikuga töötamine	–	–	–	–	–	0,9	0,6	0,7	–
Toetused töötule	10,4	11,3	13,6	19,2	5,4	21,6	5,0	15,7	0,2
sh stipendium	6,1	7,1	7,8	10,3	2,3	9,8	2,8	7,5	0,1
transporditoetus	–	–	–	–	–	5,3	1,1	5,5	0,1
ettevõtluse alustamine	4,3	4,2	5,8	8,9	3,1	6,5	1,1	2,7	–
Equal-projektid	–	–	–	8,9	6,7	27,5	22,0	22,6	16,9
ESF meetme 1.3 projektid (partnerid)	–	–	–	23,9	23,9	33,0	30,2	57,7	57,7
Tegevuskulud	17,9	26,4	37,5	78,3	24,2	64,7	15,7	67,7	5,9
Kulutused tööturupoliitikale kokku	286,3	217,7	166,7	259,9	92,5	272,6	114,9	309,3	83,9
sh aktiivsele tööturupoliitikale, %	23,0	40,6	61,3	79,7	..	85,8	..	73,0	..
Tööturupoliitika kulutuste osakaal SKP-s	0,31	0,15	0,11	0,15	..	0,13	..	0,13	..

Allikas: Sotsiaalministeerium

Töökesskkond

Töökesskkond on ümbrus, milles inimene töötab. Töökesskkonnas toimivad ohutegurid, millega kokkupuude võib põhjustada tööõnnetust¹ või kutsehaigestumist². Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse järgi on tööandja ülesanne hinnata ohte ja riske ning rakendades kõikvõimalikke abinõusid vähendamaks kokkupuudet ümbritseva keskkonna ohuteguritega, tagada, et kokkupuude ohuteguriga ei mõjuks töötajate tervisele. Mida halvem on olukord töökesskkonnas, seda rohkem juhtub tööõnnetusi ja seda rohkem diagnoositakse tööst põhjustatud haigestumisi.

Rahvusvaheliselt aktsepteeritud indikaatorid tööga seotud tervisekahjustuste taseme hindamiseks on järgmised:

- tööõnnetuste arv 100 000 töötaja kohta;
- surmaga lõppenud tööõnnetuste arv 100 000 töötaja kohta;
- kutsehaigestumiste arv 100 000 töötaja kohta.

Töökesskkonna olukorra hindamiseks vaadeldakse kõikide nimetatud indikaatorite löikes Eesti andmeid võrrelduna Euroopa Liidu endiste liikmesriikide keskmiste andmetega (edaspidi EL-15). Andmeallikatenä kasutatakse Eurostati andmebaasi ja Tööspektsiooni aruandeid.

Kui tööõnnetuste arv EL-15 näitab pidevat langustendentsi, siis Eestis on registreeritud tööõnnetuste arv suhteliselt stabiilne. Võrdlustes tuleb arvestada andmete kogumise erinevat meetodikat. Kui Eestis toimub tööõnnetuste registreerimine tööandjate raportite alusel, siis EL-15 tööõnnetuste arvu statistika põhineb 10 riigi puhul kindlustuse andmetel ja 5 riigi puhul tööandjate raportite kaalutud andmetel. Eurostat on välja töötanud meetodika, mis tööõnnetuste arvu ühtlustamiseks eri riikide andmekogumissüsteeme arvesse võttes (tööandjate raportitel põhinevate tööõnnetuste arvu kaaludes) annab võrreldavama tulemuse. Lähitulevikus on plaanis juurutada ka Eestis registreeritud tööõnnetuste kaalumise küsitlusuuringutega, mis aitab vähendada Eesti tööõnnetuste alaraporteeritust ja muuta Eesti tööõnnetuste arv EL teiste riikidega võrreldavamaks.

Alates 2004. aastast on registreeritud tööõnnetuste absoluutarv pidevalt tõusnud. 2007. aastal registreeriti 3707 tööõnnetust, kasv võrreldes 2006. aastaga on 2%. Läbi aastate on meestega juhtunud umbes kaks korda rohkem tööõnnetusi kui naistega. Tegevusaladest on Eestis keskmisest rohkem tööõnnetusi 100 000 töötaja kohta põllumajanduses, töötlevas tööstuses ja ehituses.

1 Tööõnnetus on töötaja tervisekahjustus või surm, mis toimus tööandja antud tööülesannet täites või muul tema loal tehtaval tööil, tööaja hulka arvataval vaheajal või muul tööandja huvides tegutsemise ajal.

2 Kutsehaigus on haigus, mille on põhjustanud kutsehaiguste loetelus nimetatud töökesskkonna ohutegur või töö laad.

Rahvusvahelises statistikas toimub riikidevaheline tööõnnetuste võrdlus õnnetusega kaasnenud töövõimetuspäevade järgi. Tööõnnetusi, mis on seotud töövõimetusga rohkem kui 30 päeva, loetakse rasketeks. Eesti tööõnnetuste jaotus õnnetusega kaasnenud töövõimetuspäevade arvu järgi näitab raskete tööõnnetuste arvu suurenemist viimastel aastatel umbes 10%.

Eesti töökeskkonna olukorra võrdlemisel teiste Euroopa riikidega on mõistlik kasutada surmaga lõppenud tööõnnetuste statistikat, sest siin alaraporteerituse probleemi ei ole. Võrreldes Euroopa keskmisega on Eestis surmaga lõppenud tööõnnetuste arv 100 000 töötaja kohta olnud tunduvalt kõrgem. Kui EL-15 surmajuhtumite tase jääb viimasel viiel aastal vahemikku 2,7–2,3, siis Eestis on vastavad arvud 5,2–3,2.

Eesti väiksust arvestades on surmajuhte üldiselt vähe ning seega sõltub statistika mõnest üksikust tööõnnetusest rohkem. Surmaga lõppenud juhtumeid aluseks võttes saame ohtlikumateks tegevusaladeks töötleva tööstuse ning ehituse. Et igasuguste järelduste tegemisel tuleks kasutada absoluutarvude asemel suhtarve 100 000 töötaja kohta, siis on 2006. aastal surmaga lõppenud õnnetuste statistikas esikohal avalik haldus (vt tabel 3). Kindlasti ei ole avalik haldus kõige ohtlikum tegevusala, vaid avalikus halduses juhtunud neli surmaga lõppenud õnnetust olid seotud ühe grupilise liiklusõnnetusega. Iga hukkunut loetakse eraldi õnnetuseks.

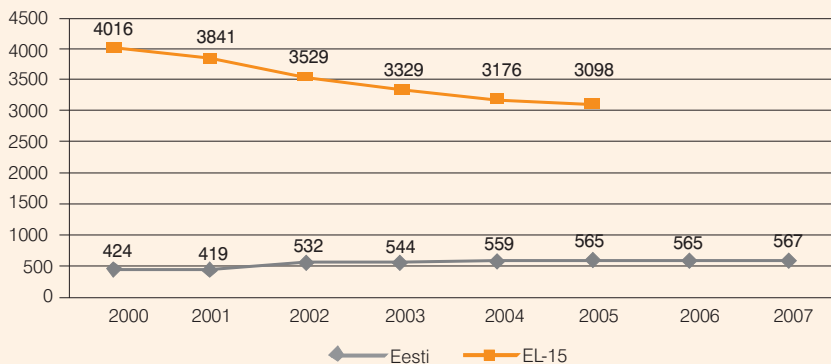
Kutsehaigus on tervisekahjustus, mis kujuneb välja pikaajalisel töötamisel tervistkahjustavates tingimustes. Kutsehaigus on otseselt põhjustatud töökeskkonna ohuteguritest. Kutsehaiguse korral on kannatanul vähenenud kutsealane töövõime ning tal on õigus nõuda tööandjalt kahju hüvitamist. Võrreldes EL-15 kutsehaigestumiste trendidega ilmneb selge kutsehaiguste alaregistreerimine Eestis.

Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse järgi diagnoosib kutsehaigust töötervishoiuarst, kes kogub selleks andmed töötaja praeguste ja varasemate tööolude ja töölaadi kohta. Kutsehaiguse alaregistreerituse põhjused on seotud:

- töötervishoiuarstide vähesusega;
- kutsehaiguste diagnoosimise rahastamise probleemidega, mille tõttu diagnoosimine on koondunud kahte suuremasse haiglasse;
- töötervishoiuarsti pakutavad töötervishoiuteenused ei ole Haigekassa finantseeritavate tervishoiuteenuste nimekirjas;
- tööandjate üldine suhtumine kutsehaiguse diagnoosimisega seotud tegevustesse, raskused töötaja haigestumise seostamisel töökeskkonnas toimunud ohutegurite ja töölaadiga, kuna faktilised tõendid on sageli ebapiisavad või puuduvad üldse.

2007. aastal registreeriti Tööinspeksioonis 74 esmaselt diagnoositud kutsehaigusjuhtumit, mis on 43 võrra vähem kui 2006. aastal. Mõnevõrra suurem on kutsehaigestumiste arv naiste seas. Kutsealade järgi diagnoositi enim kutsehaigusi põllumajanduse oskustöölistel ja liikurmehhanismide juhtidel. Tegevusaladest on kutsehaigestumise statistikat arvestades ohtlikumad põllumajandus, ehitus ning töötleva tööstuse harudest toiduainete tootmine, mööbli- ja puidutööstus.

Joonis 1. Tööõnnetuste arv 100 000 töötaja kohta, 2000–2007

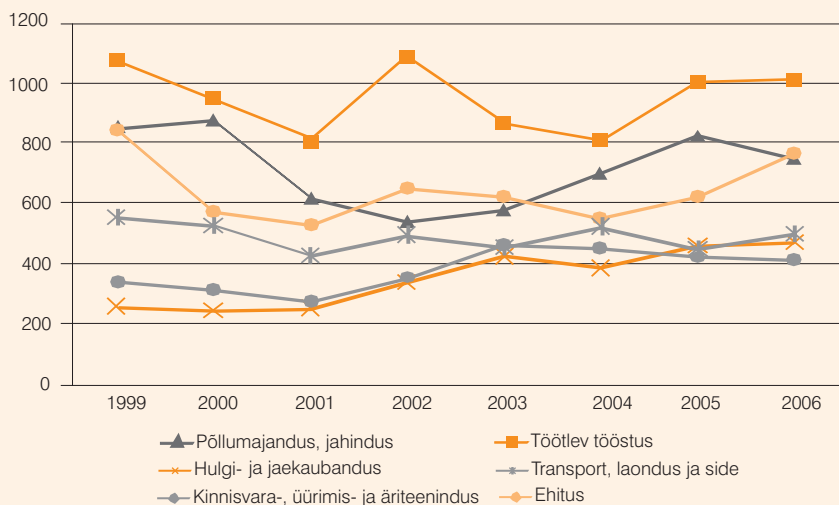
Allikas: Tööinspeksioon; Eurostat

Tabel 1. Tööõnnetuste arv ja osakaal soo järgi, 2000, 2002 ja 2004–2007

	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Kokku	2 965	4 033	3 331	3 431	3 653	3 707
Mehed, %	67,0	62,0	70,0	68,0	69,1	68,0
Naised, %	33,0	38,0	30,0	32,0	30,9	32,0

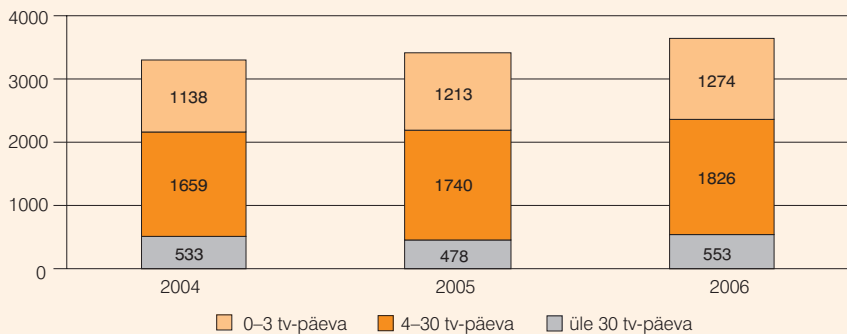
Allikas: Tööinspeksioon

Joonis 2. Tööõnnetuste arv 100 000 töötaja kohta ohtlikumate tegevusalade kaupa, 1999–2006

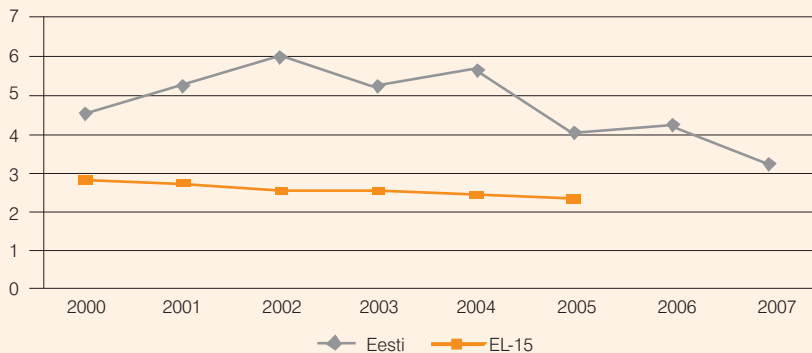
Allikas: Tööinspeksioon

Joonis 3. Tööõnnetuste arv töövõimetuspäevade arvu järgi, 2004–2006

Allikas: Tööinspeksioon, Haigekassa (andmevahetus toimub alates 2004. a)

Joonis 4. Surmaga lõppenud tööõnnetuste arv 100 000 töötaja kohta, 2000–2007

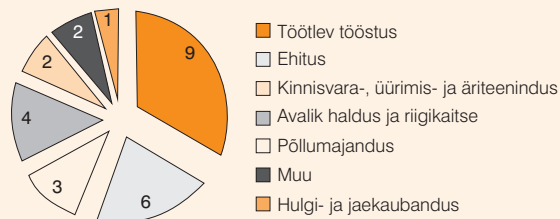
Allikas: Tööinspeksioon, Eurostat

Tabel 2. Tööõnnetustes hukkunute arv, 2000, 2002 ja 2004–2007

	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Kokku	27	39	34	24	27	21
Mehed, %	92,6	89,7	70,6	83,3	81,5	100
Naised, %	7,4	10,3	29,4	16,7	18,5	–

Allikas: Tööinspeksioon

Joonis 5. 2006. a surmaga lõppenud 27 tööõnnetuse jaotus tegevusalade kaupa

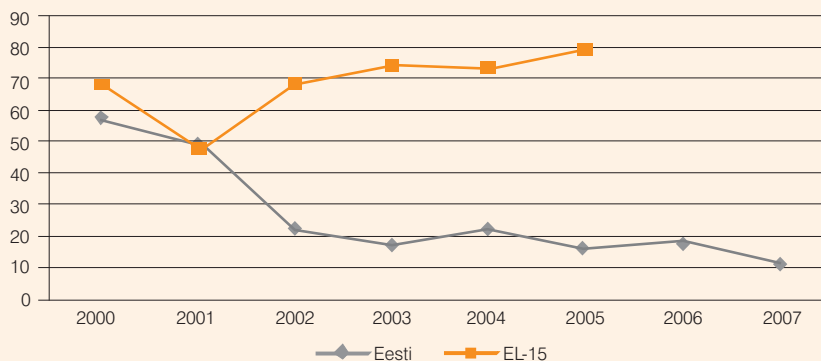
Allikas: Tööinspeksioon

Tabel 3. Surmaga lõppenud tööõnnetused 100 000 töötaja kohta tegevusalade kaupa, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Põllumajandus, jahindus, kalandus	8	8	6	3	7
Töötlev tööstus	7	6	4	4	6
Energeetika, gaasi- ja veevarustus	20	–	17	8	–
Ehitus	8	23	11	2	9
Hulgi- ja jaekaubandus	3	6	3	5	1
Hotellid ja restoranid	–	–	12	–	–
Transport, laondus ja side	9	9	14	11	–
Finantsvahendus	–	–	–	29	–
Kinnisvara-, üürimis- ja äriteenindus	–	5	11	2	6
Avalik haldus ja riigikaitse	–	6	8	–	10
Haridus	–	–	2	–	–
Tervishoid ja sotsiaaltöö	–	–	–	3	–
Muu	4	3	4	7	5

Allikas: Tööinspeksioon

Joonis 6. Kutsehaigestumiste arv 100 000 töötaja kohta Euroopa Liidus ja Eestis, 2000–2007

Allikas: Tööinspeksioon, Eurostat

Tabel 4. Esmakordselt kutsehaigeks tunnistatud isikute arv, 2000, 2002 ja 2004–2007

	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Kokku	296	117	132	94	117	74
Mehed, %	...	62,4	55,3	54,3	45,6	41,9
Naised, %	...	37,6	44,7	45,7	56,4	58,1

Allikas: Tööinspeksioon

Sooline võrdõiguslikkus

Sooline võrdõiguslikkus tähendab naiste ja meeste võrdseid õiguseid, kohustusi, võimalusi ja vastutust tööelus, hariduse omandamisel ning teistes ühiskonnaelu valdkondades. Sooline ebavõrdsus avaldub näiteks naiste ja meeste erineval ligipääsul ressurssidele – olgu selleks siis raha, aeg, võim ja mõjujõud, staatus, suhted või informatsioon. Käesoleva kogumiku koostamisel on lähtutud põhimõttest, et võimalikult paljud eri peatükkides esitatud näitajad oleksid sooliselt eristatavad ning võimaldaksid võrrelda naiste ja meeste olukorda. Antud peatükis analüüsitakse põhiliste ressursside ebavõrdset jaotust meeste ja naiste vahel, sealhulgas võimu ja poliitika, tööturu, töö ja pereelu ühitamise ning hariduse valdkonnas.

Naisi on kogu taasiseseisvumisaja jooksul olnud Eesti parlamendi liikmete seas alla neljandiku. Samas on iga valimisega see näitaja suurenenud. 2007. aastal oli naiste osakaal Riigikogu liikmete seas 24% (st 101 liikmest 24 olid naised), mis on suurim osakaal alates 1992. aastast. Naiste parlamenti valimise üks eeldusi on nende esindatus valimiskandidaatide seas. 2007. aasta Riigikogu valimised näitasid positiivset nihet naiste esindatuses: võrreldes eelmiste ehk 2003. aastal toimunud parlamendi valimistega kasvas naiste osakaal valimiskandidaatide seas 21%-lt 27%-ni. Hoolimata sellest, et naiskandidaatide osakaal valimisnimekirjades on kasvanud, on nende „väärtus“ hääletekogujatena parteide jaoks jätkuvalt väiksem, võrreldes meeskandidaatidega. Kui naiskandidaat kogus 2007. aasta Riigikogu valimistel keskmiselt 456 häält, siis meeskandidaat 605 häält ehk keskmiselt 149 häält rohkem¹.

Sarnaselt teiste arenenud riikidega on ka Eestis mehed ja naised hõivatud erinevatel tegevus- ja ametialadel. Naised on traditsiooniliselt ülekaalus tegevusaladel ja ametitel, mis ei ole ühiskonnas eriti kõrgelt hinnatud (nt hariduselus lasteaiakasvatajad, õpetajad või hoolekande alal sotsiaaltöötajad). Soostereotüüpide püsivust näitab muu hulgas see, et tegevusalade sooline jaotus ei ole alates 1990. aastate lõpust märkimisväärselt muutunud. Naiste osakaal juhtivate ametikohtade töötajate seas on võrreldes meestega samuti tunduvalt väiksem. Kuigi keskastme spetsialistide ning tippspetsialistide (sinna hulka arvestatakse näiteks ka kõik kõrgharidusega haridustöötajad) seas on ligi kolmveerand naisi, domineerivad juhtide, kõrgemate ametnike ning seaduseandjatena jätkuvalt mehed. Euroopa statistikaameti andmeil oli 2006. aastal Eestis nii ametialane kui ka tegevusalade sooline segregatsioon Euroopa Liidu kõrgeim.

1 Vabariigi valimiskomisjon.

Tööturu sooline jaotus avaldab omakorda olulist mõju naiste ja meeste keskmise palga erinevusele. Kogu taasiseseisvumisjärgsel perioodil on Eestis naiste keskmine bruto-tunnipalk olnud meeste omast ligi veerandi võrra väiksem. Eesti naiste ja meeste bruto-tunnipalga erinevus on märgatavalt suurem kui Euroopa Liidu riikides keskmiselt ning 2006. aasta andmetel oli Eestis naiste ja meeste palgalõhe Euroopa Liidu liikmesriikide võrdluses kõrgeim.

Soolise võrdõiguslikkuse seisukohast on väga oluline teema ka töö- ja pereelu ühitamine – nii kodutööde jaotus kui ka lastevanemate hõive lõhe on siinkohal ilmekad näitajad. Lapsevanemaks olemine mõjutab Eesti naiste ja meeste tööhõives osalemist olulisel määral. Kuigi Eestis on naiste tööhõive suhteliselt kõrge, ilmneb suur erinevus väikelasteta naiste ja väikelastega (0–6-aastased) naiste hõive määrades. Kui väikelasteta naiste tööhõive määr oli 2006. aastal 80,5%, siis samal ajal oli väikelastega naiste hõive määr vaid 54,5%. Antud näitaja viitab, et 0–6-aastaste laste emad loobuvad sageli üldse tööhõives osalemisest. Samas on meeste puhul väikesed lapsed pigem hõivet soodustavaks teguriks – nii on väikelaste isade hõive veidi kõrgem (93% 2006. a), võrreldes lasteta meeste tööhõive määraga (81,7% 2006. a). Seega – kui väikelastega naiste ja meeste tööhõivemäärad erinevad väga olulisel määral, on väikelasteta naiste ja meeste hõivenäitajad suhteliselt sarnased.

Kodutööde jaotus on Eesti peredes traditsiooniline. 2005. aastal korraldatud küsitlus² näitas, et kahe vanemaga peredes, kus kasvavad alla 18-aastased lapsed, on naiste kanda paljuskki igapäevased, rutiinsed ja aeganõudvad kodutööd. Naised vastutavad peredes enamasti riiete korrashoiu, söögi tegemise, poes käimise, tubade koristamise ning lastega tegelemise eest. Mehed vastutavad eeskätt auto ning remondiga seotud tegevuste eest, mis aga ei ole igapäevased ning ostetakse sageli teenusena sisse.

Ka haridus on üks oluline ressurss, millele ligipääsul ilmnevad soolised erinevused. Kuigi põhiharidus on Eestis kohustuslik, on väljalangevus sellel kooliastmel Eestis suhteliselt kõrge (2006/2007. õa katkestas koolitee 0,8% põhiharidust omandavatest õpilastest). Siiski tuleb märkida, et neid, kes lähevad haridussüsteemist kaduma enne koolikohustusliku ea täitumist, on tuntav vähemus. Poiste keskmine vanus põhihariduse katkestamisel oli 2006/2007. õa 17,17 ja tüdrukutel 16,02 aastat. Ent valdav enamus väljalangejatest on poisid, kes võivad, aga ei pruugi enam oma haridusteed jätkata ning kelle tulevik tööturul ja edasine hakkamasaamine on seetõttu problemaatiline. Tüdrukud saavad koolis paremini hakkama ning on eeskätt kõrgematel haridusastmetel õppurite seas tugevas ülekaalus.

Haridussüsteem peegeldab ühiskonnas kehtivaid soostereotüüpe ka näiteks noormeeste ja neidude erialavalikutes. Õppevaldkondade sooline jaotus ilmneb asjaolus, et nais- ja meestudengid õpivad n-õ väljakujunenud naiste ja meeste erialadel, mis kajastub hiljem ka tööturu soolises jaotuses. Õppevaldkondade järgi õppis näiteks 2006/2007. õa kõige enam naistudengeid hariduse (92%) ning tervise ja heaolu (90%) valdkonnas, kõige väiksem oli naistudengite osakaal tehnika, tootmise ja ehituse valdkonnas (26%).

² Soolise võrdõiguslikkuse monitoriing.

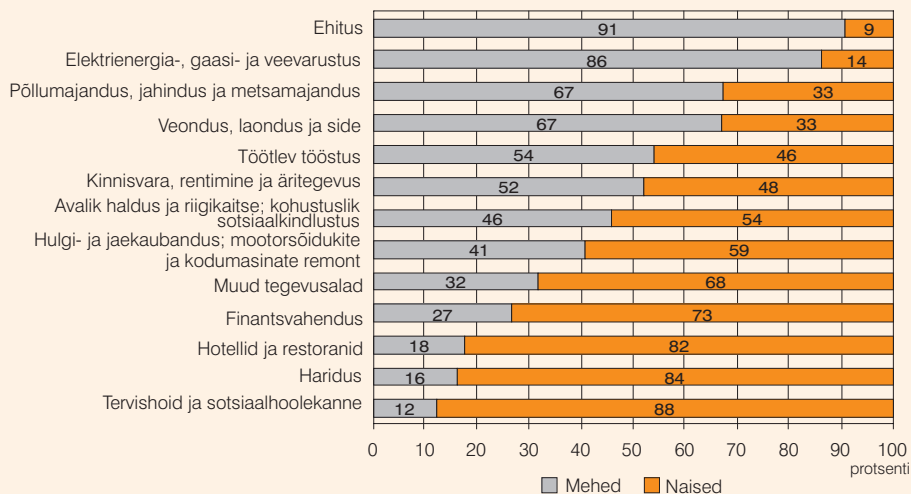
Hõive

Tabel 1. Parlamendivalimistel Riigikokku kandideerinud ja valitud isikud soo järgi, 1992, 1995, 1999, 2003 ja 2007

	1992	1995	1999	2003	2007
Kandideerinud kokku	629	1 256	1 884	963	975
Mehed, %	86	82	73	79	73
Naised, %	14	18	27	21	27
Valitud kokku	101	101	101	101	101
Mehed, %	87	88	82	81	78
Naised, %	13	12	18	19	22

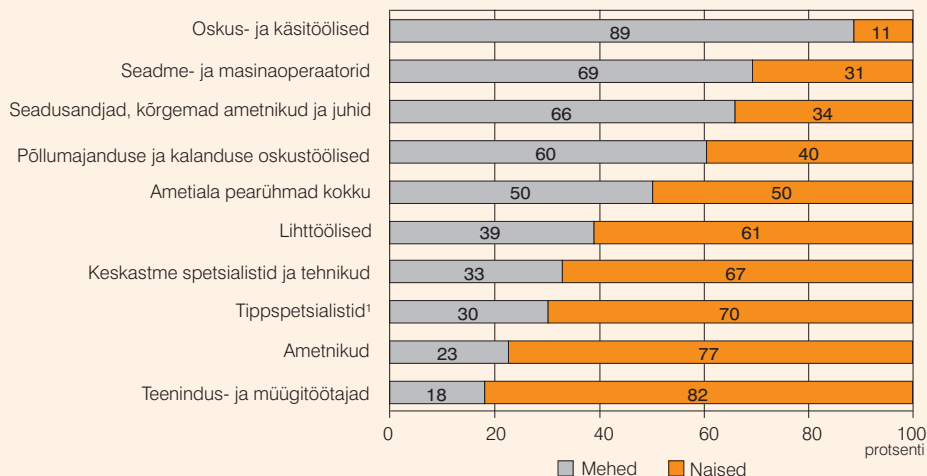
Allikas: Vabariigi valimiskomisjon

Joonis 1. Hõivatud tegevusalati soo järgi, 2007 (protsenti)

Allikas: Statistikaamet

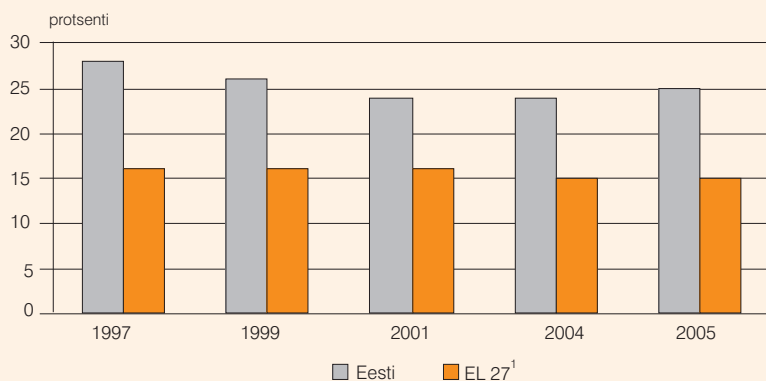
Joonis 2. Hõivatud ametialati soo järgi, 2007 (protsenti)

1 Tippspetsialistide hulka arvestatakse kõik kõrgharidusega haridustöötajad (sh nt lasteaiaõpetajad).

Allikas: Statistikaamet

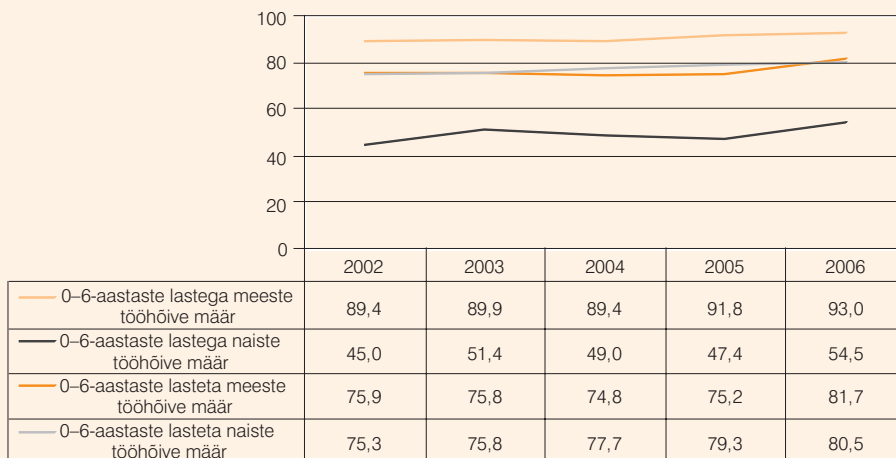
Joonis 3. Meeste ja naiste keskmise brutotunnipalga lõhe Eestis ja EL liikmesriikides keskmiselt, 1997, 1999, 2001, 2004–2005

1 EL liikmesriikide hulka on igal vaadeldud aastal arvatud kõik 2007. aastaks Euroopa Liiduga liitunud 27 riiki.

Allikas: Eurostat

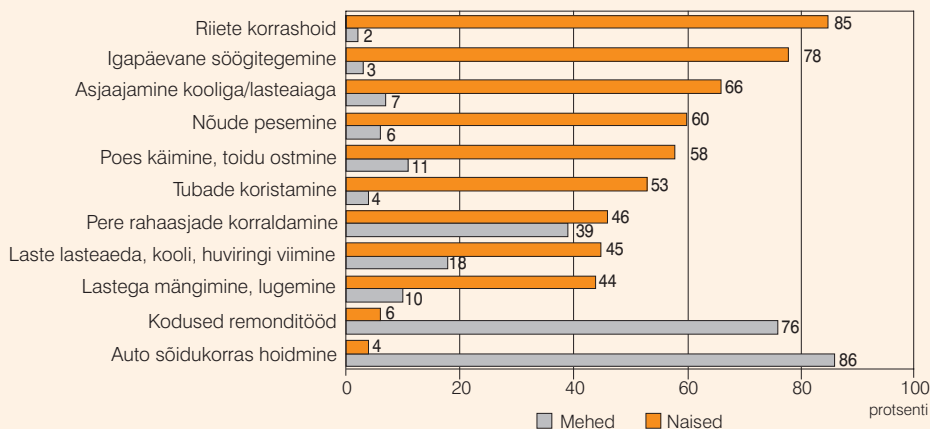
Joonis 4. Väikelastega (0–6-aastased) ja väikelasteta 20–50-aastaste meeste ja naiste tööhõive määr, 2002–2006

Allikas: Statistikaamet

Hoiakud

Joonis 5. Kodutööde jaotus kahe vanemaga ja vähemalt ühe alla 18-aastase lapsega peredes, 2005. Küsimus: „Kes teie peres vastutab järgmiste tööde eest?” Vastusevariant: „Enamasti vastutan mina”. Osakaal peredes, kus vastavad tööd on. (protsenti)

Allikas: Sotsiaalministeerium, Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2005

Haridus

Tabel 2. Haridustee katkestajad põhikooli astmel (1.–9. klass) soo järgi, 1999–2007

Õppeaasta	1999/2000	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2005/2006	2006/2007
Kokku	998	1 025	907	1 145	946	963
Poisid, %	72	74	74	74	71	71
Tüdrukud, %	28	26	26	26	29	29

Allikas: Eesti hariduse infosüsteem (EHIS)

Tabel 3. Kõrgharidusastme lõpetajad soo järgi, 2006/2007. õa

Haridusaste	Kokku	Mehed, %	Naised, %
Rakenduskõrgharidusõpe	3 943	29	71
Diplomiõpe	554	38	62
Bakalaureuseõpe	5 462	34	66
Integreeritud bakalaureuse- ja magistriõpe (3+2)	358	20	80
Magistriõpe	2 129	29	71
Doktoriõpe	153	48	52
Haridusastmed kokku	12 599	33	67

Allikas: Statistikaamet

Tabel 4. Naisüliõpilaste osakaal kõrgharidusastmel õppevaldkonniti, 2000–2007 (protsenti)

Valdkond ja õppeaasta	2000/2001	2002/2003	2004/2005	2005/2006	2006/2007
Haridus	88	88	89	90	92
Tervis ja heaolu	86	87	89	89	90
Humanitaaria ja kunstid	75	75	76	75	74
Sotsiaalteadused, ärimus ja õigus	61	63	65	65	66
Põllumajandus	46	50	52	53	52
Teenindus	44	49	50	51	52
Loodus- ja täppisteadused	39	39	39	39	38
Tehnika, tootmine ja ehitus	29	28	27	27	26

Allikas: Statistikaamet

Tervishoid

Tervisevaldkonna tegevusi korraldavaid olulisi seadusi on päris arvukalt.

Rahvatervise seaduse eesmärk on kaitsta inimese tervist, ennetada haigusi ja edendada tervist. See saavutatakse riigi, omavalitsuse, avalik- ja eraõigusliku juriidilise isiku ning füüsilise isiku kohustustega ning riiklike ja omavalitsuslike abinõude süsteemiga. Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadus reguleerib nakkushaiguste tõrje korraldamist ja nakatunud isikule tervishoiuteenuse osutamise korda ning sätestab kohustusi nakkushaiguste ennetamisel ning tõrjel. Ravimiseadus reguleerib ravimite käitlemist, väljakirjutamist, müügilubade väljaandmist, kliinilisi uuringuid ja reklaami ning ravimialast järelevalvet ja vastutust.

Arstiabi osutamist reguleerivad peamiselt tervishoiuteenuste korraldamise seadus ning ravikindlustuse seadus. Tervishoiuteenuste korraldamise seadus sätestab tervishoiuteenuste osutamise korralduse ja nõuded, tervishoiu juhtimise, rahastamise ja järelevalve korra ning tervishoiutöötajate registreerimise nõude. Tervishoiuteenus on tervishoiutöötaja (arsti, hambaarsti, õe, ämmaemanda) tegevus haiguse, vigastuse või mürgistuse ennetamiseks, diagnoosimiseks ja ravimiseks, et leevendada inimese vaevusi, ära hoida tema tervise seisundi halvenemist või haiguse ägenemist ning taastada tervist. Statsionaarse tervishoiuteenuse osutamiseks on vajalik inimese ööpäevaringne viibimine haiglas. Ambulatoorne on mittestatsionaarne tervishoiuteenus, kui patsiendi visiit tervishoiuasutusse piirdub mõne tunniga.

Tervishoidu rahastatakse riigieelarvest ravikindlustuse eelarve kaudu läbi Eesti Haigekassa, samuti otseeraldistena riigieelarvest, valla- ja linnaeelarvest, patsiendi poolt ja muudest allikatest.

Kohustuslik ravikindlustus kehtib Eestis alates 1992. aastast. Ravikindlustus on tervishoiukulude katmise süsteem kindlustatud isiku haiguste ennetamise ja ravi, ravimite ja meditsiiniliste abivahendite hinna kompenseerimiseks ning ajutise töövõimetuse hüvitiste ja muude hüvitiste maksmiseks. Ravikindlustus põhineb kindlustatud isikute solidaarsusel ja piiratud omaosalusel ning lähtub kindlustatud isikute vajadustele vastavate teenuste osutamise, ravi piirkondlikult võrdse kättesaadavuse ja ravikindlustusraha otstarbeka kasutamise põhimõttest. Tööandjal on kohustus maksta töötajate eest sotsiaalmaksu, sh ravikindlustuseks, 13% brutopalgalt.

Kindlustatud isik on Eesti alaline elanik või tähtajalise elamisloa alusel Eestis elav isik, kelle eest maksab tööandja või riik¹ või kes ise maksab sotsiaalmaksu. Lisaks nendele on ravikindlustusseaduse alusel kindlustatutega võrdsustatud inimesed, kelle eest ei maksta sotsiaalmaksu:

- rase naine alates raseduse 12. nädalast;
- isik kuni 19-aastaseks saamiseni;
- isik, kes saab Eestis määratud riiklikku pensioni;
- kindlustatud isiku ülalpeetav abikaasa, kellel on vanaduspensionieani jäänud kuni viis aastat;
- Eesti õppeasutuses või välisriigi samaväärses õppeasutuses põhiharidust omandav õpilane kuni 21 aasta vanuseni, üldkeskharidust või põhihariduse baasil kutsekeskharidust omandav õpilane kuni 24 aasta vanuseni, keskhariduse baasil kutsekeskharidust omandav õpilane ning Eesti alalisest elanikust üliõpilane.

Ravikindlustamata isikutel on õigus vältimatule abile. See on tervishoiuteenus, mida tervishoiutöötaja osutab olukorras, kus abi edasilükkamine või selle andmata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse.

Haigekassa rahastab kindlustatud isikutele osutatavaid ambulatoorseid ja statsionaarseid teenuseid, samuti teatud juhtudel taastus- ja hooldusravi ning hambaraviteenuseid. Hambaravi on tasuta alla 19-aastastele. Tasuta hambaravi saab Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus nimetatud teenuste osas ja tervishoiuteenuse osutaja juures, kellega Haigekassal on ravi rahastamise leping. Täiskasvanutel kompenseeritakse tagantjärele hambaravi maksumusest 2007. aastast üldjuhul 300 krooni aastas.

Ajutise töövõimetuse hüvitis on rahaline kompensatsioon, mida haigekassa maksab töövõimetuslehe alusel kindlustatud isikule, kellel jääb ajutise töövabastuse tõttu saamata sotsiaalmaksuga maksustatud tulu. Töövõimetushüvitiste arvestamise aluseks on alates 2002. aastast kindlustatud isiku eelmise aasta sotsiaalmaksu alusel arvatud tulu. Haiguse korral hüvitatakse 80%, sünnituse, töötrauma ja alla 12-aastase lapse kodus põetamise korral 100% ühe kalendripäeva keskmisest tulust. Hüvitisi makstakse väga erinevas kestuses – haige pereliikme hooldamise ning karantiini korral järjest kuni 7 päeva, lapse põetamisel kuni 14 päeva, haigestumise ja tööõnnetuse korral üldjuhul kuni 182 päeva. Haiguslehe korral makstakse hüvitist alates töövabastuse teisest päevast, hooldus- ja sünnituslehe puhul alates esimesest päevast.

Ravimikompensatsioon: Haigekassa hüvitab ravimite loetellu kantud ravimite puhul apteegile osa ravimi hinnast. Alates 1. jaanuarist 2003 maksab Haigekassa täiendavat ravimiüvilitist juhul, kui inimene ise on tasunud soodusravimite eest rohkem kui 6000 krooni kalendriaastas. See aitab kompenseerida ravimitele tehtavaid kulutusi ravikindlustatutel, kes peavad manustama pika aja vältel ja mitmeid erinevaid ravimeid kombinatsioonis.

Riigieelarvest rahastatakse Sotsiaalministeeriumi kaudu kiirabi ja vältimatut abi ravikindlustusega hõlmamata isikutele, samuti riigireservi ravimite ja meditsiinivahendite julgeolekuvaru moodustamist, hoidmist ja uuendamist, arstiabi kvaliteedi ekspertkomisjoni

¹ Riik maksab sotsiaalmaksu järgmiste isikute eest: vanemahüvitise saaja; lapsehooldustasu saaja; seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetust saav isik; kuni vanaduspensionieani isik, kellele makstakse hooldajatoetust puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel; teatud juhtudel 40 või enama töövõimekaotuse protsendiga töötaja; Eesti välisesinduses töötava diplomaadi ja teenistuja kaasasolev mittetöötav abikaasa kuni vanaduspensionieani jõudmiseni; kaitsejõududes ajateenistuses viibiv ajateenija; tuumakatastroofi, tuumakatsetuse või aatomielektriijaama avari tagajärgede likvideerimisest osavõtnud mittetöötav isik kuni vanaduspensionieani jõudmiseni; töötu abiraha saav isik; sotsiaalhoolekande seaduse alusel sotsiaaltoetust saav välisriigist Eestisse elama asunud Eesti kodanik või eesti rahvusest isik ja tema abikaasa, lapsed ja vanemad. Töötuskindlustushüvitist saava isiku eest maksab sotsiaalmaksu Töötukassa.

tellitud ekspertiisi, riiklikke tervishoiuprogramme, tervishoiualast teadus- ja arendustegevust, riiklikke investeringuid Vabariigi Valitsuse kinnitatud haiglavõrgu arengukava alusel ja valmisolekut tervishoiuteenuste osutamiseks hädaolukorras. Justiitsministeeriumi kaudu rahastatakse riigieelarvest tervishoiuteenuste osutamist kinnipeetavatele, kohtuotsuse alusel määratud meditsiiniliste mõjutusvahendite kohaldamist ja kohtupsühhiaatriaekspertiisi ning kohtuarstlikku ekspertiisi.

Valla- või linnaeelarvest rahastatakse tervishoiuteenuste osutamist ja muid tervishoiukulusid valla- või linnavolikogu otsuse alusel.

Järgnev osa on koostatud Sotsiaalministeeriumi kogutava tervishoiustatistika², Tervisekaitseinspeksiooni, tuberkuloosiregistri, vähiregistri ning Eesti Haigekassa andmete põhjal. Tekstis on võrreldud enamasti 2006. aasta andmeid 2000. aasta omadega.

Eestis osutas tervishoiuteenuseid 2006. aasta lõpus 1304 juriidilist isikut (ehk asutust), kusjuures erasektori osakaal osutajate üldarvus oli 95%. Erasektoris arvatatakse asutused, kus riigi või kohaliku omavalitsuse kapitaliosalus puudub või on äriühingus alla 50%, avaliku sektori asutustes on aga enamusosalus riigil või kohalikul omavalitsusel. Haiglatest kuulub erasektoris vaid kolmandik, perearstiteenuse osutajatest peaaegu 100% ja hambaraviasutusest 99%.

Arstide ja õdede arv 10 000 inimese kohta on aastaks 2006 vähesel määral suurenenud, võrreldes 2000. aastaga. Arste oli 10 000 inimese kohta 2000. a 31,0 ja 2006. a 32,7, õdesid vastavalt 62,3 ja 65,6. Õendustöötajate arv ühe arsti kohta on vaadeldaval ajavahemikul püsunud kahe piires. Tervishoiutöötajate vanuselisest jaotusest ilmneb, et iseloomulik on vanemate arstide suur osakaal ning noorte arstide ja õdede vähenemine juurdetulek.

Hambaarstide arv on viimase kuue aasta jooksul suurenenud 15%. 2006. aastal oli hambaarste 10 000 inimese kohta 8,9 (2000. a 7,6).

Ambulatoorse abi kasutamises on märgata tõusutendentsi, mis ilmneb ambulatoorsete vastuvõttude ja päevaravijuhtude arvu kasvus. 8,5 miljonit arsti vastuvõttu aastal 2006 teeb keskmiseks vastuvõttude arvuks ühe inimese kohta 6,3. Päevaravijuhtude arv on suurenenud 2006. aastaks, võrreldes 2000. aastaga, üle kahe korra.

Suuremaid muutusi on näha õendusabi arengus. Õendustöötajate iseseisvate vastuvõttude arv 100 inimese kohta suurenes 2006. aastal 31-ni. Koduõendus-hooldusteenuste laiem levik on suurendanud märgatavalt õendustöötajate koduviitide arvu. Võrreldes 2004. aastaga ehk kahe viimase aasta jooksul on koduviitide arv kahekordistunud, ulatudes 196 000-ni 2006. aastal. Õendustöötajate koduviitide arv 100 inimese kohta on suurenenud 1-st aastal 2000 kuni 15-ni aastal 2006.

Küsitlusuuringute andmetel ei ole viimastel aastatel suurenenud mitte ainult ambulatoorsete visiitide arv, vaid ka tervishoiuteenuste kasutajate osakaal rahvastikus. 2006. aastal käis perearsti juures 66%, eriarsti juures 45% ja hambaarsti juures 48% täiskasvanud elanikest. Pärast täiskasvanute hambaravi tasuliseks muutumist 2001. aastal hakkas hambaarsti külastuste arv kahanema, jõudes miinimumini 2003. aastal. Koos sellega vähenes aastatel 2001–2003 ka hambaravi kasutajate osakaal täiskasvanud rahvastikus 42%-lt 32%-ni. Järgnenud aastatel paranenud majandusliku olukorra tõttu on inimestel olnud võimalik hoolitseda rohkem oma hammaste tervise eest.

2 Iga-aastane tervishoiustatistika tehakse kättesaadavaks ministeeriumi veebilehel (aadressil www.sm.ee rubriigis „rahva tervis“). Kui ei ole viidet allikale, on tegemist Sotsiaalministeeriumis kogutud ja töödeldud andmetega.

Haiglate ravivoodite arvu kahanemine on toimunud koos keskmise ravikestuse lühenemise ja voodikäibe tõusuga. Kuigi ravivoodite arv on 2006. a lõpuks, võrreldes 2000. a lõpu seisuga, 23% vähenenud, on hospitaliseeritute arv 1000 inimese kohta vähenenud veidi alla 10%.

Kui 2000. aastal sai 1000 inimese kohta haiglaravi 204 ja lisaks päevaravi veel 15 inimest (kokku 219), siis 2006. aastal viibis haiglaravil 188 ja päevaravil 34 inimest (kokku 222) 1000 inimese kohta.

Aktiivravi- (ehk lühiravi-) voodite arv on kuue aastaga kahanenud peaaegu 30%. 2006. aastal oli 10 000 inimese kohta 39 aktiivravivoodit, 2000. aastal 56.

Pikaravivooditest on võrreldes 2000. aastaga vähenenud psühhiaatriavoodite (35%) ja tuberkuloosivoodite (15%) arv. Hooldusravivoodite arv 10 000 65-aastase ja vanema inimese kohta seevastu on vaadeldava ajavahemiku jooksul tõusnud 40-lt 56-ni, mis siiski ei kata veel kogu vajadust (eesmärk aastaks 2015 on 100). Ka ravivoodite struktuuris on toimunud nähtav muutus: kui 2000. aastal oli hooldusravivooodeid 8% voodite üldarvust, siis 2006. aastal moodustasid hooldusravivoodid 17% ravivooditest.

Tuberkuloosi esmasjuhtude arv vaadeldava perioodi jooksul on pidevalt vähenenud, mis näitab riiklike tuberkuloosiprogrammide (1998–2003, 2004–2007) tõhusat tööd. Selle tulemusena on aktiivse tuberkuloosi esmasjuhtude arv vähenenud pooleni 1997.–1998. aasta haigestumistasemest ehk 30 juhuni 100 000 inimese kohta.

Mitmete nakkushaiguste haigestumuse vähenemise kõrval ei lange aga uute HIV-nakkuse juhtude arv. Pärast 2001. aasta tippu (kui aastaga lisandus 1474 uut juhtu) on aastatel 2005–2007 registreeritud nakatunute arv olnud tasemel 50 juhtu 100 000 inimese kohta. 2007. a registreeriti 633 uut juhtu. 1. detsembril 2005 kinnitas valitsus riikliku HIV ja AIDS-i strateegia aastateks 2006–2015 ning selle tegevuskava aastateks 2006–2009. Strateegia üldeesmärk on saavutada püsiv langustendents HIV-nakkuse levikus ning tegevustega ära hoida epideemia levimine üldrahvastikku.

Uute vähijuhtude arv on kõikunud 6 000 juhu ümber aastas. 31. detsembri 2003 seisuga oli Eesti rahvastikus hinnanguliselt 35 384 inimest (12 066 meest ja 23 318 naist), kellel oli diagnoositud mõni pahaloormuline kasvaja. 2007. a kinnitati riiklik vähistrateegia aastateks 2007–2015.

Majanduse kiire kasv viimastel aastatel, mis on suurendanud tööhõivet, on suurendanud töötavate inimeste osakaalu kindlustatutes 51%-ni 2006. a lõpus. Siiski on jätkuvalt 5% elanikest riikliku ravikindlustusega hõlmatamata. Valdavalt on tegemist inimestega, kes ei tööta või saavad ümbrikupalka, samuti isikud, kes teenivad oma sissetuleku välismaal.

Ravikindlustuskuludest on võrreldes 2000. aastaga teistest rohkem suurenenud ravimihüvitised ning rahalistest hüvitistest sünnitus- ja hooldushüvitised. Kulude struktuurimuutustest võib esile tuua ravimite osakaalu tõusu aastal 2002, mis pärast seda on taas langenud, ning rahaliste hüvitiste osakaalu tõusu 2002. aasta 17,6%-lt 19,9%-ni, eelkõige haigus- ja sünnitushüvitiste arvel.

Tervishoiu kogukulud moodustasid 2005. ja 2006. aastal 5% SKP-st. Riikliku ravikindlustuse osakaal oli 2006. a 62,5% ja riigieelarve tervishoiukulud moodustasid 9,4% tervishoiu kogukuludest. Kohalikud omavalitsused kulutasid 1,8% ja leibkondade (ehk inimeste) panus oli 23,8%. Seejuures on leibkondade osakaal tervishoiu kogukuludes suurenenud.

Arstiabi

Tabel 1. Tervishoiuteenuse osutajad, 2000, 2002 ja 2004–2006 (aasta lõpus)

Asutuse liik ¹	2000	2002	2004	2005	2006
Haiglad kokku	68	51	51	54	55
piirkondlik haigla ²	..	3	3	3	3
keskhaigla ³	..	4	4	4	4
erihaigla	11	5	6	6	7
üldhaigla	39	24	12	12	12
kohalik haigla	..	..	5	6	6
taastusravihaigla	..	2	4	3	3
hooldushaigla	12	13	17	20	20
muud	6	–	–	–	–
Ambulatoorsed arstiabiasutused	540	625	715	732	732
üldarstiabiasutused	367	439	482	498	486
sh perearstiasutused	292	435	473	486	473
eriarstiabiasutused	173	186	233	234	246
Stomatoloogilise abi asutused	364	384	443	451	453
Kiirabiasutused⁴	7	7	7	5	5
Õendusabiasutused⁵	..	..	8	14	12

1 Tervishoiuteenuse osutajate liigituse aluseks on siin peamine osutatav tervishoiuteenus (haiglatel statsionaarse teenuse osutamine).

2 Piirkondlikud haiglad: SA Tartu Ülikooli Kliinikum, SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja SA Tallinna Lastehaigla.

3 Keskhaiglad: AS Ida-Tallinna Keskhaigla, AS Lääne-Tallinna Keskhaigla, AS Ida-Viru Keskhaigla, SA Pärnu Haigla.

4 Lisaks iseseisvatele kiirabiasutustele töötab kiirabiosakondi teiste tervishoiuasutuste (reeglina haiglate) allüksustena. 2006. aasta lõpus oli selliseid kiirabiosakondi 19 ja teenuseosutajaid kokku 24.

5 Õendusabi on õendustöötaja osutatud tervishoiuteenus. Iseseisva õendusabi teenused on koduõendus-hooldusteenus ja koolitervishoiuteenus.

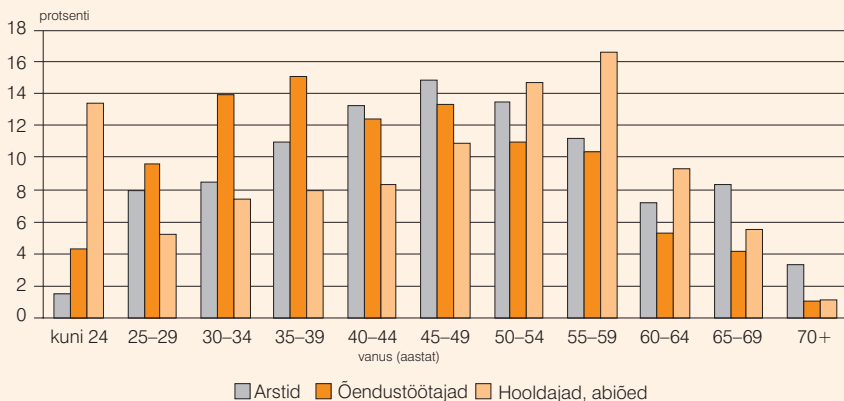
Tabel 2. **Praktiseerivad tervishoiutöötajad¹, 2000, 2002 ja 2004–2006** (aasta lõpus)

	2000	2002	2004	2005	2006
Arstid²	4 233	4 268	4 312	4 294	4 393
sh perearstid	448	701	818	845	853
Hambaarstid²	1 041	1 078	1 166	1 202	1 196
Proviisorid	815	754	845	851	869
Õendustöötajad jt meditsiinikooli lõpetanud	9 916	10 028	10 608	10 699	10 833
õendustöötajad	8 517	8 725	8 676	8 845	8 803
õed	8 010	8 303	8 270	8 421	8 359
ämmaemandad	507	422	406	424	444
muud tervishoiutöötajad³	1 399	1 303	1 932	1 854	2 030
farmatseudid	...	...	587	593	582
Tervishoiutöötajaid 10 000 inimese kohta					
arstid	31,0	31,5	32,0	31,9	32,7
sh perearstid	3,3	5,2	6,1	6,3	6,4
hambaarstid	7,6	7,9	8,7	8,9	8,9
proviisorid	6,0	5,6	6,3	6,3	6,5
õendustöötajad jt meditsiinikooli lõpetanud	72,5	74,0	78,7	79,6	80,7
õendustöötajad	62,3	64,3	64,4	65,8	65,6
õed	58,6	61,2	61,4	62,6	62,3
ämmaemandad	3,7	3,1	3,0	3,2	3,3
muud tervishoiutöötajad³	10,2	9,6	14,3	13,8	15,1
farmatseudid	...	...	4,4	4,4	4,3

1 Arst, hambaarst, õde ja ämmaemand, kui nad töötavad oma erialal ja on registreeritud Tervishoiuametis. Tervishoiutöötaja võib osutada tervishoiuteenuseid omandatud eriala piirides, mille kohta talle on väljastatud Tervishoiuameti tõend tervishoiutöötajana registreerimise kohta. Apteegiteenuse osutamiseks peavad proviisor ja farmatseut olema registreeritud Tervishoiuameti proviisorite ja farmatseutide riiklikus registris.

2 Praktiseerivate arstide ja hambaarstide arvud koos residentide ja internidega.

3 Ülejäänud eriharidusega keskastme tervishoiu- ning hooldustöötajad, kelle hulgast on eraldi välja toodud farmatseudid aastatel 2003–2006.

Joonis 1. **Tervishoiutöötajad vanuse järgi¹** (märts 2007)

1 Tervishoiutöötajate tunnipalga aruande põhjal. Hõlmab kõiki tervishoiuasutuste töötajaid, kelle andmed olid uuringus, sõltumata nende töökoormusest.

Tabel 3. Tervishoiutöötajate kuu keskmine kogutöötasu¹ teenuseosutaja liigiti, 2004–2006

		Kokku	Haigla	Ambulatoorne arstiabi		Hambaravi	Muu ²
				Üldarstiabi	Eriarstiabi		
Kõik töötajad	2004	7 854	7 980	7 759	8 665	8 244	5 756
	2005	9 680	9 776	10 047	10 149	9 670	8 017
	2006	11 152	11 245	11 493	12 165	11 061	8 919
arstid koos juhtidega	2004	15 397	17 411	11 775	12 290	12 166	11 335
	2005	18 607	20 409	14 815	15 260	...	15 932
	2006	21 671	23 715	16 773	18 566	...	19 314
arstid	2004	14 839	16 585	11 481	11 931	...	11 453
	2005	17 971	19 202	15 116	15 568	...	19 557
	2006	20 891	22 449	16 533	18 736	...	19 659
hambaarstid koos juhtidega	2004	12 154	16 939	9 543	13 818	11 382	–
	2005	13 519	18 032	...	15 322	12 732	6 209
	2006	16 204	22 206	...	23 227	14 891	19 977
hambaarstid	2004	12 123	16 746	9 421	13 820	11 291	–
	2005	13 885	17 490	...	15 322	13 180	7 399
	2006	17 081	21 548	...	23 153	15 853	19 977
õed koos juhtidega	2004	6 845	7 186	5 146	7 164	6 179	6 590
	2005	8 653	9 291	7 043	7 295	7 035	6 767
	2006	9 797	10 417	8 259	9 109	8 317	7 591
õed	2004	6 756	7 083	5 145	7 036	6 100	6 528
	2005	8 498	9 112	7 021	7 174	6 955	6 603
	2006	9 588	10 195	8 236	8 809	8 187	7 309
ämmaemandad	2004	7 654	7 788	6 066	6 545	–	–
	2005	9 850	10 052	8 427	7 740	–	–
	2006	10 736	10 854	7 234	9 675	–	–
hooldajad ja muud abitöötajad	2004	4 199	4 334	3 900	4 533	4 578	2 957
	2005	5 203	5 146	3 957	5 392	5 273	6 059
	2006	6 105	6 048	6 577	6 263	5 953	7 125

1 Tervishoiualase majandustegevuse aruande põhjal. Töötasule tööaja eest on lisatud regulaarsed ja mitteregulaarsed lisatasud mittetöötatud aja eest, loonustasu (kulutused, mida tööandja töötajatele kompenseerib) ja füüsilisest isikust ettevõtja aastatulu arvestatuna 1 kuu kohta. Tööandja makstud haigushüvitis sisaldub 2004. a kogutöötasus, 2005–2006 on välja arvatud. 2005. a kuu töötasu arvutamisel on arvestatud täistööajaks 169,25 tundi, anestezioloogide, intensiivravi- ja anesteesia-intensiivraviõdedel, operatsiooniõdedel, patoloogidel 148,75 tundi ning radioloogidel (sh residentidel), radioloogiaõdedel ja -tehnikutel 127,5 tundi. 2006. a vastavalt 168,85, 148,2 ning 127 tundi.

2 Kiirabi-, taastusravi-, diagnostika- ja vereteenistuseasutused.

Tabel 4. Tervishoiutöötajate aasta keskmine arv¹, taandatuna täistööajale teenuseosutaja liigiti, 2004–2006

		Kokku	Haigla	Ambulatoorne arstiabi		Hambaravi	Muu ²
				Üldarstiabi	Eriarstiabi		
Kõik töötajad	2004	24 094	17 230	2 196	1 361	2 057	1 250
	2005	24 557	17 403	2 162	1 374	2 053	1 565
	2006	22 658	15 739	2 209	1 322	2 036	1 352
arstid koos juhtidega	2004	4 157	2 669	956	366	4	162
	2005	4 114	2 729	836	362	1	186
	2006	3 825	2 449	869	344	1	162
arstid	2004	3 610	2 417	730	315	2	146
	2005	3 566	2 418	677	310	1	160
	2006	3 321	2 190	703	284	1	142
hambaarstid koos juhtidega	2004	1 141	168	6	51	916	–
	2005	1 108	158	2	58	886	3
	2006	1 063	124	2	56	878	3
hambaarstid	2004	959	165	5	49	741	–
	2005	970	150	2	57	758	3
	2006	871	117	2	54	695	3
õed koos juhtidega	2004	7 881	5 760	890	359	464	408
	2005	7 799	5 509	947	365	493	485
	2006	7 314	5 034	1 000	353	473	454
õed	2004	7 615	5 566	866	341	453	388
	2005	7 455	5 251	909	349	476	469
	2006	6 939	4 753	969	334	460	423
ämmaemandad	2004	323	292	7	24	–	–
	2005	325	292	8	25	–	–
	2006	296	267	4	25	–	–
hooldajad ja muud abitöötajad	2004	3 982	3 568	8	38	149	220
	2005	4 031	3 602	6	44	152	226
	2006	3 850	3 426	10	49	160	205

1 Tervishoiualase majandustegevuse aruande põhjal.

2 Kiirabi-, taastusravi-, diagnostika- ja vereteenistusasutused.

Tabel 5. Ambulatoorne arstiabi, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Visiitide arv, tuhat					
Arsti ambulatoorsed vastuvõttud	8 151	7 967	8 303	8 408	8 496
sh perearsti vastuvõttud	1 972	3 615	3 935	4 043	4 166
Arsti koduvisiidid	503	292	178	158	143
sh perearsti koduvisiidid	197	248	162	148	136
Keskmine perearsti visiitide arv ühe perearsti ametikoha kohta	4 963	4 918	5 015	5 016	5 227
vastuvõttud	4 512	4 602	4 816	4 839	5 062
koduvisiidid	451	316	199	177	165
Inimesi ühe perearsti ametikoha kohta	3 127	1 727	1 652	1 611	1 632
Perearsti vastuvõtte ¹ ambulatoorsete vastuvõttude üldarvust, %	24,2	45,4	47,4	48,1	49,0
Perearsti koduvisiite ¹ koduvisiitide üldarvust, %	39,2	85,0	91,3	93,8	95,1
1 inimese kohta aastas					
Arsti ambulatoorsed vastuvõttud	6,0	5,9	6,2	6,2	6,3
sh perearsti vastuvõttud	1,4	2,7	2,9	3,0	3,1
Arsti koduvisiidid	0,4	0,2	0,1	0,1	0,1
sh perearsti koduvisiidid	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1

1 Kõik perearstide vastuvõttud ja koduvisiidid, mitte perearstiasutuste vastuvõttud ja koduvisiidid.

Tabel 6. Õendusabi¹, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Õendustöötaja visiitide arv, tuhat					
ambulatoorsed vastuvõttud	226	162	346	376	413
koduvisiidid	7	29	100	106	196
1 inimese kohta aastas					
ambulatoorsed vastuvõttud	0,17	0,12	0,26	0,28	0,31
koduvisiidid	0,01	0,02	0,07	0,08	0,15

1 Aastal 2000 velskri iseseisev töö (sh velskripunktid), aastast 2002 õendustöötaja (õe, ämmaemanda) iseseisvad vastuvõttud ja koduvisiidid.

Tabel 7. Kiirabi, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Kiirabi poolt abi saanud inimesi kokku, tuhat					
õnnetusjuhtumid ¹	35	39	39	37	37
haigestumine ¹	178	187	200	194	195
haigete ja sünnitajate vedu ¹	19	13	3	2	2
väljakutsetel abi saanud inimeste arv, tuhat	232	239	233	225	227
ise kiirabiasutusse pöördunud ja abi saanud inimeste arv, tuhat	54	29	9	8	8
Abi saanud inimesi kokku 1000 inimese kohta					
täiskasvanud (15+)	217	207	188	180	182
lapsed (0–14)	171	145	134	133	130

1 Enne 2004. aastat on näitaja üksnes väljakutsetel abisaanud inimeste kohta, st ilma ise kiirabiasutusse pöördunuteta.

Tabel 8. Hambaravi, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Hambaarsti vastuvõttude arv kokku, tuhat	2 310	2 139	2 012	2 011	2 057
Ravi	1 891	1 728	1 658	1 634	1 679
Proteesimine	298	281	236	241	254
Ortodontia	121	130	118	135	125
Hambaarsti vastuvõtte kokku 1 inimese kohta	1,69	1,58	1,48	1,49	1,53
ravi vastuvõtte 1 inimese kohta	1,38	1,27	1,23	1,21	1,25
täiskasvanud (15+)	1,31	1,16	1,09	1,08	1,12
lapsed (0–14)	1,68	1,8	1,99	1,95	1,99

Tabel 9. Ravi haiglas ja päevaravi (sh päevakirurgia) osakonnas, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Haiglaravi					
Ravivoodite arv, aasta lõpus	9 828	8 248	7 850	7 374	7 588
aktiivravivooideid ¹	7 600	6 118	5 750	5 140	5 287
Ravivooideid 10 000 inimese kohta	71,9	60,8	58,3	54,8	56,5
aktiivravivooideid 10 000 inimese kohta	55,6	45,1	42,7	38,2	39,3
hooldusravivooideid 10 000 inimese kohta vanuses 65+	39,9	44,6	49,0	55,0	56,2
Hospitaliseeritute arv aastas, tuhat	279,5	259,8	258,8	246,5	252,9
Hospitaliseeritud 1000 inimese kohta	204,1	191,2	191,8	183,5	188,3
Keskmine ravipäevade arv ² ühe haige kohta	9,2	8,5	8,0	7,9	7,8
Voodihõive ³ , %	...	...	72,6	72,2	74,1
Voodikäive ⁴	27,7	29,5	33,2	33,3	34,6
Päevaravi (sh päevakirurgia)⁵					
Ravivoodite arv, aasta lõpus	380	403	334	358	361
Ravivooideid 10 000 inimese kohta	2,8	3,0	2,5	2,7	2,7
Hospitaliseeritute arv aastas, tuhat	21,0	29,5	35,4	37,7	45,6
Hospitaliseeritud 1000 inimese kohta	15,3	21,7	26,2	28,1	33,9

1 Aktiivravi- ehk lüütravivoodid – ravivoodid haiglas, välja arvatud hooldusravi-, psühhiaatria- ja tuberkuloosivoodid.

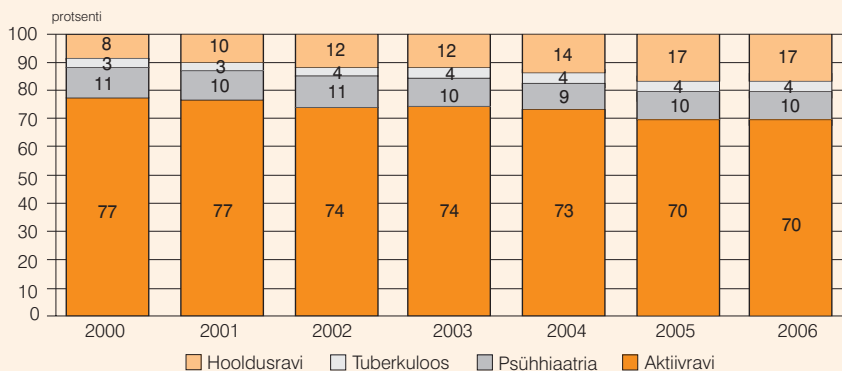
2 Keskmine ravipäevade arv = voodipäevade üldarv aastas / haiglast lahkunute arv.

3 Päevade osakaal aastas, mil ravivoodi oli hõivatud.

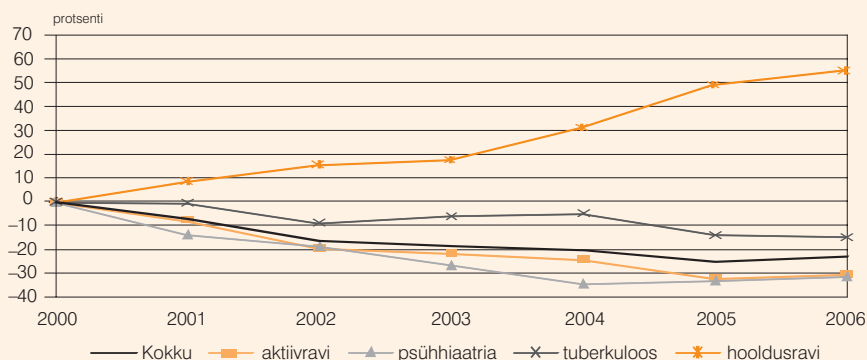
4 Hospitaliseeritute arv ühe ravivoodi kohta.

5 Tegutsevad kas haigla või ambulatoorse asutuse juures.

Joonis 2. Ravivoodite jagunemine liigiti, 2000–2006

Joonis 3. Muutused ravivoodite arvus võrreldes 2000. aastaga, 2001–2006

Tabel 10. Aktiivse tuberkuloosi registreeritud esmasjuhud, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Aktiivse tuberkuloosi esmasjuhud	642	525	477	424	373
Mehed	448	348	330	274	253
Naised	194	177	147	150	120
Aktiivse tuberkuloosi esmasjuhud 100 000 inimese kohta	46,9	38,6	35,4	31,5	27,8
Mehed	70,9	55,6	53,1	44,2	40,9
Naised	26,3	24,2	20,2	20,7	16,6

Allikas: Tuberkuloosiregister

Tabel 11. Valitud nakkus- ja peamiselt sugulisel teel levivate haiguste registreeritud esmasjuhud, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Läkakõha	503	215	455	63	153
Mehed	219	83	185	28	61
Naised	284	132	270	35	92
Puukentsefaliit	272	90	182	164	171
Mehed	149	52	83	81	87
Naised	123	38	99	83	84
Äge B-viirushepatiit	437	244	127	78	45
Mehed	319	172	76	54	29
Naised	118	72	51	24	16
Äge C-viirushepatiit	365	199	124	81	57
Mehed	265	148	82	60	42
Naised	100	51	42	21	15
C- ja B-hepatiiti haigestumine 100 000 inimese kohta	58,6	32,6	18,6	11,8	7,6
Süüfilis	587	287	184	111	125
Mehed	242	111	39	42	39
Naised	317	176	113	83	86
Urogenitaalne klamüdioos	3 805	4 114	2 691	2 541	2 531
Mehed	1 308	1 353	604	518	507
Naised	2 498	2 761	2 167	1 967	2 024
HIV-nakkus	390	899	743	621	668
Mehed	312	632	497	389	429
Naised	78	267	246	232	239
HIV nakkusjuhud 100 000 inimese kohta	28,5	66,2	55,1	46,1	49,7
Mehed	49,4	100,9	80,0	62,7	69,3
Naised	10,6	36,5	33,8	31,9	33,0
HIV-tõbi (AIDS)	3	4	27	30	34
Mehed	3	4	17	15	24
Naised	–	–	10	15	10

Allikas: Tervisekaitseinspeksioon, Sotsiaalministeerium

Tabel 12. Vähihaigestumus¹, 2000–2004

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Esmasjuhtude arv	6 013	6 018	5 833	6 038	6 386	6 061
Mehed	2 899	2 855	2 826	2 920	3 132	2 951
Naised	3 114	3 163	3 007	3 118	3 254	3 110
Esmasjuhtude arv 100 000 inimese kohta	439,1	441,2	429,3	446,1	473,3	450,3
Mehed	459,0	453,9	451,2	468,2	503,9	476,0
Naised	422,0	430,3	410,6	427,2	447,1	428,3

1 2000.–2004. a andmed põhinevad vähiregistri andmebaasi seisul 15.05.2007. Andmed on esialgsed ja puuduvad levijuhtude andmed, sest on õigusliku aluse puudumise tõttu Statistikaameti surmapõhjuste andmebaasiga võrdlemata. Andmed täpsustuvad riikliku surma põhjuste registri käivitamise järel tehtava võrdlusega.

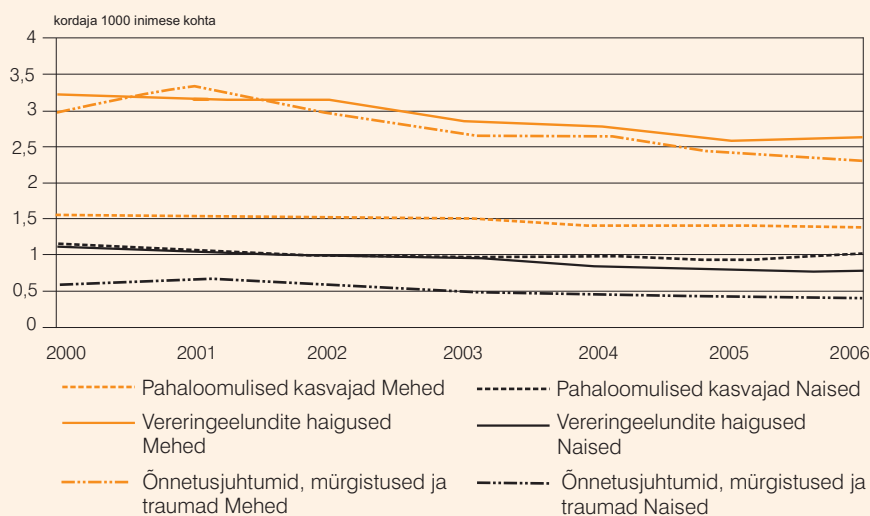
Allikas: Vähiregister

Tabel 13. Suremus peamiste põhjuste järgi, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Surmajuhtude arv kokku	18 403	18 355	17 685	17 315	17 316
Mehed	9 265	9 369	9 067	8 833	8 853
Naised	9 138	8 986	8 618	8 482	8 463
pahaloomulised kasvaja	3 365	3 426	3 463	3 479	3 533
Mehed	1 806	1 864	1 889	1 937	1 921
Naised	1 559	1 562	1 574	1 542	1 612
vereringeelundite haigused	9 981	9 983	9 402	9 231	9 187
Mehed	4 295	4 338	4 127	4 078	4 107
Naised	5 686	5 645	5 275	5 153	5 080
õnnetusjuhtumid, mürgistused ja traumad	2 093	2 009	1 766	1 659	1 628
Mehed	1 610	1 566	1 405	1 276	1 246
Naised	483	443	361	383	382
Surmajuhtude arv 100 000 inimese kohta	1 343,8	1 351,0	1 310,7	1 286,3	1 288,8
Mehed	1 467,0	1 496,0	1 458,8	1 424,8	1 430,7
Naised	1 238,3	1 227,0	1 184,2	1 168,1	1 167,7
pahaloomulised kasvaja	245,7	252,2	256,7	258,5	263,0
Mehed	286,0	297,6	303,9	312,4	310,5
Naised	211,3	213,3	216,3	212,4	222,4
vereringeelundite haigused	728,8	734,8	696,8	685,8	683,8
Mehed	680,0	692,7	664,0	657,8	663,7
Naised	770,5	770,8	724,8	709,6	700,9
õnnetusjuhtumid, mürgistused ja traumad	152,8	147,9	130,9	123,2	121,2
Mehed	254,9	250,1	226,1	205,8	201,4
Naised	65,5	60,5	49,6	52,7	52,7

Allikas: Statistikaamet

Joonis 4. 15–64-aastaste surmajuhtude arv 1000 inimese kohta soo järgi, 2000–2006

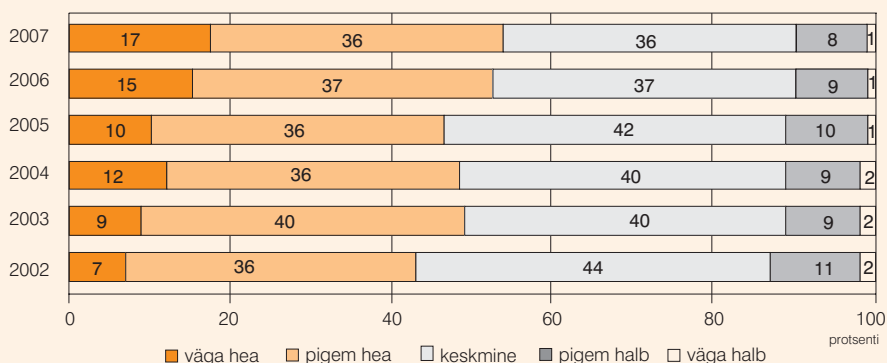
Tabel 14. Keskmine eluiga ja tervena elatud aastad, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Oodatav eluiga sünnimomendil	70,6	71,0	72,0	72,8	73,0
Mehed	65,1	65,1	66,3	67,3	67,4
Naised	76,0	77,0	77,8	78,1	78,5
Tervena elatud aastad	...	...	51,8	50,2	51,8
Mehed	...	...	49,8	48,0	49,6
Naised	...	...	53,5	52,2	53,7

Allikas: Statistikaamet

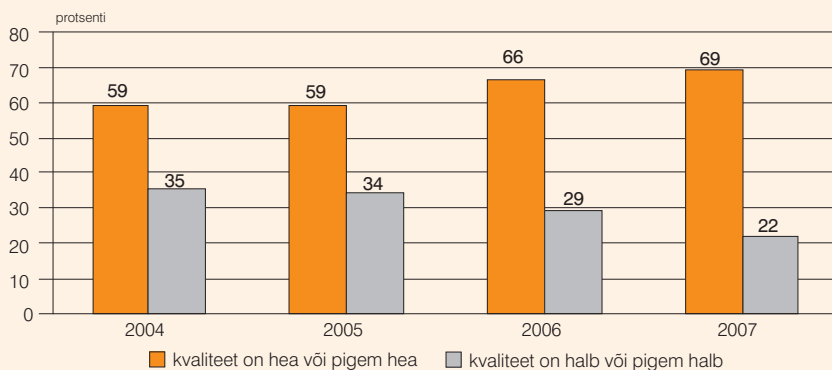
Inimeste hinnangud tervisele ja arstiabile

Joonis 5. Inimeste hinnang oma tervisele, 2002–2007 (protsenti)

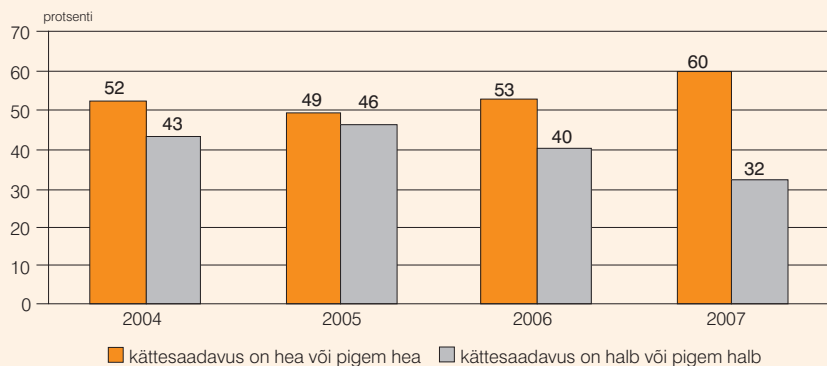
Allikas: Sotsiaalministeerium ja Eesti Haigekassa, uuring "Elanike hinnangud tervisele ja arstiabile, 2007"

Joonis 6. Hinnangud arstiabi kvaliteedile, 2004–2007

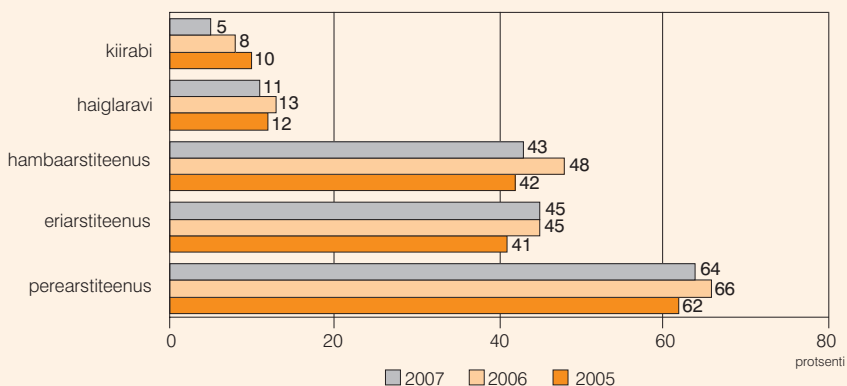
Allikas: Sotsiaalministeerium ja Eesti Haigekassa, uuring "Elanike hinnangud tervisele ja arstiabile, 2007"

Joonis 7. Hinnangud arstiabi kättesaadavusele, 2004–2007

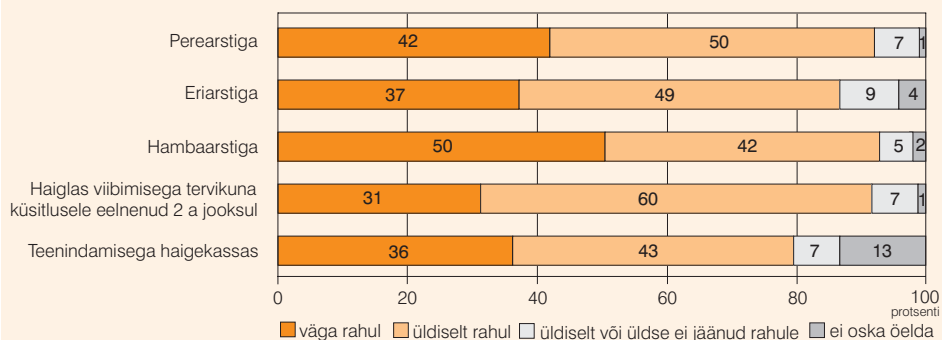

Allikas: Sotsiaalministeerium ja Eesti Haigekassa, uuring "Elanike hinnangud tervisele ja arstiabile, 2007"

Joonis 8. Viimase 12 kuu jooksul tervishoiuteenuseid kasutanute osakaal, 2005–2007 (protsenti)

Allikas: Sotsiaalministeerium ja Eesti Haigekassa, uuring "Elanike hinnangud tervisele ja arstiabile, 2007"

Joonis 9. Kasutajate¹ rahulolu tervishoiuteenuse osutajatega, 2007 (protsenti)

1 Viimase 12 kuu (haiglaravi puhul viimase 2 aasta) jooksul vastavat teenust kasutanutest.

Allikas: Sotsiaalministeerium ja Eesti Haigekassa, uuring "Elanike hinnangud tervisele ja arstiabile, 2007"

Ravikindlustus ja tervishoiu rahastamine

Tabel 15. Ravikindlustusega hõlmatus, 2000, 2002 ja 2004–2006 (aasta lõpus)

	2000	2002	2004	2005	2006
Kindlustatute arv	1 276 923	1 284 076	1 271 558	1 271 354	1 278 016
% elanikest	93,4	94,7	94,5	94,1	94,8
sh töötavad kindlustatud isikud	...	578 578	595 734	617 625	651 141
% kindlustatutest	...	45,0	46,9	48,6	51,0

Allikas: Eesti Haigekassa

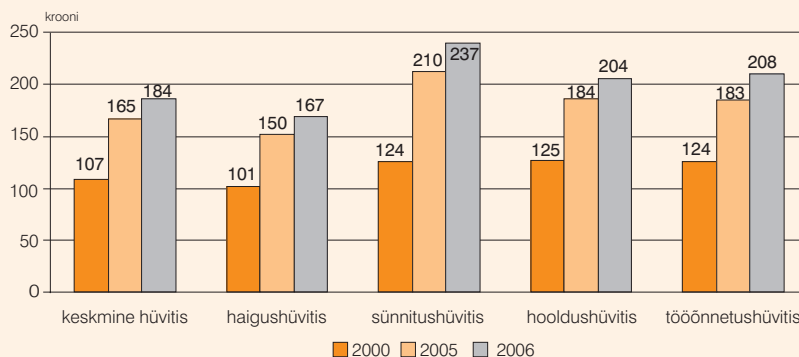
Tabel 16. Hüvitatud ajutise töövõimetuse päevade arv, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Hüvitatud ajutise töövõimetuse päevade arv¹, tuhat					
Kokku	6 763	6 411	7 321	7 685	8 195
haigushüvitise päevad	4 819	4 504	5 222	5 454	5 751
hooldushüvitise päevad	614	558	624	691	797
tööõnnetushüvitise päevad	157	172	119	125	132
sünnitushüvitise päevad	1 066	1 178	1 356	1 414	1 515
Hüvitatud ajutise töövõimetuse päevi¹ ühe hoiatu kohta					
Kokku	11,8	10,9	12,3	12,7	12,7
haigushüvitise päevad	8,4	7,7	8,8	9,0	8,9
hooldushüvitise päevad	1,1	1,0	1,0	1,1	1,2
tööõnnetushüvitise päevad	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
Keskmine ajutise töövõimetuse päevade arv ühe töövõimetuslehe kohta					
haigushüvitis	12,9	13,0	12,7	12,6	12,3
hooldushüvitis	8,8	8,7	8,5	8,4	8,3
tööõnnetushüvitis	22,7	22,7	20,3	20,9	20,5
sünnitushüvitis	100,6	95,5	117,6	123,6	127,3

¹ Kuna kindlustatud isiku enda haiguse puhul esimese haiguspäeva eest hüvitist ei maksta, on tegelik töölt puudutud töövõimetuspäevade arv haiguslehe puhul mõnevõrra suurem.

Allikas: Eesti Haigekassa

Joonis 10. Keskmise ajutise töövõimetuse hüvitis ühe töövõimetuspäeva kohta hüvitise liigiti, 2000, 2005–2006

Allikas: Eesti Haigekassa

Tabel 17. Ravikindlustuse kulud, 2000, 2002 ja 2004–2006 (miljon krooni)

	2000	2002	2004	2005	2006
Ravikindlustushüvitised kokku	4 050,8	4 647,9	6 137,0	6 983,8	7 946,1
Mitterahalised hüvitised	3 325,0	3 828,6	4 962,6	5 639,0	6 362,5
ravi ¹	2 881,0	3 097,2	4 098,8	4 767,2	5 395,7
kindlustatutele hüvitatud ravimid	444,0	731,4	863,8	871,8	966,8
Rahalised hüvitised	725,8	819,3	1 174,4	1 344,8	1 583,6
Ajutise töövõimetuse hüvitised	725,8	819,3	1 102,0	1 265,0	1 506,4
haigushüvitis	488,1	529,8	723,5	817,6	957,7
hooldushüvitis	77,0	82,3	104,9	127,1	162,5
sünnitushüvitis	132,3	182,0	253,2	297,4	358,8
tööõnnetushüvitis	19,5	25,2	20,4	22,9	27,4
muu hüvitis (viidud kergemale tööle) ²	8,9	..	..	..	..
Muu rahaline hüvitis ³	–	–	72,4	79,8	77,2
Ravikindlustushüvitiste osakaal SKP-s, %	4,24	3,83	4,09	3,98	3,84
Haigekassa tegevuskulud, miljon krooni	46,9	82,9	80,1	89,4	87,0

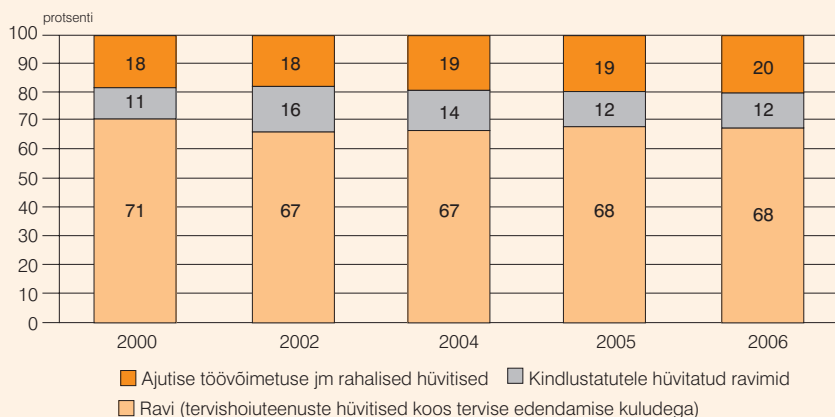
¹ Kulutused raviteenustele, haiguste ennetusele, terviseedendusele, hooldusravile, hambaraviteenustele, abivahendihüvitistele ning välislepingutega seotud kulud.

² Alates 2002. aastast sisaldub haigushüvitistes.

³ Täiskasvanute hambaraviteenuse hüvitis ja täiendav ravimihüvitis.

Allikas: Eesti Haigekassa

Joonis 11. Ravikindlustushüvitiste kulude jagunemine, 2000, 2002 ja 2004–2006

Allikas: Eesti Haigekassa

Tabel 18. Tervishoiukulud riigieelarvest¹, 2000, 2002 ja 2004–2006 (miljon krooni)

	2000	2002	2004	2005	2006
Tervishoiukulud	431,2	485,3	659,3	825,4	982,2
raviteenused	87,5	95,1	97,6	103,2	134,9
sh ravikindlustuseta isikute vältimatu abi	72,0	76,3	91,8	97,3	123,9
taastusravi	5,7	2,0	3,5	4,9	2,4
pikaajaline hooldusravi	0,3	–	57,1	99,9	147,3
tervishoiu tugiteenused	126,0	145,3	172,9	207,9	250,5
sh toetus kiirabile	122,5	144,6	172,8	206,1	228,7
meditsiinitooted, ravimid ja abivahendid					
ambulatoorsele patsientidele	49,5	52,4	94,3	129,2	133,7
sh ravimid ja meditsiinitooted	26,3	26,2	47,3	59,7	25,3
sh ravimid	23,8	18,0	26,6	29,9	18,8
haiguste ennetuse ja rahvatervise programmid	23,5	34,6	42,3	76,4	109,1
sh nakkushaiguste tõkestamine	10,4	22,7	31,4	42,5	74,3
sh mittenakkushaiguste tõkestamine	9,9	9,7	7,6	28,1	27,4
tervishoiu administreerimine ²	62,1	101,8	158,0	166,6	149,3
kapitalikulu	76,6	54,1	33,6	37,3	55,0
Tervishoiuga seotud funktsioonide³ kulud	110,6	98,3	201,8	170,3	235,1
Tervishoiu ja tervishoiuga seotud funktsioonide kulud kokku	541,8	583,6	861,1	995,7	1 162,4
osakaal SKP-s, %	0,57	0,48	0,57	0,57	0,56

1 Tabel on koostatud OECD tervishoiu funktsioonide klassifikaatori ICHA-HC alusel, mida kasutatakse tervishoiu kogukulude arvestamisel.

2 2003. aastast on lisatud allasutuste omatulust tehtud kulutused tervishoiule (Põhja-Eesti Verekeskus, Tervisekaitseinspeksioon jne).

3 Tervishoiupersonali õpetamine ja koolitus; tervishoiualane uurimis- ja arendustöö; toidu, hügieeni ja joogivee kontroll; keskkonnatervis; tervishoiuga seotud rahaliste hüvitiste süsteemi administreerimine ja hüvitiste maksmine.

Tabel 19. Tervishoiu kogukulud¹, 2000, 2002–2006

	2000	2002	2003	2004	2005	2006
Tervishoiu kogukulud, miljon krooni	5 145,5	5 958,8	6 830,8	7 782,6	8 787,4	10 440,9
Tervishoiu kogukulude osakaal SKP-s, % ²	5,4	4,9	5,0	5,2	5,0	5,0
Rahastamisallikad, %	100	100	100	100	100	100
riiklik ravikindlustus	66,0	65,6	65,4	65,7	66,2	62,5
riigieelarve	8,4	8,1	10,0	8,5	9,4	9,4
kohalik omavalitsus	2,0	2,5	1,6	1,3	1,1	1,8
erasektor:	23,3	23,7	22,9	24,0	23,0	25,6
leibkonnad	19,7	19,9	20,7	21,3	20,4	23,8
kindlustus	1,0	1,0	0,0	0,1	0,3	1,1
tööandjad	2,6	2,8	2,7	2,6	2,3	0,7
välisabi, -laen	0,3	–	0,1	0,5	0,3	0,6

1 Arvestatud OECD metoodika järgi, mis on kasutusel enamuses Euroopa Liidu riikides.

2 Aastate 2000–2005 kohta on aluseks 2007. aastal Statistikaametis korrigeeritud SKP-näitajad.

Peretoetused ja vanemahüvitis

Õigus sotsiaalkindlustusele lapse sünni, kasvatamise ja hoolitsemise korral on tagatud riiklike peretoetuste seadusega ja vanemahüvitise seadusega. Riiklike peretoetuste maksmist reguleerib riiklike peretoetuste seadus. Peretoetused jagunevad ühekordselt, igakuiselt ja kord aastas makstavateks peretoetusteks. Igakuiselt makstavad toetused on lapsetoetus, lapsehooldustasu, üksikvanema lapse toetus, ajateenija lapse toetus, eestkostel või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus, seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetus. Ühekordselt makstavad toetused on sünnitoetus, lapsendamistoetus ja elluastumistoetus asendushooldusel või erivajadustega laste koolis kasvanud vanemliku hoolitsuseta noortele iseseisvalt elama asumisel. Kord aastas makstav peretoetus on koolitoetus. Kui isikul on õigus saada mitut liiki peretoetusi, määratakse ja makstakse neid toetusi samaaegselt. Riiklikke peretoetusi makstakse üldjuhul kuni lapse 16-aastaseks saamiseni, lapse õppimise korral ka kuni 19-aastaseks saamiseni. Sealjuures makstakse lapse 19-aastaseks saamisel peretoetusi jooksva õppeaasta lõpuni.

Peretoetuste, välja arvatud lapsehooldustasu, seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetuse, sünnitoetuse ja lapsendamistoetuse arvutamise aluseks on lapsetoetuse määr. Lapsehooldustasu ning seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetuse arvutamise aluseks on lapsehooldustasu määr. Peretoetuste suurused on vastavate määrade kordsed. Lapsetoetuse määr on alates 1997. aastast olnud 150 ja lapsehooldustasu määr alates 2000. aastast 1200 krooni.

Peretoetuste saajate koguarvu aluseks on lapsetoetuse saajate statistika. Lapsetoetust makstakse kõigile lastele. 2006. aasta lõpu seisuga maksti riiklikke peretoetusi kokku 180 096 perele ja 274 985 lapsele. Riiklikke peretoetusi saavate perede hulgas moodustavad suurima osa ühe lapsega pered – 2006. aastal 60% kõigist peretoetusi saavatest peredest. Kahe lapsega peretoetusi saavate perede arv on püsinud aastatel 2000–2006 30% piiril. Kolme ja enama lapsega pered moodustavad kõigist peretoetusi saavatest peredest kümnendiku. Võrreldes riiklikke peretoetusi saavaid peresid neis kasvavate laste arvu alusel, moodustavad suurima osa kahe lapsega peredes kasvavad lapsed (41%). Pea sama suur osa peretoetusi saavatest lastest kasvab ühe lapsega peredes (39%). Kolme ja enama lapsega peredes kasvab viiendik kõigist peretoetusi saavatest lastest.

Vanemahüvitise seadus jõustus 1. jaanuaril 2004. aastal. Vanemahüvitise seaduse eesmärk on säilitada riigi toetuse andmisega varasem sissetulek vanemale, kelle tulu

väheneb laste kasvatamise tõttu, ning toetada töö- ja pereelu ühitamist. Vanemale, kes tulu ei ole saanud, tagatakse sissetulek hüvitise määra ulatuses. Õigus vanemahüvitisele on lisaks lapse vanemale ka lapsendajal, võõrasvanemal, eestkostjal või hooldajal.

Vanemahüvitise puhul saab rääkida erinevatest hüvitise liikidest. 100%-lise hüvitise puhul arvutatakse hüvitise suurus taotleja eelmise kalendriaasta ühe kalendrikuu keskmise sotsiaalmaksuga maksustatud tulu alusel. Hüvitise maksimaalne suurus on kolm üle-eelmise kalendriaasta keskmist sotsiaalmaksuga maksustatud ühe kalendrikuu tulu. Isikule, kes tulu ei ole saanud, tagatakse hüvitise määra suurune sissetulek. Kuupalga alammäära suurus vanemahüvitist makstakse isikule, kelle eelnenud kalendriaasta keskmine ühe kuu tulu oli alampalgaga võrdne või sellest väiksem. Kohustusliku pensionikindlustusega (II sammas) liitunud vanema puhul maksab riik vanemahüvitise pealt ühe protsendi II samba pensionifondi iga sündinud lapse kohta.

Vanemad saavad valida, kas vanemahüvitist kasutab isa või ema. Ema puhul algab õigus vanemahüvitisele rasedus- ja sünnituspuhkuse lõupäevale järgnevast päevast. Kui ema ei saanud rasedus- ja sünnituspuhkust, tekib õigus vanemahüvitisele alates lapse sünnist. Isal on üldjuhul õigus kasutada vanemahüvitist alates lapse 70 päeva vanuseks saamisest.

2004. ja 2005. aastal maksti vanemahüvitist kuni 365 päeva täitumiseni rasedus- ja sünnituspuhkuse algusest. 2006. aastal kehtima hakanud muudatuse järgi makstakse vanemahüvitist ajani, mil rasedus- ja sünnituspuhkuse päevadega kokku täitub 455 päeva (kui lapse ema jäi rasedus-sünnituspuhkusele vähemalt 30 päeva enne eeldatud sünnitustähtaega). Alates 1. jaanuarist 2008. aastal pikeneb vanemahüvitise maksmise periood 575 päevani.

Kõige suurema osa vanemahüvitise saajatest moodustavad isikud, kelle vanemahüvitis moodustab 100% nende eelneva kalendriaasta kalendrikuu tulust; 2006. aastal oli nende osakaal kõigist hüvitise saajatest 55%. Kahte madalamat hüvitise liiki saajad moodustasid kõigist vanemahüvitise saajatest 2006. aastal kokku 45%. Sealjuures on 2006. aastal, võrreldes eelnevate aastatega, vähenenud isikute osakaal, kellele määrati hüvitis hüvitise määras ja kuupalga alammääras, ning teisalt on kasvanud nende isikute osakaal, kellele vanemahüvitis on määratud 100% ühe kalendrikuu tulu suuruses. Nende isikute osakaal, kellele on aasta jooksul määratud vanemahüvitis hüvitise maksimaalses suuruses, on alates vanemahüvitise kehtima hakkamisest püsinud stabiilselt 4% piiril.

Meeste osakaal vanemahüvitise saajate hulgas on olnud väga väike. Kuigi 2006. aastal määrati vanemahüvitist 30 mehele rohkem kui 2005. aastal, moodustasid mehed 2006. aastal vaid 1,7% kõigist isikutest, kellele hüvitis aasta jooksul määrati.

Viimastel aastatel on kulutused peretoetustele mõõdukalt kasvanud. 2006. aastal moodustasid kulutused riiklikele peretoetustele 1,64 miljardit krooni. Oluliselt on suurenenud kulutused vanemahüvitisele. 2006. aastal kulus vanemahüvitise maksmiseks 898 miljonit krooni, mis võrreldes 2004. aastaga kasvas üle kahe korra. Peretoetuste osakaal SKP-s on viimase kümne aasta jooksul langenud, 2004. aastast kehtima hakanud vanemahüvitise osakaal SKP-s aga kasvab.

Tabel 1. Riiklike peretoetuste suurused, 2000, 2002 ja 2004–2007 (krooni)

Toetuse liik	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Sünnitoetus (ühekordne)						
1. lapsele (mitmikele alates 2000. aastast)	3 750	3 750	3 750	3 750	5 000	5 000
2. ja järgmisele lapsele	3 000	3 000	3 000	3 000	5 000	5 000
Lapsendamistoetus (ühekordne)	–	3 000	3 000	3 000	5 000	5 000
Lapsetoetus (kuus)						
1. lapsele	150	150	300	300	300	300
2. lapsele	225	300	300	300	300	300
3. ja järgmisele lapsele	300	300	300	300	300	900
Lapsehooldustasu (kuus)						
kuni 3-aastase lapse eest	600	600	600	600	600	600
kuni 3-aastase lapsega peredes	300	300	300	300	300	300
3–8-aastaste laste eest	300	300	300	300	300	300
3- ja enamalapselistes peredes	300	300	300	300	300	300
3–8-aastaste laste eest	300	300	300	300	300	300
täiendav lapsehooldustasu	–	–	100	100	100	100
kuni 1-aastase lapse eest	–	–	100	100	100	100
Seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetus (ühele vanemale kuus) ¹	–	–	–	2 400	2 520	2 640
Lapse koolitoetus (õppeaasta alguses)	450	450	450	450	450	450
Üksikvanema lapse toetus (kuus)	300	300	300	300	300	300
Eestkostetava või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus (kuus)	300	900	900	900	900	1 500
Ajateenija lapse toetus (kuus)	750	750	750	750	750	750
Elluastumistoetus ² (ühekordne)	5 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Kolme- ja enamalapselise pere toetus (lapse kohta kvartalis) ³	–	150	150	–	–	–
3-lapselisele perele lapse kohta	–	–	–	150	300	–
4–5-lapselisele perele lapse kohta	–	–	–	300	450	–
6- ja enamalapselisele perele lapse kohta	–	–	–	375	450	–
Kolmikuid kasvatava pere toetus (pere kohta kvartalis) ⁴	–	600	600	900	1 350	–

1 Lapsetoetusele õigust omavad lapsed.

2 Asendushooldusel või erivajadustega laste koolis kasvanud vanemliku hoolitsuseta noortele iseseisvalt elama asumisel.

3 Alates 1. jaanuarist 2004. a makstakse 3- ja enamalapselise pere toetust varasema 4- ja enamalapselise pere toetuse asemel.

4 Juhul, kui peres on ainult kolmikud.

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 2. Riiklike peretoetuse saajad, 2000, 2002 ja 2004–2006 (aasta lõpus, ühekordsete toetuste puhul aasta jooksul kokku)

Toetuse liik	2000	2002	2004	2005	2006
Lapse sünnitoetus	12 636	12 986	14 402	14 245	14 917
Lapsetoetus¹	312 172	301 015	290 281	287 459	274 985
1. lapsele	198 337	194 173	189 007	187 397	180 096
2. lapsele	87 267	80 903	76 872	75 994	72 476
3. ja järgmisele lapsele	26 568	25 939	24 402	24 068	22 413
Lapsehooldustasu	55 056	58 762	48 543	50 517	48 355
kuni 3-aastase lapse eest	35 712	38 834	28 601	29 628	27 722
kuni 3-aastase lapsega peredes 3–8-aastaste laste eest	10 597	11 087	11 219	11 722	12 076
3- ja enamalapselistes peredes 3–8-aastaste laste eest	8 747	8 841	8 723	9 167	8 557
Nelja- ja enamalapselise pere ning kolmikuid kasvatava pere toetus (lapsed)	–	24 997	–	–	–
Kolme- ja enamalapselise pere ning kolmikuid kasvatava pere toetus (lapsed)²	–	–	68 061	69 982	67 836
Seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetus (pered)	–	–	–	195	198
Lapse koolitoetus	228 091	213 253	200 097	190 479	180 594
Üksikvanema lapse toetus (lapsed)	...	27 958	28 540	28 126	27 258
Üksikvanema lapse toetus (pered)	22 300	24 124	24 332	23 841	23 040
Eestkostetava või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus (lapsed)	...	2 982	2 835	2 507	2 262
Eestkostetava või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus (pered)	2 407	2 397	2 258	2 078	1 859
Lapsendamistoetus	–	20	32	29	42
Ajateenija lapse toetus	56	21	11	14	30
Elluastumistoetus³	76	88	108	123	110
Ühekordne toetus nelja ja enamalapselistele peredele	22 953	–	–	–	–

1 Laste arv, kelle eest saadakse toetust. Esimese lapse toetust saanute arv näitab ühtlasi ka perede üldarvu, kellele makstakse lastetoetusi.

2 Alates 1. jaanuarist 2004. a makstakse 3- ja enamalapselise pere toetust varasema 4- ja enamalapselise pere toetuse asemel.

3 Asendushooldusel või erivajadustega laste koolis kasvanud vanemliku hoolitsuseta noortele iseseisvalt elama asumisel.

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 3. Vanemahüvitise määramine hüvitise liikide ja soo järgi ning keskmine määratud hüvitise suurus, 2004–2006

Aasta	2004 ¹			2005			2006		
	Kokku	Mehed, %	Naised, %	Kokku	Mehed, %	Naised, %	Kokku	Mehed, %	Naised, %
Kokku isikuid, kellele vanemahüvitis on määratud	21 643	2,0	98,0	14 272	1,6	98,4	14 642	1,7	98,3
Vanemahüvitise liikide järgi									
Vanemahüvitis 100% ühe kalendrikuu tulu suuruses	9305	3,3	96,7	6 825	2,5	97,5	7 483	2,7	97,3
Vanemahüvitis maksimaalses suuruses	864	7,4	92,6	506	6,5	93,5	618	5,3	94,7
Vanemahüvitis kuupalga alam-määras	4 890	0,6	99,4	3 893	0,4	99,6	3 871	0,5	99,5
Vanemahüvitis vanemahüvitise määras	6 344	0,4	99,6	3 014	0,2	99,8	2 670	0,2	99,8
Vanemahüvitis kuupalga alam-määras, kui eelmine laps on noorem kui 2,5-aastane ja puudub tulu	240	–	100	34	–	100	–	–	–
Aasta keskmine määratud vanemahüvitise suurus (krooni)	4 712	8 988	4 626	5 243	10 226	5 163	6 182	10 913	6 099

1 2004. a andmed hõlmavad ka 2003. a sündinud lapsi.

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 4. Kulutused riiklikele peretoetustele ja vanemahüvitisele, 2000, 2002 ja 2004–2006 (miljon krooni)

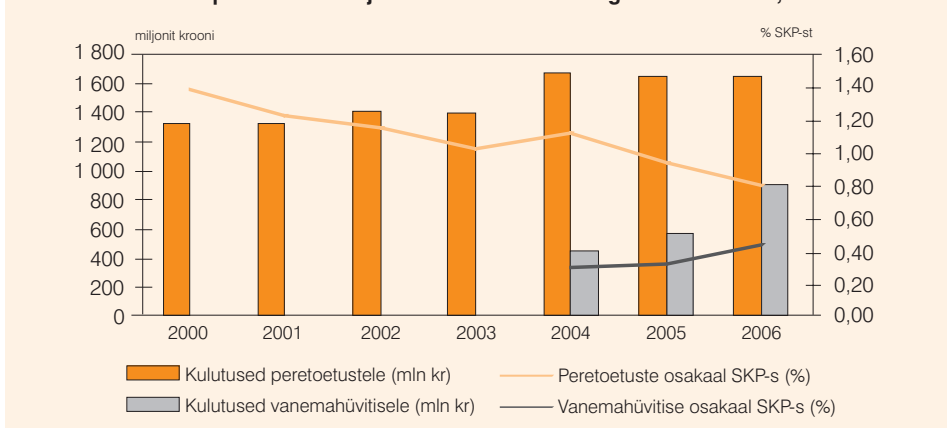
Toetuse liik	2000	2002	2004	2005	2006
Peretoetused ja vanemahüvitis kokku	1 317,0	1 395,4	2 106,0	2 195,8	2 541,6
Lapse sünitoetus	42,0	44,0	48,9	48,3	72,6
Lapsetoetus	711,8	754,1	1 058,0	1 034,9	1 006,7
Lapsehooldustasu ¹	352,8	354,0	293,5	286,7	269,0
Üksikvanema lapse toetus	85,1	100,6	103,7	102,6	100,2
Lapse koolitoetus	102,5	95,9	90,5	85,8	81,2
Eestkostetava või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus	10,3	32,4	32,0	29,4	26,0
Nelja- ja enamalapselise pere ning kolmikuid kasvatava pere toetus	–	13,6	–	–	–
Kolme- ja enamalapselise pere ning kolmikuid kasvatava pere toetus	–	–	37,3	48,9	80,8
Seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetus	–	–	–	5,7	6,0
Ühekordne toetus nelja- ja enamalapselistele peredele	11,5	–	–	–	–
Muud toetused	1,0	0,8	0,8	0,9	1,1
Vanemahüvitis	–	–	441,3	552,7	898,0
Riigieelarvest makstud sotsiaalmaks ²	107,9	106,4	102,9	108,4	218,3
Peretoetuste ja vanemahüvitise osakaal, %					
SKP-s	1,38	1,15	1,40	1,25	1,23
Riigieelarves	4,62	4,06	4,42	3,98	3,80

1 2003. a lisandus täiendav lapsehooldustasu, mida maksti 100 kr kuus iga kuni üheaastase lapse kohta. Sellest on tingitud ka lapsehooldustasudena makstud summa kasv 2003. aastal. 2004. a hakkas kehtima vanemahüvitise seadus, mille kohaselt ei maksta lapsehooldustasu vanemahüvitise kehtivuse perioodil, mistõttu ka lapsehooldustasu maksmise kulud vähenesid.

2 Sotsiaalmaksu makstakse riigi poolt sotsiaalmaksu seaduses ja riiklike peretoetuste seaduses kehtestatud korra alusel vanemahüvitise saajate, lapsehooldustasu saajate ning 7- ja enamalapselise pere vanema toetuse saajate eest.

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Joonis 1. Kulutused peretoetustele ja vanemahüvitisele ning osakaal SKP-s, 2000–2006

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Pensionid

Vanaduse, töövõimetuse ja toitjakaotuse korral tagab inimesele sissetuleku riiklik pensionikindlustus. Pensioni liigid, ulatus, saamise tingimused, kord ja riikliku pensionikindlustuse korraldus ning vahendite arvestamise alused sätestati riikliku pensionikindlustuse seadusega, mis jõustus 2000. aastal. 2002. aastast kehtib uus pensionikindlustuse seadus, kuid pensionikindlustuse üldprintsüübid ei ole muutunud.

Riikliku pensioni liigid on vanaduspension, töövõimetuspension, toitjakaotuspension ja rahvapension. Kõigi eespoolloetletud pensionide saamise õigus on Eesti alalisel elanikul ja tähtajalise elamisloa alusel Eestis elaval välismaalasel.

Õigus vanaduspensionile on isikul, kes on saanud 63-aastaseks ja kellel on vähemalt 15 aastat Eestis omandatud pensionistaaži. Seaduses sätestatud vanusepiir kehtib meestel alates 2001. aastast, naistel täitub see 2016. aastaks, kui jäävad pensionile 1953. aastal sündinud naised. Naiste pensionile jäämise järkjärguline võrdsustumine meeste omaga toimub pooleaastase vanusetsükliga. See tähendab, et kui 1947. aastal sündinud naistel tekkis pensionile jäämise õigus 60-aastaselt, siis 1948. aastal sündinud naistel on see 60,5-aastaselt jne.

Töövõimetuspensionile on õigus nendel püsivalt töövõimeks tunnistatud vähemalt 16-aastaselt isikul kuni vanaduspensionieani, kelle töövõime kaotus on 40 kuni 100 protsenti ja kellel on sõltuvalt vanusest seaduses sätestatud ulatuses töövõimetuspensionile määramiseks nõutav pensionistaaž. Näiteks 60–62-aastastel töövõimetuspensionile taotlejatel peab olema staaži vähemalt 14 aastat, samas 16–20-aastastel isikutel staažinõuet ei ole. Samuti ei ole staažinõuet, kui püsiva töövõimetuse põhjuseks on Eesti õigusaktide alusel tuvastatud töövigastus või kutsehaigus.

Toitjakaotuspensionile on õigus toitja surma korral tema ülalpidamisel olnud perekonnaliikmetel. Toitjakaotuspensionile määramine on seotud toitja Eestis omandatud pensionistaažiga töövõimetuspensioniga samadel alustel. Kui toitja suri töövigastuse või kutsehaiguse tõttu, määratakse toitjakaotuspension staažinõuet esitamata.

Rahvapensionile saamise õigus on 63-aastaseks saanud inimesel, kellel puudub vanaduspensionile saamiseks nõutav pensionistaaž ja kes on elanud Eestis alalise elanikuna või tähtajalise elamisloa alusel vähemalt 5 aastat vahetult enne pensionile taotlemist.

Väljateenitud aastate pension määratakse nende kutsealade töötajatele ja spetsialistidele, kes teevad sellist tööd, millega kaasneb enne vanaduspensionieani jõudmist kutsealase töövõime kaotus või vähenemine, mis takistab sellel kutsealal või ametikohal töötamise jätkamist (nt politseiametnikud, päästeteenistujad, vanglaametnikud, allmaaja pealmaamäetöödel mõne kutseala esindajad, mõne kategooria tsiviillennundustöötajad jt). Väljateenitud aastate pensioni määramist ja maksmist reguleerib välja-

teenitud aastate pensionide seadus. Väljateenitud aastate pension määratakse ülalnimetatud seaduses sätestatud tingimuste olemasolul isikule, kellel on vähemalt 15-aastane Eestis omandatud pensionistaaž.

1. jaanuaril 2007. aastal elas Eestis 381 360 pensioni saavat inimest, neist 63% naised. Pensionisaajate osakaal rahvastikus moodustas 2007. aasta alguses 28,4% ning on pensionireformijärgsete aastate jooksul pidevalt kasvanud (2000. a 27,6%). Samas ei ole pensionisaajate koguarv aastate 2000–2007 jooksul eriti kasvanud – vaid 0,5%.

Üle ¾ pensionisaajatest moodustavad vanaduspensionari saajad, 2007. aasta alguses oli nende koguarv 291 580. Töövõimetuspensionäre oli samal ajal 65 497 ehk natuke üle 17% pensionisaajatest. Toitjakaotuspensionari maksti 9537 perele, kus pensioni saavaid pereliikmeid oli ligi 13 000. Rahvapensionari saajaid oli 8393 ja väljateenitud aastate pensioni sai 2908 inimest. Protsentuaalselt moodustavad kolm viimatinimetatud pensionisaajate liiki 6,4% kõigist pensionisaajatest (vastavalt 3,4%, 2,2% ja 0,8%).

Suuremad muutused pensionisaajate arvus ja osakaalus on aastate 2000–2007 jooksul toimunud töövõimetuspensionäride osas, mida mõjutas 2000. aastal jõustunud pensionikindlustuse seadus. Seaduse kohaselt hakkasid pensionieas invaliiduspensionärid saama vanaduspensionari ja tööealised puuetega inimesed töövõimetuspensionari. Muutuse tulemusel vähenes töövõimetuspensionäride arv, võrreldes endiste invaliiduspensionäridega (arvestatud ei ole lapsinvaliide), 2001. aastaks ligi 18 700 isiku võrra (vähenemine 30%). Samal ajal kasvas vanaduspensionäride arv 13 000 ning töövõimetuse tõttu rahvapensionari saajate arv ligi 3200 isiku võrra. 2007. aasta alguseks oli töövõimetuspensionäride arv kasvanud uuesti peaaegu pensionireformieelsele tasemele. Kuigi pensionisaajate osakaal rahvastikus on suurenenud, on vanaduspensionäride arv alates 2002. aastast, mil see oli pensionireformijärgse aja kõrgeim, hakanud vähenema. Seejuures on vähenemine olnud mõnevõrra kiirem rahvaarvu vähenemisest.

Keskmine arvestuslik pension (kõiki pensioniliike arvestades) oli 2007. aasta alguses 2819 krooni, olles kasvanud 2001. aastaga võrreldes 1,93 korda. Vanaduspension oli keskmisest pensionist 11% kõrgem ehk 3129 krooni kuus, kusjuures 2001. aastal oli erinevus keskmise pensioniga võrreldes 6,2%. Keskmise arvestusliku pensioni suurust mõjutab eelkõige madal töövõimetuspension. Keskmine töövõimetuspension oli 2007. aasta alguses 1842 krooni. Erinevus keskmise pensioniga võrreldes on selle pensioniliigi puhul vaadeldud aastatel kasvanud. Kui 2001. aastal moodustas töövõimetuspension keskmisest pensionist 72%, siis 2007. aasta alguses 65%. Muutus on tingitud madalama töövõimekaotusega pensionäride osakaalu olulisest suurenemisest töövõimetuspensionäride hulgas (34%-lt 2001. a 46%-le 2007. a).

Kulutused riiklikule pensionikindlustusele kokku moodustasid 2006. aastal 12,5 miljardit krooni. Kasv on võrreldes 2000. aastaga 1,92-kordne. Vaatamata kulutuste märkimisväärsele kasvule vähenes pensionikulu osakaal nii SKP-s kui riigieelarves viimaste veelgi kiirema kasvu tõttu (vähenemine SKP-s 6,78%-lt 6,03%-le ja riigieelarves 22,69%-lt 18,7%-le).

Riiklik pensionikindlustus

Tabel 1. Riiklikku pensioni saavad isikud pensioniliigiti, 2000, 2002 ja 2004–2007 (1. jaanuari seisuga)

Pensioni liik	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Pensioni saavad isikud kokku¹	379 292	376 549	377 343	381 096	380 423	381 360
Mehed, %	34,1	34,9	36,0	36,3	36,6	36,7
Naised, %	65,9	65,1	64,0	63,7	63,4	63,3
Pensionäride osakaal rahvastikus, %	27,6	27,7	27,9	28,3	28,3	28,4
Vanaduspensioni saajaid kokku	284 327	298 490	294 063	294 736	292 970	291 580
Vanaduspensionärid	284 305	298 432	293 032	293 606	291 777	290 342
ennetähtaegse vanaduspensioni saajad	–	4 620	7 715	9 437	10 704	12 071
edasilükatud vanaduspensioni saajad	–	–	168	256	338	423
Riikliku eripensioni saajad	22	58	1031	1130	1193	1238
Väljateenitud aastate pensioni saajad	3240	3386	2820	2821	2848	2908
Töövõimetuspensioni saajad²	66 814	47 140	55 480	59 174	61 921	65 497
töövõime kaotus 100%	7 496	5 449	7 538	7 830	8 169	8 620
töövõime kaotus 80–90%	41 098	23 560	24 297	24 890	25 052	25 466
töövõime kaotus 40–70%	13 468	18 131	23 645	26 454	28 700	31 411
Toitjakaotuspensioni saajad						
toitjakaotuspensioni saavad pered	15 318	14 017	7924	9312	9766	9537
toitjakaotuspensioni saavad pereliikmed	23 256	19 429	11 613	13 131	13 500	12 982
Rahvapensioni saajaid kokku³	1 655	8 104	13 367	11 234	9 184	8 393

1 Kõikide pensioniliikide puhul on arvestatud pensioni saavaid isikuid.

2 Kuni 2000. aastani määrati invaliidsusgrupp. 2000. aasta 1. aprillist määratakse töövõime kaotuse protsent. Õigus töövõimetuspensionile tekib alates 40%-lisest töövõime kaotuse protsendist.

3 Alates 2003. aastast hakkas seadusemuudatuse tõttu osa toitjakaotuspensioni saajatest saama rahvapensioni.

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 2. Pensionide keskmised suurused, 2000, 2002 ja 2004–2007 (1. jaanuari seisuga, krooni kuus)

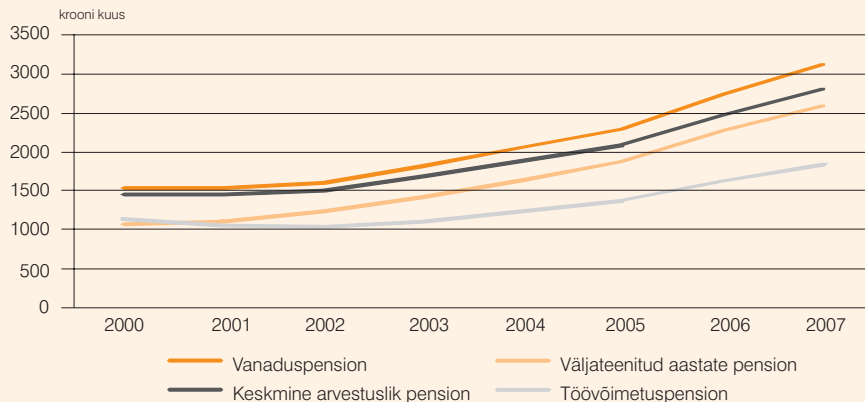
Pensiooni liik	2000	2002	2004	2005	2006	2007
Vanaduspension	1 551	1 620	2 072	2 302	2 739	3 129
ennetähtaegne vanaduspension	–	1 328	1 657	1 828	2 180	2 484
edasilükatud vanaduspension	–	–	2 061	2 345	2 873	3 336
riiklik eripension ¹	...	...	5 903	6 093	6 229	6 392
Väljateenitud aastate pension	1 083	1 250	1 651	1 887	2 279	2 595
Töövõimetuspension²	1141	1 037	1 244	1 367	1 625	1 842
töövõime kaotus 100%	1 381	1 310	1 664	1 849	2 214	2 532
töövõime kaotus 80–90%	1 238	1 133	1 346	1 499	1 798	2 059
töövõime kaotus 40–70%	817	831	1 004	1 101	1 306	1 481
Toitjakaotuspension						
pensioni saava perekonna kohta	1 280	1 078	1 001	1 136	1 319	1 492
pensioni saava pereliikme kohta	843	778	707	822	964	1 104
Rahvapension						
vanuse tõttu	...	936	984	1 019	1 162	1 270
töövõimetuse tõttu	...	907	837	832	907	968
Keskmine arvestuslik pension	1 459	1 508	1 890	2 090	2 478	2 819

¹ Riigieelarvest finantseeritav politseiametniku, riigikontrolliametniku, kohtuniku, prokuröri ja õiguskantsleri ametipension.

² Kuni 2000. aastani maksti pensioni invaliidsusgrupi järgi. Alates 1. aprillist 2000. aastal määratakse töövõime kaotuse protsent ning õigus töövõimetuspensionile tekib alates 40%-lisest töövõime kaotuse protsendist.

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Joonis 1. Pensionide keskmised suurused, 2000–2007

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 3. Kulutused riiklikule pensionikindlustusele, 2000, 2002 ja 2004–2006 (miljon krooni)

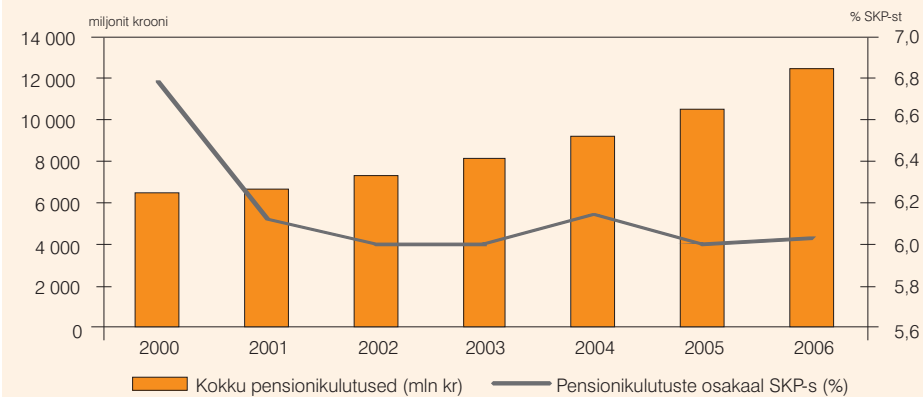
Pensiooni liik	2000	2002	2004	2005	2006
Vanaduspension	5 467,8	6 309,2	7 938,5	9 036,3	10 685,6
Töövõimetuspension	663,3	655,9	931,6	1 127,0	1 400,6
Toitjakaotuspension	229,4	156,0	122,1	147,6	173,3
Väljateenitud aastate pension	36,9	44,4	56,9	67,6	81,4
Rahvapension	67,3	105,7	125,8	110,2	104,0
Parlamendipension, presidendi ametipension ¹	9,1	14,4	24,4	27,3	32,9
Kokku pensionikulutused	6 473,8	7 285,6	9 199,3	10 516,0	12 477,8
Sotsiaalmaksu tuludest finantseeritavad pensionid	6 214,3	6 962,5	8 789,9	10 083,8	12 015,6
Riigieelarvest finantseeritavad pensionid ja pensionilisasid ²	259,5	323,1	409,4	432,2	462,2
Pensionikulutuste osakaal, %					
SKP-s	6,78	6,00	6,14	6,00	6,03
Riigieelarves	22,69	21,22	19,32	19,00	18,70

1 Makstakse Riigikogu ja Presidendi kantslei eelarvest. Sisaldab EV Ülemnõukogu ja Riigikogu liikmete vanaduspensioni (75% ametipalgast) ning parlamendiliikme perekonnaliikme toitjakaotuspensioni (30% ametipalgast iga töövõimetu perekonnaliikme kohta) ning presidendi ametipensioni (75% ametipalgast). Riigikogus töötamise ajal parlamendiliikme riiklikku vanaduspensioni ei maksta.

2 Riigieelarvest finantseeritakse erinevaid pensione ja pensionilisasid: rahvapension, erinevate ametnike (kohtunik, prokurör, riigikontrolli ametnik, õiguskantsler, kaitseväelane, politseiametnik, riigikogu liige, president) pensione, staaži järgi makstavaid ning muid pensionilisasid (sh ametniku).

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Joonis 2. Pensionikulutused ning osakaal SKP-s, 2000–2006

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Puuetega inimeste toetused

Puuetega inimestele makstakse iseseisva toimetuleku, sotsiaalse lõimumise ja võrdsete võimaluste toetamiseks spetsiaalseid toetusi puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel, mis hakkas osaliselt kehtima 2000. aastal ning jõustus täies mahus 2001. aasta jaanuaris.

Puuetega inimeste sotsiaaltoetusi määratakse ja makstakse Eesti alalisele elanikule, tähtajalise elamisloaga või tähtajalise elamisõigusega Eestis elavale isikule, samuti Eestis viibivale rahvusvahelise kaitse saajale keskmise, raske või sügava puude korral puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks ja rehabilitatsiooniplaanis ettenähtud tegevusteks.

2006. aastal maksti puuetega inimestele riigieelarvest 7 erinevat toetust. Neist neli – puudega lapse toetus, hooldajatoetus, puudega vanema toetus ning õppetoetus – rakendusid 2000. aastal. 2001. aastal lisandusid puudega täiskasvanu toetus, rehabilitatsioonitoetus ja täienduskoolitustoetus. Toetuste arvutamise aluseks on puuetega inimeste sotsiaaltoetuste määr, mille kehtestab Riigikogu igaks eelarveaastaks (võetakse vastu koos riigieelarvega). Alates 2000. aastast on puuetega inimeste sotsiaaltoetuste määr olnud püsivalt 400 krooni kuus ja nimetatud näitaja ei muutunud ka 2008. aastal.

1. aprillist 2005. aastal muudeti täiskasvanud puuetega inimeste hooldajatoetuse maksimise korda ning seni Sotsiaalkindlustusameti kaudu makstava täiskasvanud puuetega inimeste hooldajatoetuse vahendid anti üle kohalikele omavalitsustele. Muudatused viidi sisse selleks, et saavutada abi parem kättesaadavus puuetega inimestele ning suurendada kohalike omavalitsuste võimalusi abi vajavate puuetega inimeste hoolekande korraldamisel (vt täpsemalt peatükk „Sotsiaalhoolekanne“).

Puuetega inimesi, st inimesi, kellel on ametlikult kehtiv puue ehk Sotsiaalkindlustusameti arstliku ekspertiisikomisjoni määratud puude raskusaste, oli Eestis 2007. aasta alguse seisuga üle 115 000 isiku ehk 8,6% kogu rahvast. Valdavalt on tegemist eakate inimestega – 60% kõigist puuetega inimestest on 63-aastased ja vanemad.

Esmakordselt registreeritud puuetega inimeste arv oli 2006. aastal viimaste aastate tasemel – kokku määrati puue esmakordselt 18 300 inimesele. Lapsi oli nende seas 6%, tööealisi 40% ning pensioniealisi 54%.

Aasta-aastalt on kasvanud puudega täiskasvanu toetuse saajate arv, mis 2005. aastal ületas 100 000 piiri ning jõudis 2006. aastal 107 400 isikuni. Puudega lapse toetuse saajate arv oli 2006. aastal 5295 ning võrreldes 2005. aastaga pisut väiksem (62 lapse võrra).

Täiskasvanud puuetega inimeste hooldajatoetuse vahendite üleandmisega kohalikele omavalitsustele 2005. aasta II kvartalist vähenes Sotsiaalkindlustusameti kaudu hooldajatoetuse maksmine. Kui 2004. aastal maksti hooldajatoetust 38 060 puudega hooldatava eest, siis 2005. aastal langes see arv 2053 puudega hooldatavale, sest toetust maksti edasi ainult 3–18-aastase puudega lapse hooldamise eest. Seetõttu vähenes ka Sotsiaalkindlustusameti kaudu puuetega inimestele makstavate toetuste kogusumma 2005. aastal. Kuigi ka 2006. aastal jätkus hooldajatoetuse eest hooldatavate puudega laste arvu vähenemine, ei jätkunud Sotsiaalkindlustusameti kaudu puuetega inimestele makstavate toetuste kogusumma vähenemistrend, vaid suundus tõusutrendile. Kokku kulutati puuetega inimeste toetusteks 2006. aastal 580,3 miljonit krooni. Kohalikele omavalitsustele üle antud vahendite kasutamisest annab ülevaate peatükk "Sotsiaalhoolekanne".

Töövõimetus

Tabel 1. Püsivalt töövõimekaotuse tunnistanud isikud soo, vanuse ja töövõimekaotuse protsendi järgi, 2006–2007 (aasta alguses)

Aasta	Kokku		Osakaal rahvas- tikus, %	Sooline jaotus, %		Vanuseline jaotus, %			
				Mehed	Naised	Alla 30	30–44	45–59	60+
2006	71 734	5,3	54,5	45,5	12,9	22,2	57,3	7,6	
2007	74 576	5,6	53,4	46,6	11,6	20,0	55,3	13,1	
Töövõimekaotuse protsendi järgi									
2006	100%	9 670	0,7	63,1	36,9	13,5	20,4	52,2	13,9
	80–90%	28 106	2,1	55,3	44,7	12,6	23,9	55,9	7,6
	40–70%	32 463	2,4	51,4	48,6	12,9	21,0	60,4	5,7
	10–30%	1 495	0,1	52,1	47,9	15,4	25,2	50,4	9,0
2007	100%	10 164	0,8	62,5	37,5	12,5	18,6	47,9	21,0
	80–90%	28 279	2,1	54,3	45,7	11,3	22,3	52,9	13,5
	40–70%	34 627	2,6	50,0	50,0	11,4	18,6	59,5	10,5
	10–30%	1 506	0,1	53,8	46,2	13,7	21,2	52,1	13,0

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Puue

Tabel 2. Isikud, kellele on määratud puude raskusaste, soo ja vanuse järgi, 2006–2007 (aasta alguses)

Aasta	Kokku	Osa- kaal rahvas- tikus, %	Sooline jaotus, %		Vanuseline jaotus, %						
			Mehed	Naised	0–6	7–15	16–29	30–44	45–62	63+	
2006	113 009	8,4	39,7	60,3	1,6	3,5	5,1	7,3	22,2	60,3	
2007	115 354	8,6	39,6	60,4	1,4	3,6	5,0	6,6	20,9	62,5	
Puude raskusastme järgi											
2006	keskmine	36 529	2,7	40,2	59,8	1,5	3,8	5,6	8,0	30,2	50,9
	raske	61 302	4,6	39,2	60,8	1,7	3,5	4,7	7,2	19,6	63,3
	sügav	15 178	1,1	40,9	59,1	1,9	2,8	5,2	6,2	13,4	70,5
2007	keskmine	39 048	2,9	39,4	60,6	1,1	3,8	5,3	7,5	29,8	52,5
	raske	62 030	4,6	39,3	60,7	1,5	3,7	4,9	7,1	19,6	63,2
	sügav	14 276	1,1	42	58,0	1,9	3,0	6,0	6,8	14,8	67,5

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 3. Isikud, kellele on määratud puude raskusaste, domineeriva puude liigi, soo ja vanuse järgi, 2007 (aasta alguses)

Domineeriva puude liik	Kokku	Osakaal rahvas- tikus, %	Sooline jaotus, %		Vanuseline jaotus, %				
			Mehed	Naised	7–15	16–29	30–44	45–62	63+
Puuetega inimesi kokku	115 354	8,6	45 713	69 641	5,0	5,2	7,2	22,5	60,1
Psüühikahäire	21 004	1,6	10 001	11 003	5,6	15,7	21,9	33,8	23,0
Keele- ja kõnepuue	450	0,03	286	164	29,3	6,2	4,7	20,9	38,9
Kuulmispuue	2 276	0,2	1 078	1 198	13,4	14,6	14,5	20,6	36,9
Nägemispuue	4 588	0,3	1 717	2 871	4,7	4,1	5,3	19,3	66,6
Liikumispuue	49 065	3,7	17 932	31 133	2,6	2,0	3,8	21,0	70,6
Muu puue	35 907	2,7	14 104	21 803	7,4	3,0	3,4	19,5	66,7
Teave puude liigi kohta puudub	2 064	0,2	595	1 469	3,4	0,5	0,5	3,7	91,9

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 4. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste saajad¹, 2000, 2002 ja 2004–2006 (aasta lõpus)

Toetuse liik	2000	2002	2004	2005	2006
Puudega lapse toetus	4 409	4 923	5 302	5 357	5 295
Keskmise puudega, %	...	34,9	34,2	34,0	33,7
Raske ja sügava puudega, %	...	65,1	65,8	66,0	66,3
Puudega täiskasvanu toetus	–	88 794	98 032	102 263	107 431
Keskmise puudega, %	–	35,8	32,1	32,2	32,6
Raske puudega, %	–	49,5	54,0	54,5	54,4
Sügava puudega, %	–	14,7	13,9	13,3	13,0
Hooldajatoetus (hooldatavate arvu järgi) ²	2 071	31 813	38 060	2 053	1 837
3–16-aastase puudega lapse mittetöötavale vanemale	1 958	2 157	1 975	1 868	1 665
16–18-aastase puudega lapse mitte-töötavale vanemale ning 18-aastase ja vanema puudega isiku mittetöötavale hooldajale või eestkostjale ³	113	29 656	36 085	185	172
Raske puudega, %	–	69,3	74,1	76,2	77,3
Sügava puudega, %	–	30,7	25,9	23,8	22,7
Puudega vanema toetus (laste arv)	1 472	1 591	1 521	1 535	1 580
Puudega vanema toetus (perede arv)	...	1 180	1 154	1 175	1 212
Õppetoetus mittetöötavale puudega õppurile	15	27	27	16	19
Rehabilitatsioonitoetus (16–65-aastastele, ühekordne)	–	1 381	1 815	1 848	2 274
Täienduskoolitustoetus (ühekordne)	–	30	34	56	51

¹ Aasta lõpu seisuga, v.a rehabilitatsioonitoetus ja täienduskoolitustoetus (arv kasvavalt aasta algusest).² Alates 1. aprillist 2005. a anti täiskasvanud puuetega inimeste hooldajatoetuse vahendid üle kohalikele omavalitsustele, vt ptk "Sotsiaalhoolekanne".³ 2001. a toimunud 15-kordse kasvu taga on ennekõike puudega täiskasvanu hooldajatoetuse rakendumine.

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabel 5. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste suurused¹, 2000–2007 (krooni)

Toetuse liik	2000	2001	2002–2005	2006–2007 ³
Puudega lapse toetus				
Keskmise puudega lapse toetus	840	840	860	1 080
Raske ja sügava puudega lapse toetus	940	940	1 020	1 260
Puudega täiskasvanu toetus				
Keskmise puudega täiskasvanu toetus	–	200	200	200
Raske puudega täiskasvanu toetus	–	420	420	420
Sügava puudega täiskasvanu toetus	–	640	640	640
Hooldajatoetus				
3–16-aastase puudega lapse mittetöötavale vanemale	300	300	300	300
16–18-aastase puudega lapse mittetöötavale vanemale ning 18-aastase ja vanema puudega isiku mittetöötavale hooldajale või eestkostjale				
raske puudega 16–18-aastase lapse mittetöötavale vanemale	–	240	240	240
sügava puudega 16–18-aastase lapse mittetöötavale vanemale	–	400	400	400
raske puudega 18-aastase ja vanema isiku mittetöötavale hooldajale või eestkostjale	–	240	240	–
sügava puudega 18-aastase ja vanema isiku mittetöötavale hooldajale või eestkostjale	–	400	400	–
Puudega vanema toetus²	300	300	300	300
Õppetoetus mittetöötavale puudega õppurile	100–400	100–400	100–400	100–400
Rehabilitatsioonitoetus (16–65-aastasele)		–	kuni 800 krooni aastas	
Täienduskoolitustoetus (ühekordne)		–	kuni 9600 krooni 3 aasta jooksul	

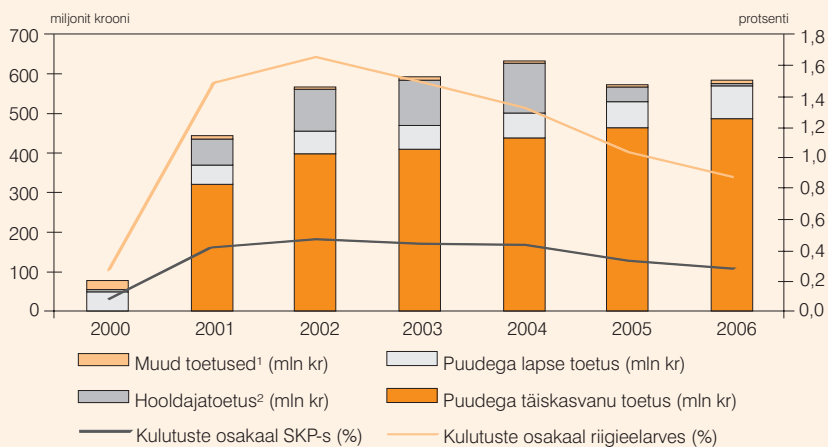
¹ Krooni kuus, v.a. rehabilitatsioonitoetus ja täienduskoolitustoetus.

² Toetus lapse kohta.

³ Alates 1. aprillist 2005 anti täiskasvanud puuetega inimeste hooldajatoetuse vahendid üle kohalikele omavalitsustele.

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Joonis 1. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste kulutuste osakaal SKP-s ja riigieelarves, 2000–2006

1 Muud toetused sisaldavad puuetega vanema toetust, õppetoetust mittetöötavale puuetega õppurile, rehabilitatsioonitoetust 16–65-aastasele ja täienduskoolitustoetust.

2 Alates 1. aprillist 2005 anti täiskasvanud puuetega inimeste hooldajatoetuse vahendid üle kohalikele omavalitsustele.

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Sotsiaalhoolekanne

Sotsiaalhoolekande ülesanne on osutada isikule või perekonnale abi toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks ja kaasa aidata sotsiaalsete erivajadustega isiku sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele. Sotsiaalhoolekande organisatsioonilised, majanduslikud ja õiguslikud alused sätestab ning sotsiaalhoolekandes tekkivaid suhteid reguleerib sotsiaalhoolekande seadus.

Sotsiaalteenuseid, sotsiaaltoetusi ja muud abi on õigus saada Eesti alalisel elanikul, Eestis seaduslikul alusel elaval välismaalasel ja Eestis viibival pagulasel. Vältimatut sotsiaalabi on õigus saada igal Eestis viibival isikul.

Sotsiaalteenuste osutamist ja sotsiaaltoetusi finantseeritakse riigieelarvest, kohalike omavalitsuste eelarvetest, vabatahtlikult sotsiaalhoolekandega tegelevate juriidiliste ja füüsiliste isikute vahenditest ja muudest vahenditest. Riikliku finantseerimise maht määratakse kindlaks vastava eelarveaasta riigieelarve seadusega.

Riigieelarvest kaetakse riigi sotsiaalhoolekande juhtimise kulud, riiklike sotsiaalprogrammide ja -projektide kulud, laste hoolekande, psüühiliste erivajadustega inimeste hoolekande, osaliselt puuetega inimeste hoolekande (rehabilitatsiooniteenused, proteeside ja abivahendite osaline kompenseerimine), riiklike sotsiaaltoetuste kulud ning muude riiklike sotsiaalhoolekande ülesannete täitmise ja ürituste kulud. Kohaliku omavalitsuse eelarvest kaetakse omavalitsusüksuse sotsiaalhoolekandekulud, mida ei finantseerita riigieelarvest.

Isikult võib võtta temale või tema perekonnale osutava sotsiaalteenuse eest tasu. Võetav tasu oleneb teenuse mahust, maksumusest ja teenust saava isiku ning tema perekonna majanduslikust olukorrast. Isikult sotsiaalteenuse eest tasu võtmise otsustab teenust osutav või teenuse eest tasuv asutus.

Muude finantseerimisallikatena käsitletakse mitmesuguste fondide, sihtkapitalide, samuti mittetulunduslikust tegevusest, annetustest ja sponsorlusest laekunud vahendeid ning sotsiaalteenuseid või muud abi taotleva isiku vahendeid.

Sotsiaalhoolekande kolm peamist sihtgruppi on lapsed, eakad ning puuetega ja psüühiliste erivajadustega inimesed.

Laste hoolekande korraldus toimub nii riigi- kui kohaliku omavalitsuse tasandil. Laste hoolekande korraldamiseks ja laste arenguks soodsa keskkonna kujundamiseks toetab valla- või linnavalitsus last ja lapsi kasvatavaid isikuid, tehes koostööd perekonnaliikmete ja teiste isikutega ning asjaomaste asutustega; määrab vajaduse korral lapsele või last kasvatavale isikule tugiisiku või -perekonna; korraldab lapse eestkostet ning aitab korraldada lapsendamist. Kui lapse eraldamine perekonnast on vältimatu

(puudused lapse hooldamisel ja kasvatamisel ohustavad lapse elu, tervist või arengut või perekonna ja lapse suhtes kasutuselevõetud muud abinõud ei ole osutunud küllaldaseks), paigutatakse laps asendushooldusele hooldus- või eestkosteperekonda või asenduskoduteenusele laste hoolekandetasutusse.

Puuetega ja psüühiliste erivajadustega inimeste hoolekandes on oluline roll täita nii riigil kui kohalikel omavalitsustel. Riigieelarvest rahastatakse puuetega ja psüühiliste erivajadustega inimestele suunatud rehabilitatsiooniteenuseid, mille eesmärk on parandada iseseisvat toimetulekut, suurendada ühiskonda kaasatust ning soodustada tööeliste töötamist või tööle asumist. Alates 2005. aastast osutatakse rehabilitatsiooniteenuseid ka käitumuslike erivajadustega alaealistele. Lisaks rehabilitatsiooniteenusele rahastatakse riigieelarvest täiskasvanud psüühiliste erivajadustega inimestele suunatud toetavaid ja ööpäevaringseid hoolekandeteenuseid. Nende hoolekandeteenuste osas on viimastel aastatel toimunud oluline areng. Kui veel 1990. aastate lõpul osutati psüühiliste erivajadustega inimestele vaid ööpäevaringse hooldamise teenust, siis järgnevatel aastatel lisandusid avahooldusteenustena igapäevaelu toetamine, toetatud elamine, elamine kogukonnas ning viimasena töötamise toetamine 2001. aastal.

Puuetega inimestele suunatud muude hoolekandeteenuste osutamise eest vastutab eelkõige kohalik omavalitsus. Alates 1. aprillist 2005. aastal lõpetati raske ja sügava puudega täiskasvanute hooldajatele hooldajatoetuse maksumine puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel Sotsiaalkindlustusameti kaudu ning vastavad vahendid anti üle kohalikele omavalitsustele. Muudatuste eesmärk oli tagada abi parem kättesaadavus puuetega inimestele ning suurendada kohalike omavalitsuste võimalusi korraldada abivajavate puuetega inimeste hoolekannet.

Puuetega inimestele, eakatele ja lastele, kes vajavad proteese, ortopeedilisi ja muid abivahendeid, kompenseerib riik 50–90% abivahendi maksumusest (riigi osaluse protsendid abivahendite liikide kaupa on kinnitatud sotsiaalministri määrusega). Abivahendi eest tasumisel kaetakse abivahendi maksumusest riigi osaluse protsent pärast isiku omaosaluse protsendi tasumist. Isiku omaosalus on abivahendi maksumuse ja riigi osaluse vahe, kuid mitte alla 200 krooni.

Hoolekandeteenuste osutamist eakatele korraldavad kohalikud omavalitsused. Eelkõige puudutab see hooldamisteenuse osutamist hoolekandetasutuses, koduteenuseid ja eluasemeteenust sotsiaalkorterites või -pindadel ning päevakeskuse teenuseid.

Väikese sissetulekuga perekondadele riigieelarve vahenditest valla- või linnavalitsuste poolt makstav toimetulekutoetus on olulisim sotsiaaltoetuse liik. Vastavalt sotsiaalhoolekande seadusele on toimetulekutoetust õigus saada ükski elaval isikul või perekonnal, kelle kuu netosissetulek pärast eluruumi jooksva kuu alaliste kulude mahaarvamist normpinna ulatuses on alla kehtestatud toimetulekupiiri. Toimetulekupiiri suuruse üksik elavale isikule või perekonna esimesele liikmele kehtestab Riigikogu igaks eelarveaastaks riigieelarvega. Perekonna teise ja iga järgneva liikme toimetulekupiiri suurus on 80% perekonna esimese liikme toimetulekupiiri suurus. 2006. aastal oli toimetulekupiiri suurus 750 krooni üksik elavale isikule, 2007. aastal – 900 krooni. Lisaks sellele makstakse alates 2005. aastast toimetulekutoetust saavale perekonnale, kelle kõik perekonnaliikmed on alaealised, koos toimetulekutoetusega täiendavat sotsiaaltoetust 200 krooni kuus. Toimetulekutoetuse vahendite ülejäägi korral võib valla- või linnavalitsus maksta abivajavatele isikutele toimetuleku soodustamiseks täiendavaid sotsiaaltoetusi või osutada sotsiaalteenuseid kohaliku omavalitsuse kehtestatud tingimustel ja korras.

Käesolevas peatükis on esitatud esmalt andmed hoolekandeteenuseid osutavate asutuste ning nende teenuste saajate kohta aastatel 2003–2006. Sellele järgnevad ülevaated ööpäev ringi institutsioonides viibivate teenusekasutajate, erinevate avahooldusteenuste, muude teenuste ja toetuste kasutajate ning teenuste osutajate kohta.¹ Kulutused hoolekandeteenustele finantseerimisallikate kaupa on esitatud eraldi peatükis „Sotsiaalne kaitse”.

Ööpäevaringsete hoolekandeteenustena käsitletakse teenuseid isikutele, kes oma hooldusvajaduse tõttu ei ole suutelised iseseisvalt elama, sest vajavad hooldamist ja abistamist ööpäev ringi. Need teenused on järgmised: orbude ja vanemliku hoolitsuseta laste hooldamine hoolekandetasutuses, täiskasvanute hooldamine hoolekandetasutuses (v.a psüühiliste erivajadustega inimesed) ja täiskasvanud psüühiliste erivajadustega inimeste hoolekandeteenused.

Avahoolduse teenustena käsitletakse teenuseid, mida osutatakse iseseisvalt või pere toetusel elavale isikule tema loomulikus keskkonnas.

2006. aasta lõpus oli ööpäevaringseid hoolekandeteenuseid osutavaid asutusi kokku 175, sellest täiskasvanutele (v.a psüühiliste erivajadustega inimesed) hooldamisteenust osutavaid asutusi 116, asenduskoduteenust osutavaid asutusi 38 ja psüühiliste erivajadustega inimestele ööpäevaringset hooldamisteenust osutavaid asutusi 28. Sealhulgas 7 asutust 175-st osutas teenuseid mitmele sihtrühmale korraga.

Teenusekasutajate arv kokku ööpäevaringsel hooldamisteenusel 2006. aasta lõpus oli ligi 8600. Üle poole (55%) nendest moodustasid täiskasvanute hooldamisteenuse kasutajad, psüühiliste erivajadustega inimeste hoolekandeteenuste kasutajaid oli 26% ja laste hoolekandeteenuste kasutajad 19%. Kolmel nimetatud teenusel viibivate teenusekasutajate osakaal rahvastikus moodustas 2006. aasta lõpus 0,64% ehk 10 000 inimese kohta viibis ööpäevaringsel hooldamisteenusel hoolekandetasutuses 64 inimest. Võrreldes 2000. aastaga on teenusekasutajate arv 10 000 inimese kohta kasvanud 9 võrra. Vaadeldes teenusekasutajate arvu tervikuna, siis kasvas 2006. aastal teenusekasutajate arv ööpäevaringsel hooldamisteenusel, võrreldes 2000. aastaga, 14%. Teenusekasutajate arv kasvas täiskasvanute hooldamisteenuse kasutajate arvel, kelle puhul kasv oli 45%.

Psüühiliste erivajadustega inimeste ööpäevaringse teenuse kasutajate arv on vähenenud toetavate teenuste arvel. Toetavaid teenuseid saavate isikute arv aasta lõpus suurenes 2634 inimeselt 2003. aastal 3284 inimeseni 2006. aastal. Sealjuures kasvas 2006. aastaks toetavaid teenuseid kasutavate inimeste arv iga teenuseliigi puhul: igapäevaelu toetamise teenuse kasutajate arv kasvas ligi kolmandiku, toetatud elamise teenuse kasutajate arv viiendiku ja kogukonnas elamise teenuse kasutajate arv koguni poole võrra 2003. aastaga võrreldes. Vaid töötamise toetamise teenusesaajate arv kasvas tagasihoidlikumalt – 6%.

Kuna psüühiliste erivajadustega inimestele suunatud toetavaid teenuseid osutatakse sageli üheaegselt, ei võrdu inimeste arv erinevaid teenuseid kasutanud inimeste arvuga, vaid on sellest väiksem.

¹ 2003. aastast muutus oluliselt sotsiaalhoolekandelasade statistiliste andmete kogumise sisu ja korraldus ning asutusekeskselt aruandluselt mindi üle teenusekesksele aruandlusele. Seetõttu on ka osa statistilisi andmeid esitatud alates 2003. aastast. Täies mahus on statistilised aruanded kättesaadavad S-veebis (kohalike omavalitsustelt kogutavad sotsiaalregistripõhised aruanded alates 2001. aastast) ja H-veebis (hoolekandeteenuseid osutavatest asutustelt kogutavad aruanded alates 2003. aastast) aadressil www.sm.ee/sveeb ja www.sm.ee/hveeb.

Avahoolduse teenustest kasvas ka koduteenuste, proteeside, ortopeediliste ja muude soodustingimustel abivahendite saajate arv.

Vähennemistendentsi näitavad kodutute öömaja teenuse ja varjupaigateenuse ning vangist vabanenute ja kodutute rehabilitatsiooniteenuse kasutajate ning perekonnas hooldamisel olevate isikute arvud. Kodutute öömaja teenuse kasutajate arvu vähenemist on suuremal määral mõjutanud Tallinnas osa öömajakohtade kaotamine ja sotsiaalmajutusüksuste loomine.

Esmakordselt arvele võetud vanemliku hoolitsuseta ja abivajavate laste arv suurenes 2006. aastal seoses statistika täpsustamisega, mille puhul lisati aruandesse erinevalt varasematest aastatest ka abivajavad lapsed, kes on bioloogilises peres ning kelle juhtumiga tegeleb sotsiaal- või lastekaitsetöötaja. 2006. aasta jooksul võeti esmakordselt arvele 1680 vanemliku hoolitsuseta ja abivajavat last.

Lastele ja peredele osutatava abi kvaliteet on seotud spetsialistide arvu ning nende erialase ettevalmistusega. 2005. aastal Vabariigi Valitsuse otsusega heaks kiidetud Lastekaitse kontseptsioon seadis eesmärgiks jõuda olukorrani, kus ühe lastekaitsetöötaja kohta oleks optimaalne laste arv 1000 last. Kohalikes omavalitsustes ja maavalitsustes töötavate lastekaitsetöötajate arv on aastatel 2003–2006 suurenenud, ulatudes 2006. aastal 162 spetsialistini. Erialaharidus oli sealjuures 78%-l töötajatest. Seega jõutakse lastekaitsekontseptsioonis seatud eesmärgi – 1 lastekaitsetöötaja 1000 lapse kohta – täitmisele iga aastaga lähemale: 2006. aastal oli ühe lastekaitse spetsialisti kohta keskmiselt 1596 last. Ühest küljest mõjutab seda arvu kasvanud lastekaitse spetsialistide hulk, teisalt aga vähenev laste arv.

Perekonnas hooldamise teenusel olevate laste arv on aastatel 2003–2006 vähenenud 1,5 korda, millest veelgi enam on vähenenud perekonnas hooldamisel olevate täiskasvanute arv – 5 korda. Vaadeldud perioodil on vähenenud ka hooldusperede arv, mis ulatus 2006. aastal vaid 444 pereni, võrreldes 2003. aasta 869 perega.

Lapsendatud laste arv on võrreldes 2003. aastaga suurenenud, ulatudes 2006. aastal 158 lapseni. Välisriigi kodaniku poolt lapsendatud laste osakaal on erinevatel aastatel olnud erinev, jäädes 10–15% piiresse. Eestkostele võetud laste arv on 2003. aastaga võrreldes veidi vähenenud, ulatudes 2006. aastal 242 lapseni.

Hoolekandeteenuseid osutavate asutuste personali oli 2006. aasta lõpus üle 5500². Ligi 46% nendest moodustasid kasvatus-arendustööga tegelevad töötajad ning hooldajad ja põetajad. Koos õdede ja sotsiaaltöötajatega oli see protsent 52. Ülalnimetatud kolme ööpäevaringse teenuse osutamisega tegelevaid põhitöötajaid oli 3070, moodustades 55% hoolekandeteenuseid osutavate asutuste personalist.

Tulenevalt andmete kogumise metoodikast on esitatavad andmed kogutud teenuse osutaja põhiselt summeeruvalt. S.o teenuse osutaja loeb inimest ühekordselt, olenevata sellest, mitut teenust talle on selles asutuses aasta jooksul osutatud või mitmel korral on ta sellesse asutusse aasta jooksul suunatud. Kui aga üks ja sama inimene saab aasta jooksul teenust kahelt erinevalt teenuse osutajalt, siis kajastub ta esitatud teabes kahekordselt.

2 Ainult hoolekandeteenuseid osutavate asutuste töötajad. Ei sisalda kohalike omavalitsuste sotsiaalhoolekande korraldamisega tegelevaid sotsiaal- ja lastekaitsetöötajaid, koduteenuseid osutavaid sotsiaalhooldajaid, samuti puuetega inimeste hooldajaid, isiklike abistajaid, tugiisikuid ja peresid, kes osutavad tugipere teenust, peresid, kes osutatakse perekonnas hooldamise teenust ning puuetega ja psüühiliste erivajadustega inimestele rehabilitatsiooniteenust osutavaid spetsialiste.

Tabel 1. Hoolekandeteenuseid osutanud asutuste ning teenuseid kasutanud isikute arv, 2003–2006

Teenuse liik	Teenust osutanud asutuste arv (aasta lõpus)				Teenusekasutajate arv (aasta jooksul)			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Asenduskoduteenus¹	37	38	38	38	1 835	1 860	1 905	1 807
Täiskasvanute (v.a psüühiliste erivajadustega inimesed) hooldamise teenus	108	112	114	116	5 404	5 997	6 422	6 828
Täiskasvanud psüühiliste erivajadustega inimeste hoolekandeteenused	71	80	86	87	4 491	4 693	4 901	4 955
sh ööpäevaringse hooldamise teenus	24	25	27	28	2 413	2 443	2 419	2 414
Puuetega inimeste rehabilitatsiooniteenus²	31	39	41	48	6 599	9 543	15 861	11 008 ³
Täiskasvanud psüühiliste erivajadustega inimeste rehabilitatsiooniteenus²	6	8	9	41	669	949	1 035	1 198 ³
Päevakeskuse teenus⁴	86	94	102	103	65 069	55 884	60 947	65 869
Eluasemeteenus sotsiaalkorterites ja -pindadel ja tugikodus	83	85	87	85	3 697	3 907	4 194	4 020
Varjupaigateenus ning vangist vabanenute rehabilitatsiooniteenus	28	29	27	29	3 243	2 580	2 606	2 487
Kodutute öömaja teenus	10	11	12	11	1 712	2 062	1 880	1 535

1 Ainult riiklikul hoolekandeteenusel viibinud lapsed. Arvestatud ei ole vanema avalduse alusel asenduskoduteenusel viibinud raske ja sügava puudega lapsi.

2 Aastatel 2003–2005 koguti rehabilitatsioonistatistikat teenuse osutajatelt veebipõhiselt, mistõttu teenuse kasutajate statistika sellel perioodil on teenuseosutaja põhine, mitte isikupõhine. 2006. aasta statistika põhineb Sotsiaalkindlustusameti aruannetel, mis on juhtumipõhised. Eespool nimetatud põhjusel ei ole andmed võrreldavad.

3 Analüüsi aluseks on isiku esitatud taotluste põhjal Sotsiaalkindlustusameti arstliku ekspertiisi osakondade tehtud otsused teenusele suunamiseks ja teenuste eest maksmine 2006. aasta limitide piires. Isikul võib olla perioodi jooksul mitu taotlust.

4 Aasta jooksul päevakeskuse teenuseid kasutanud isikud on näidatud ühekordselt, sõltumata sellest, mitu korda ja mitut erinevat teenust isik selles päevakeskuses kasutas.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 2. Töötajad hoolekandeteenuseid osutanud asutustes¹ ametiala ja soo järgi, 2003–2006 (aasta lõpus)

Ametiala	2003	2004	2005	2006
Töötajaid kokku	5 416	5 584	5 661	5 528 ²
Mehed, %	15,1	14,7	14,0	13,1
Naised, %	84,9	85,3	86,0	86,9
Juhtkond, juhtiv- ja keskastme spetsialistid	673	646	657	648
Mehed, %	18,9	18,6	18,7	17,7
Naised, %	81,1	81,4	81,3	82,3
Kasvatus- ja arendustööga tegelevad isikud³	1 388	1 584	1 216	1 255
Mehed, %	9,5	9,4	7,8	7,9
Naised, %	91,5	91,6	92,2	92,1
Sotsiaaltöötajad	139	180	175	150
Mehed, %	7,9	6,7	5,7	14,0
Naised, %	92,1	93,3	94,3	86,0
Meditisiiniõed	284	274	232	207
Mehed, %	1,8	1,1	1,3	1,0
Naised, %	98,2	98,9	98,7	99,0
Hooldajad, põetajad	1 171	1 163	1 252	1 275
Mehed, %	3,3	2,8	3,0	2,7
Naised, %	96,7	97,2	97,0	97,3
Psühholoogid, füsioterapeudid, logopeedid, arstid, pedagoogid	109	157	197	95
Mehed, %	14,7	12,1	11,7	12,6
Naised, %	85,3	87,9	88,3	87,4
Muu personal (majandus-, toitlustus-, koristus- ja muu personal)	1 652	1 580	1 932	1 898
Mehed, %	30,5	21,6	26,0	23,1
Naised, %	69,5	68,4	74,0	76,9

1 Tabelis on kajastatud nende asutuste töötajad, kelle põhitegevus on hoolekandeteenuste osutamine. Asutuste personal, kelle põhitegevus ei ole sotsiaalhoolekandeteenuste osutamine (nt haiglad), ei ole käesolevas tabelis kajastatud.

2 Töötajate arvu vähenemine on tingitud muudatustest puuetega ja psüühiliste erivajadustega inimeste rehabilitatsiooniteenuse korraldamisel, mistõttu ei koguta ka statistilisi andmeid enam Sotsiaalministeeriumi aruandlussüsteemis H-veeb. Seetõttu on jäänud nimetatud teenuseid osutavate asutuste personal käesolevast tabelist välja.

3 Kasvataja, abikasvataja, tegevusjuhendaja.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 3. Töötajad hoolekandeteenuseid osutanud asutustes vanuse järgi, 2003–2006 (aasta lõpus, protsenti)

Vanuserühm	2003	2004	2005	2006
Kokku	100,0	100,0	100,0	100,0
Alla 25	4,6	4,4	3,6	3,1
25–39	24,5	23,3	22,8	21,7
40–49	27,5	27,1	26,5	25,4
50–59	29,4	29,7	31,1	32,7
60+	14,1	15,5	16,0	17,1

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 4. Ööpäevaringsete hoolekandeteenuste kasutajad, 2000, 2002 ja 2004–2006 (aasta lõpus)

	2000	2002	2004	2005	2006
Teenusekasutajaid kokku	7 500	7 847	7 951	8 382	8 584
Teenusekasutajaid 10 000 inimese kohta	55	58	59	61	64
Teenuste liikide järgi					
Asenduskoduteenus (laste hoolekandetasutustes ¹)	1 715	1 881	1 549 ²	1 683	1 621
Täiskasvanute hooldamise teenus (üldhoolede-kodudes ¹)	3 276	3 509	4 175	4 479	4 737
Täiskasvanud psüühiliste erivajadustega inimeste ööpäevaringsed hooldamisteenused (erihooldekodudes ¹)	2 509	2 457	2 227	2 220	2 226

1 Kuni 2002. aastani (k.a) kasutati sulgudes toodud terminoloogiat.

2 2004. a pole statistika kogumise eripära tõttu arvestatud vanema avalduse alusel teenusel viibivaid raske ja sügava puudega lapsi. Muudel aastatel on seda tehtud.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 5. Asenduskoduteenuse kasutajad soo järgi, 2000, 2002 ja 2004–2006 (aasta lõpus)

	2000	2002	2004	2005	2006
Teenusekasutajaid kokku	1 715	1 881	1 549 ¹	1 683	1 621
Poisid, %	49,7	60,3	60,2	48,9	48,7
Tüdrukud, %	40,3	39,7	39,8	41,1	41,3
Teenusekasutajaid 10 000 0–24-aastase inimese kohta	38	42	37	41	40

1 2004. a pole statistika kogumise eripära tõttu arvestatud vanema avalduse alusel teenusel viibivaid raske ja sügava puudega lapsi. Muudel aastatel on seda tehtud.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 6. Täiskasvanute¹ hooldamisteenuste kasutajad soo ja vanuse järgi, 2000, 2002 ja 2004–2006 (aasta lõpus)

	2000	2002	2004	2005	2006
Teenusekasutajaid kokku	3 276	3 509	4 175	4 479	4 737
Mehed, %	35,9	36,7	37,4	38,1	38,1
Naised, %	64,1	63,3	62,6	61,9	61,9
Teenusekasutajaid 10 000 18-aastase ja vanema inimese kohta	31	33	39	42	44
Teenusekasutajate vanuseline jaotus, %					
18–29	1,4	1,1	1,0	0,9	0,6
30–49	5,4	4,8	4,8	4,6	4,5
50–64	15,0	15,8	15,5	15,9	15,8
65–74	21,9	22,2	22,3	21,5	22,6
75+	56,3	56,1	56,4	57,1	56,5

1 Välja arvatud psüühiliste erivajadustega inimesed.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 7. Täiskasvanud psüühiliste erivajadustega inimeste hoolekandeteenuste kasutajad soo ja vanuse järgi, 2003–2006 (aasta jooksul)

	2003	2004	2005	2006
Teenusekasutajaid kokku	4 491	4 693	4 901	4 955
Mehed, %	52,6	53,1	52,9	53,3
Naised, %	47,4	46,9	47,1	46,7
Teenusekasutajaid 10 000 18-aastase ja vanema inimese kohta	40	42	44	44
Teenusekasutajate vanuseline jaotus¹, %				
18–29	21,1	22,1	21,6	22,1
30–49	39,8	39,9	41,3	40,7
50–64	24,4	24,6	23,8	23,8
65+	14,5	13,2	13,3	13,3

¹ Teenusel viibis ka 16–17-aastasi, kes ei kuulu otseselt teenuse sihtgruppi, kuna puudega täiskasvanuks loetakse vähemalt 18-aastasi.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 8. Koduteenused, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Teenusekasutajaid kokku¹ (aasta jooksul)	5 638	5 964	5 539	5 696	6 082
Mehed, %	24,5	26,2	25,5	24,4	24,3
Naised, %	75,5	73,8	74,5	75,6	75,7
Teenusekasutajatest erivajadusega, %	39,5	49,1	51,1	54,0	57,1
Teenusekasutajaid 10 000 inimese kohta	41	44	41	42	45
Teenusekasutajate vanuseline jaotus, %					
Alla 18	2,7	2,5	2,2	2,5	2,0
18–24	0,9	1,0	1,1	0,6	0,5
25–49	5,4	5,5	5,4	4,5	4,3
50–64	11,3	12,2	10,3	9,7	10,9
65–79	42,0	41,6	37,9	37,8	38,2
80+	37,9	37,2	43,1	44,9	44,1
Koduteenuse osutajad (aasta lõpus)	747	737	697	682	667

¹ Teenusekasutajate arv on mõnevõrra suurem, kuna koduteenuseid osutavad ka päevakeskused, mis ei kajastu käesolevas tabelis.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 9. Päevakeskuse teenused, 2000, 2002 ja 2004–2006

	2000	2002	2004	2005	2006
Teenusekasutajaid kokku¹ (aasta jooksul)	30 740	27 859	55 919	60 947	65 869
sh püsikliendid	...	...	18 673	19 575	20 614
Teenusekasutajaid 10 000 inimese kohta²	224	205	414	453	490
Teenuste osutamisega tegelevad töötajad (aasta lõpus)	432	549	441	430	350 ³
Vabatahtlikud töötajad (aasta jooksul)	...	...	244	233	215
Teenust osutavad asutused (aasta lõpus)	62	85	94	102	103

¹ Teenusekasutajate ligikaudne arv. Alates 2003. aastast peetakse arvestust ka püsiklientide üle. Püsikliendiks loetakse päevakeskuses registreeritud liiget või isikut, kes käib päevakeskuses vähemalt kord nädalas.

² Aasta jooksul teenust kasutanutest.

³ Alates 2006. aastast peetakse eraldi arvestust päevakeskuse klientidega tegelenud lepinguliste töötajate üle (põhiliselt huvijuhid). 2006. a oli lisaks teenuse osutamisega tegelevatele töötajatele ka 221 lepingulist töötajat.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 10. Eluasemeteenus sotsiaalkorteris ja -pindadel ning tugikodus¹, 2000, 2002 ja 2004–2006 (aasta lõpus)

	2000	2002	2004	2005	2006
Kohtade arv kokku²	1 577	2 055	2 727	2 844	2 987
sh erivajadustega inimestele kohandatud kohtade arv	115	137	125	144	142
Teenusekasutajaid kokku	1 682	2 653	3 439	3 584	4 020
üks elavad	1 119	1 494	2 065	2 246	2 435
perena elavad	563	1 159	1 374	1 338	1 585
Teenusekasutajatest					
erivajadustega	340	718	953	1 002	1 070
pensioniealised	1 057	1 037	1 467	1 543	1 630
Teenusekasutajaid 10 000 inimese kohta	12	20	26	27	30

1 Sotsiaalkorter või -pind on munitsipaalomanduses olev eluruum sotsiaalteenust vajavale inimesele. Tugikodu on kodus elavatele puuetega inimestele päevast või perioodilist ööpäevast hooldamist osutav asutus.

2 Sotsiaalkorterite ning üksikute tubade (üüritakse välja sotsiaalelamispinnana) arv.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 11. Täiskasvanud psüühiliste erivajadustega inimeste toetavate teenuste kasutajad teenuse liigiti, 2003–2006 (aasta jooksul)

	2003	2004	2005	2006
Teenusekasutajaid kokku¹	2 250	2 482	2 541	2 250
Teenusekasutajaid 10 000 18-aastase ja vanema inimese kohta	20	22	23	20
Teenusekasutajaid teenuse liigiti				
lgapäevaeltu toetamine	1 525	1 668	1 688	2 015
Toetatud elamine	565	562	618	678
Elamine kogukonnas	28	32	39	43
Töötamise toetamine	516	548	533	548

1 Üks inimene võib saada üheaegselt mitut teenust.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 12. Vanemliku hoolitsuseta ja abivajavate¹ laste esmakordselt arvele võtmine, 2003–2006 (aasta jooksul)

	2003	2004	2005	2006 ¹
Arvele võetud lapsed kokku	1 276	1 092	858	1 680
Poisid, %	53,7	55,1	50,2	54,3
Tüdrukud, %	46,3	44,9	49,8	45,7
Arvelevõetud lapsi 10 000 0–17-aastase lapse kohta	45	39	32	64

1 Alates 2006. a täpsustati statistikat ning aruandluses kajastati ka abivajavad lapsed. Seetõttu on aasta jooksul arvele võetud laste arv varasemaga võrreldes suurem. Samuti täpsustati laste arvu, kes jäid pärast arvele võtmist edasi bioloogilisse perekonda, st sotsiaaltöötaja lahendas juhtumit peret toetavate meetmetega.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 13. Lastekaitsetöötajad maavalitsustes ja kohalikes omavalitsustes ning laste arv ühe lastekaitsetöötaja kohta, 2003–2006 (aasta lõpus)

	2003	2004	2005	2006
Lastekaitsetöötajaid kokku	147	148	153	162
sh erialase ettevalmistusega	108	107	115	126
0–17-aastasi lapsi ühe lastekaitsetöötaja kohta	1 908	1 847	1 736	1 596

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 14. Perekonnas hooldamisel viibinud isikud ja hooldusperekonnad, 2003–2006 (aasta lõpus)

	2003	2004	2005	2006
Hooldamisel viibivad isikud kokku	1 113	997	743	559
lapsed (0–17) ¹	1 081	971	732	551
täiskasvanud (18+)	32	26	11	8
Teenusel viibivaid lapsi 10 000 0–17-aastase lapse kohta¹	39	36	28	21
Hooldusperekondade arv kokku	869	778	606	444
lapsi hooldavad	838	753	597	436
täiskasvanuid hooldavad	31	25	9	8

¹ 0–17-aastaste teenusekasutajate vanuserühma on arvestatud ka kuni 19-aastased lapsed, kes õpivad põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppeasutuses õppeaasta lõpuni.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 15. Lapsendatud ja eestkostele võetud lapsed, 2003–2006 (aasta jooksul)

	2003	2004	2005	2006
Lapsendatud lapsed kokku	130	165	152	158
sh välisriigi kodaniku poolt lapsendatud lapsed	15	28	16	20
Poisid, %	54,6	52,1	53,9	51,9
Tüdrukud, %	45,4	47,9	46,1	48,1
Eestkostele võetud lapsed	257	203	221	242
Poisid, %	44,7	55,7	42,5	46,3
Tüdrukud, %	55,3	44,3	57,5	53,7

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 16. Proteeside, ortopeediliste ja muude abivahendite saajad, 2000, 2002 ja 2004–2006 (aasta jooksul)

	2000	2002	2004	2005	2006
Abivahendi saajaid kokku¹	19 995	21 694	26 369	34 790	38 249
kuni 18-aastased lapsed	4 723	4 421	5 097	6 727	7 175
neist puudega, %	7,0	36,9	34,3	29,6	29,3
töövõimelises eas inimesed	4 460	3 737	3 818	5 026	5 435
neist töötavad, %	22,9	19,7	23,2	26,8	26,4
vanaduspensioniealised inimesed	10 812	13 536	17 454	23 037	25 639

¹ Iga isikut arvestatakse aasta jooksul vaid üks kord, sõltumata abivahendite saamise kordade arvust.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 17. Varjupaigatega teenus ja kinnipidamiskohtadest vabanenutele osutatud rehabilitatsiooni-teenus, 2003–2006 (aasta jooksul)

Teenust osutavate asutuste arv (aasta lõpus)	2003		2004		2005		2006	
	28		29		27		29	
	Teenuse kasutajad	neist lapsed	Teenuse kasutajad	neist lapsed	Teenuse kasutajad	neist lapsed	Teenuse kasutajad	neist lapsed
Kokku	3 243	1 798	2 580	1 354	2 606	1 237	2 487	1 156
Mehed, %	62,8	58,7	67,1	61,6	63,8	56,8	61,2	54,4
Naised, %	37,2	41,3	32,9	38,4	36,2	43,2	38,8	45,6
Teenusekasutajad põhjuse järgi								
Kinnipidamiskohtadest vabanemine	698	3	559	12	579	–	557	4
Mehed, %	92,7	33,3	91,2	91,7	94,0	–	89,2	100,0
Naised, %	7,3	66,7	8,8	8,3	6,0	–	10,8	–
Elukoha puudumine ¹	595	292	365	127	414	138	476	138
Mehed, %	56,5	55,8	59,5	52,8	56,5	44,9	56,7	52,9
Naised, %	43,5	44,2	40,5	47,2	43,5	55,1	43,3	47,1
Hulkurlus	368	327	302	265	369	230	216	152
Mehed, %	69,6	70,3	73,5	75,5	69,9	70,0	70,4	67,8
Naised, %	30,4	29,7	26,5	24,5	30,1	30,0	29,6	32,2
Perevägivald	326	180	254	174	309	136	265	129
Mehed, %	29,1	52,2	37,8	53,4	26,9	55,1	22,6	41,9
Naised, %	70,9	47,8	62,2	46,6	73,1	44,9	77,4	58,1
Muu vägivald	33	24	15	8	8	5	13	7
Mehed, %	54,5	66,7	53,3	75,0	62,5	80,0	69,2	57,1
Naised, %	45,5	33,3	46,7	25,0	37,5	20,0	30,8	42,9
Kodune hoolimatus	238	217	221	211	204	196	231	194
Mehed, %	55,5	57,6	61,1	62,1	53,4	53,6	55,0	55,7
Naised, %	44,5	42,4	38,9	37,9	46,6	46,4	45,0	44,3
Alkoholi tarvitamine	158	48	134	36	148	51	147	59
Mehed, %	69,0	66,7	73,9	66,7	80,4	72,5	64,6	61,0
Naised, %	31,0	33,3	26,1	33,3	19,6	27,5	35,4	39,0
Vanemate ja teiste lähedaste alkoholi tarvitamine	222	210	137	132	144	137	155	151
Mehed, %	41,9	43,3	51,1	52,3	50,7	52,6	45,8	47,0
Naised, %	58,1	56,7	48,9	47,7	49,3	47,4	54,2	53,0
Narkootikumide tarvitamine	172	166	94	94	89	77	50	45
Mehed, %	77,3	78,3	72,3	72,3	64,0	66,2	70,0	66,7
Naised, %	22,7	21,7	27,7	27,7	36,0	33,8	30,0	33,3
Vanemate ja teiste lähedaste narkootikumide tarvitamine	39	24	28	28	28	27	48	45
Mehed, %	53,8	70,8	53,6	53,6	53,6	51,9	47,9	48,9
Naised, %	46,2	29,2	46,4	46,4	46,4	48,1	52,1	51,1
Muud / põhjus teadmata	394	307	471	267	314	240	329	232
Mehed, %	50,0	50,8	62,0	56,2	52,9	50,4	55,3	53,4
Naised, %	50,0	49,2	38,0	43,8	47,1	49,6	44,7	46,6

¹ V.a kinnipidamiskohtadest vabanenud.

Tabel 18. Kodutute öömaja teenuse kasutajad soo ja vanuse järgi, 2003–2006 (aasta jooksul)

	2003	2004	2005	2006
Teenusekasutajaid kokku	1 712	2 062	1 880	1 535
kodutud ¹	1 582	1 700	1 460	1 250
teised öömajas viibinud ²	130	362	420	285
Kodututest				
Mehed, %	82,9	82,5	80,4	82,7
Naised, %	17,1	17,5	19,6	17,3
Vanuseline jaotus, %				
Alla 18	–	0,5	0,3	–
18–24	5,3	2,6	4,4	5,6
25–49	59,4	50,3	48,4	45,4
50–64	30,7	41,8	39,0	42,0
65+	4,6	4,7	8,0	7,0
Viibimise kestuse järgi, %				
Kuni 7 ööd	25,2	19,6	18,1	35,4
8–30 ööd	16,2	21,4	15,5	21,4
31–90 ööd	17,3	19,2	37,7	21,6
91–180 ööd	19,7	19,6	14,0	11,1
181–270 ööd	12,6	15,9	8,6	5,0
Üle 270 öö	9,0	4,2	6,0	5,4

1 Kodutu on inimene, kellel ei ole mingit seaduslikku suhet (omand, üürileping, alaline majutusleping) ühegi elamispiinana kvalifitseeritava hoone, ruumi või nende osaga ja kellel puuduvad elukoha muretsemiseks vajalik sissetulekuallikas ja sotsiaalsed oskused neis tingimustes enda staatust muuta.

2 Mingil muul põhjusel (perekonfliktid, perevägivald jm) ajutist kodutute öömaja teenust kasutanud isikud.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 19. Toimetulekutoetuse vahendite kasutamine, toetust saanud perede, rahuldatud taotluste arv ja keskmine toetuse suurus, 2001, 2002 ja 2004–2006

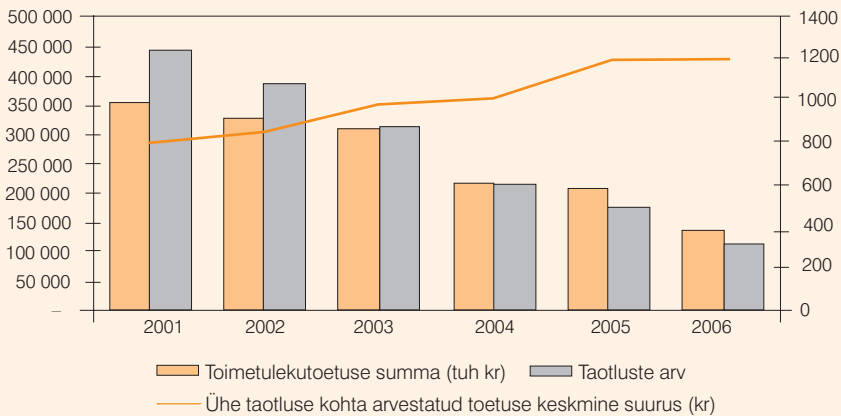
	2001	2002	2004	2005	2006
Toimetulekutoetus (toimetulekupiiri kindlustamiseks)					
Esitatud taotluste arv (aasta jooksul)	453 474	391 537	218 585	176 799	114 668
Rahuldatud taotluste arv (aasta jooksul)	443 265	385 705	214 593	174 406	112 990
Keskmine rahuldatud taotluste arv (kuus)	36 939	32 142	17 883	14 534	9 416
Toetust saanud perekonnad (aasta jooksul)	70 417	69 346	33 232	26 752	19 229
Toetust saanud perekondade osakaal kõigis leibkondades ¹ , %	12,4	12,2	5,9	4,7	3,4
Toetuse keskmine suurus ühe taotluse kohta (kr)	797	847	1 010	1 192	1 199
Kasutatud vahendid (aasta jooksul, tuh kr)	353 308	326 556	216 842	207 830	135 450
Täiendav toetus² (toimetulekutoetuse vahenditest)					
Rahuldatud taotluste arv (aasta jooksul)	3 817	48 386	33 477	104 879	118 425
Keskmine rahuldatud taotluste arv (kuus)	318	4 032	2 790	8 740	9 869
Toetuse keskmine suurus ühe taotluse kohta (kr)	279	440	545	419	446
Kasutatud vahendid (aasta jooksul, tuh kr)	1 065	21 306	18 230	43 918	57 308

1 Arvestuse aluseks on Statistikaameti leibkonna eelarve uuringu korrigeeritud leibkondade arv.

2 Sisaldab alates 2005. aastast 200-kroonist täiendavat toetust sotsiaalhoolekande seaduse § 22^a järgi, 2006. aastast lisaks ka kodutarbijatele arvestatud kaugkütte hinnatõusu kompensatsiooni. 2006. a kohta ei ole andmed saajate kohta täielikud, kuna ei sisalda kõiki kaugkütte hinnatõusu kompensatsiooni saajaid.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Joonis 1. Toimetulekutoetuseks kasutatud vahendid, rahuldatud taotlused ja keskmine toetuse suurus ühe taotluse kohta, 2001–2006

Allikas: Sotsiaalministeerium

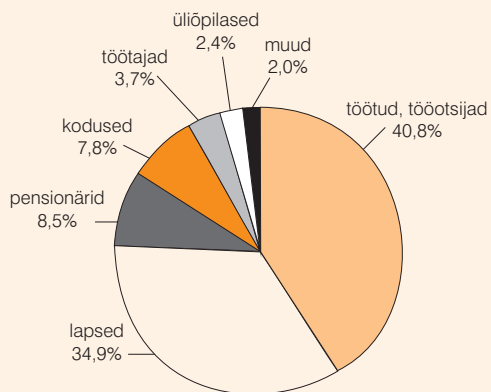
Tabel 20. Toimetulekutoetust saanud perekondade struktuur rahuldatud taotluste järgi, 2001, 2002 ja 2004–2006 (aasta jooksul)

	2001	2002	2004	2005	2006
Taotluste arv kokku	443 265	385 705	214 593	174 406	112 990
Kõikidest taotlustest, %					
Tööd mitteomava isikuga pere taotlused	59,1	56,6	72,4	70,3	66,3
töötutoetuse saajaga ¹	31,5	26,5	27,8	26,9	23,7
pikaajalise tööt, mittetöötava töötajaga	27,6	30,1	44,6	43,4	42,6
Pensionäri pere taotlused	16,7	21,7	1,9	1,7	1,8
Üliõpilase pere taotlused	7,7	7,9	6,7	9,3	10,9
Muude pere taotlused	16,5	13,8	19,0	18,7	21,0
Kõikidest taotlustest, %					
Lastega pere taotlused	38,3	34,1	43,4	39,1	36,4
Puudega inimesega pere taotlused	5,8	5,7	6,4	8,0	8,7
Toimetulekutoetust saanud lastega perekondade taotlused laste arvu järgi, %					
1 lapsega	56,7	58,5	52,7	54,0	54,7
2 lapsega	29,0	27,7	28,3	27,7	27,2
3 ja enama lapsega	14,3	13,8	19,0	18,3	18,1

¹ Kuni 2004. aastani (k.a) töötu abiraha saajaga.

Allikas: Sotsiaalministeerium

Joonis 2. Toimetulekutoetust saanud perekondade liikmed sotsiaalse seisundi järgi, 2006

Allikas: Sotsiaalministeerium, arvatatud rahuldatud taotluste järgi

Sotsiaalne kaitse

Sotsiaalse kaitse eesmärk on tagada inimestele kindlustus riskide ja olukordade puhuks, millega kaasneb sissetulekute kaotus või vähenemine ning kulutuste kasv, samuti abi seda vajavatele inimestele sotsiaaltoetuste ja teenuste näol, et kindlustada nende sotsiaalne toimetulek.

Käesolevas peatükis vaadeldakse kulutusi olulisematele hoolekandeteenustele erinevate finantseerimisallikate kaupa, riigipoolseid kulutusi sotsiaalkindlustusele ja hoolekandelekulutusi. Peatüki lõpus esitatakse andmed kõigi sotsiaalse kaitse kulutuste kohta, arvatuna ESSPROS-i¹ metoodika järgi.

Kulutused sotsiaalkindlustusele sisaldavad sotsiaalmaksutuludest finantseeritavaid ja riigieelarvest finantseeritavaid pensione ja pensionilisaid, riiklikke peretoetusi ja vanemahüvitist, puudega inimeste sotsiaaltoetusi ning muid peredele makstavaid toetusi ja hüvitisi (hüvitis kuriteoohvritele, matusetoetus, õppelaenu kustutamine).

Kulutused hoolekandele sisaldavad riigieelarvest ja kohalike omavalitsuste eelarvetest teenuste osutamiseks ja toetuste maksmiseks eraldatud rahalisi vahendeid ning teenusekasutajate endi ja/või nende pereliikmete poolt teenuse eest makstud osa, samuti muudest allikatest (sponsorus, teenuseosutajate omavahendite arvel toodetud tulu) saadud rahalisi vahendeid.

Erinevus ESSPROS-i sotsiaalse kaitse kulutuste ja käesoleva peatüki alguses käsitletud kulutuste vahel seisneb selles, et ESSPROS-i metoodika järgi ei loeta isiku omaosalust hoolekandeteenuste eest tasumisel sotsiaalse kaitse kulutusteks. Samas aga sisaldavad ESSPROS-i metoodika järgi arvatud kulutused ka haiguse ja tervisehoiu ning töötusega seotud kulutusi.

2006. aastal kulus hoolekandeteenuste osutamiseks kokku 1,14 miljardit krooni, millest 40% (s.o ligi 456 mln kr) tasusid kohalikud omavalitsused. Riigi osalus jäi 36,5% ja teenusekasutajate endi osalus 22% piiridesse. Rahastamisskeemid erinevate teenuste puhul on erisugused. Kui orbudele ja vanemliku hoolitsuseta laste puhul kaetakse asenduskoduteenuse kulutused põhiliselt riigieelarvest, siis eakate inimeste hooldamise eest hoolekandetasutuses maksab teenusekasutaja ja/või tema ülalpidamiskohuslane ning kohalik omavalitsus. Kui psüühiliste erivajadustega inimeste rehabilitatsiooniteenus on täielikult riigi kanda, siis puudega inimeste rehabilitatsiooniteenus puhul tasub teenuse eest kulutuste katmisel ka teenuse kasutaja.

Ligi 55% ehk 624 miljonit krooni hoolekandeteenuste osutamiseks kulunud vahenditest kulus 2006. aastal ööpäevaringsete hoolekandeteenuste osutamiseks ning 45% ehk 513 miljonit krooni avahooldusteenustele.

¹ European System of Integrated Social Protection Statistics (ESSPROS) – Euroopa integreeritud sotsiaalse kaitse statistika süsteem.

Ööpäevaringsete hoolekandeteenuste kulutustest moodustasid 2006. aastal ligi poole (49% ehk 304 mln kr) kulutused täiskasvanute hooldamiseks hoolekandetasutustes. Ühtlasi oli nimetatud teenus kulutuste poolest suurim, moodustades üle veerandi hoolekandeteenuste osutamiseks tehtud kulutustest.

Kulutused riigieelarvest sotsiaalkindlustusele moodustasid 2006. aastal 16 miljardit krooni, millest ligi 78% langes riiklikule pensionikindlustusele. Laste ja peretoetuste (k.a vanemahüvitis) osa oli 16% ning puudega inimeste sotsiaaltoetused 3,6%.

Võrreldes 2001. aastaga² kasvasid 2006. aastal riiklikud sotsiaalkindlustuse kulutused 1,86 korda. Ülalnimetatud kolmest kululiigist kasvasid kõige kiiremini peretoetused ja vanemahüvitis – kasv 1,93 korda. Enim mõjutas seda kasvu 2004. aastast rakendunud vanemahüvitis, moodustades peretoetuste juurdekasvust 73%. Kulutuste kasv riiklikule pensionikindlustusele oli üldisest sotsiaalkindlustuse kulutuste kasvust ainult natuke kiirem – kasv 1,88 korda. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste kasv oli kõige aeglasem – vaid 1,32- kordne. Põhjuseks oli 2005. aasta aprillist täiskasvanud puuetega inimeste hooldajatoetuse üleandmine kohalikele omavalitsustele koos riigieelarve rahaliste vahenditega. Selle tulemusel vähenesid 2005. aastal sotsiaalkindlustuse osas kulutused puuetega inimeste sotsiaaltoetustele ning uue kululiigina tekkis sotsiaalhoolekandesse täiskasvanud puuetega inimeste hooldamine/hoolekandeteenused. 2006. aastal aga arvestati vastavad vahendid kohalikele omavalitsustele tasandusfondi.

Sotsiaalkindlustuse kulutuste osakaal riigieelarves ja SKP-s ajavahemikul 2001–2006 langes. Kui 2001. aastal moodustasid kulutused riiklikule sotsiaalkindlustusele SKP-s 8%, siis 2006. aasta andmetel 7,7% – vähenemine 0,3 protsendipunkti. Kuigi sotsiaalkindlustuse kulutuste osakaal riigieelarves moodustab ligi veerandi, on ka siin märgata osakaalu vähenemist, kusjuures SKP-ga võrreldes on vähenemine kiirem. Kui 2001. aastal moodustasid sotsiaalkindlustuse kulutused riigieelarves 29%, siis 2006. aastal oli nende osakaal vähenenud 23,9%-le. Põhjus on lihtne – SKP ja riigieelarve kasv aastatel 2001–2006 ületas oluliselt sotsiaalkindlustuse vahendite kasvu – SKP kasvas 1,91 ja riigieelarve 2,25 korda.

Kulutused riigieelarvest sotsiaalhoolekandele kasvasid 2006. aastal 2000. aastaga võrreldes vaid 1,22 korda. Tagasihoidlikku kasvu on mõjutanud eelkõige sotsiaaltoetuste vähenemine. Seoses elatustaseme tõusuga on oluliselt vähenenud kulutused toimetulekutoetuse maksmiseks. Võrreldes 2000. aastaga vähenes 2006. aastal toimetulekutoetuseks kasutatud rahaliste vahendite kulu enam kui poole võrra (306 mln kroonilt 2000. aastal 136 mln kroonini 2006. a).

Kuigi hoolekandeteenuste kasv on ajavahemikul 2000–2006 olnud 1,44-kordne, on kulutuste osakaal SKP-s ja riigieelarves vähenenud.

ESSPROS-i meetodika järgi arvutatud sotsiaalse kaitse kulutuste kogumaht 2005. aastal oli ligi 22 miljardit krooni, millest 43% oli vanadusega seotud kulutused. Osakaalult teisel kohal olid haiguste ja tervishoiuga seotud kulutused (32%), millele järgnesid pere ja lapsed (12%) ning puue ja töövõimetus (9%).

Võrreldes 2000. aastaga kasvasid kulutused 2005. aastal 1,65 korda. Sotsiaalse kaitse kulutuste osakaal SKP-s oli 2005. aastal 12,5%³, olles sellega alates 2000. aastast madalaim.

2 2001. a on võrdluseks valitud põhjusel, et selleks ajaks oli puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus jõustunud täies mahus.

3 2006. a korrigeeris Statistikaamet aastate 2000–2002 kohta SKP näitajat vastavalt muutunud arvutusmeetodikale. 2007. a tehti ümberarvutused ka aastate 2003–2006 kohta. Käesolevas kogumikus on kasutatud kõikjal SKP uusi ümberarvutatud näitajaid.

Tabel 1. Hoolekandeteenuseid kasutanud isikud, teenuste osutamise kulud ja finantseerimine¹, 2003–2006 (aasta jooksul)

Teenuse liik ja aasta	Teenust kasutanud isikute arv (aasta jooksul)	Kulutused kokku (tuhat krooni)	Kulutusi finantseeris, %					
			Isik	Kohalik omavalitsus	Riik	sh		Muud allikad
						riigieelarvest teenuse osutamiseks	hasartmängumaksust	
Kokku								
2003	...	678 273,7	20,4	35,5	42,3	42,3	...	1,8
2004	...	740 753,8	21,8	34,5	42,2	42,2	...	1,5
2005	...	975 331,1	20,7	28,3	49,6	49,4	0,2	1,5
2006	...	1 137 063,1	22,0	40,1	36,5	36,1	0,4	1,4
Orbude ja vanemliku hoolitsuseta laste hooldamine hoolekandetasutustes (asenduskoduteenus)								
2003	1 767	99 697,8	0,5	4,2	91,7	91,7	...	3,5
2004	1 851	117 000,3	0,4	4,4	93,3	93,3	...	1,9
2005	1 905	142 676,8	0,1	2,5	91,2	91,1	0,1	6,2
2006	1 807	160 874,9	0,1	2,5	90,8	90,3	0,5	6,6
Vanema avalduse alusel laste hoolekandetasutustes hooldamisel olevate raske või sügava puudega laste hoolekandeteenus (asenduskoduteenus)								
2003	132	7 833,7	9,0	7,4	68,6	68,6	...	15,0
2004	127	8 431,8	11,4	10,7	65,9	65,9	...	12,0
2005	136	9 741,4	11,7	28,5	59,0	59,0	...	0,8
2006	131	11 326,2	11,9	28,5	59,2	59,2	...	0,4
Täiskasvanute hooldamine hoolekandetasutuses (v.a psüühiliste erivajadustega inimesed)								
2003	5 404	197 210,8	44,0	54,1	1,7	1,7	...	0,1
2004	5 997	219 965,5	47,5	50,6	1,5	1,5	...	0,4
2005	6 422	257 339,4	50,3	47,6	1,5	1,3	0,2	0,5
2006	6 828	303 777,6	55,0	43,1	1,7	1,3	0,3	0,2
Psüühiliste erivajadustega täiskasvanud inimeste hoolekandeteenused ²								
2003	5 072	140 025,2	23,0	4,1	72,1	72,1	...	0,7
2004	5 290	150 712,1	24,7	4,3	70,0	70,0	...	1,0
2005	5 297	182 609,1	23,3	4,5	71,4	71,0	0,4	0,7
2006	5 698	205 878,8	24,7	8,1	66,3	65,4	0,8	1,0
Psüühiliste erivajadustega täiskasvanud inimeste rehabilitatsiooniteenus ³								
2003	669	4 938,8	0,0	0,0	100,0	100,0	–	–
2004	949	5 908,9	0,1	0,0	99,9	99,9	–	–
2005	1 035	6 162,1	0,0	2,2	97,8	97,6	0,2	–
2006	1 198 ⁴	5 808,0	...	...	100,0	100,0	–	–
Puuetega inimeste rehabilitatsiooniteenus ³								
2003	6 599	7 763,1	5,5	31,7	61,0	61,0	–	1,7
2004	9 543	14 518,3	1,8	2,5	94,6	94,6	–	1,1
2005	15 861	33 315,3	2,1	4,9	92,3	92,0	0,3	0,8
2006	11 008 ⁴	30 509,9	...	...	100,0	100,0	–	–
Käitumuslike erivajadustega alaealiste rehabilitatsiooniteenus ¹								
2005	11	50,6	–	–	100,0	100,0	–	–
2006	34	161,6	–	–	100,0	100,0	–	–
Proteesid, ortopeedilised ja muud abivahendid								
2003	25 292	46 147,5	23,1	–	76,9	76,9	–	–
2004	26 369	42 484,8	25,4	–	74,6	74,6	–	–
2005	34 790	64 247,0	25,7	–	74,3	74,3	–	–
2006	38 249	72 608,1	27,5	–	72,5	72,5	–	–

► järg

Teenuse liik ja aasta	Teenust kasutanud isikute arv (aasta jooksul)	Kulutused kokku (tuhat krooni)	Kulutusi finantseeris, %					
			Isik	Kohalik oma- valitsus	Riik	sh		Muud allikad
						riigieelarvest teenuse osutamiseks	hasart- mängu- maksust	
Varjupaigateenus ja kinnipidamiskohtadest vabanenute rehabilitatsiooniteenus								
2003	3 243	27 841,5	0,6	83,7	8,9	8,9	...	6,8
2004	2 580	27 965,7	0,4	82,0	8,9	8,9	...	8,7
2005	2 606	27 029,1	0,5	88,6	9,7	9,1	0,6	1,2
2006	2 487	28 979,7	1,4	85,8	10,5	9,4	1,1	2,3
Eluasemeteeenus sotsiaalkorteris ja -pinnal ning tugikodus								
2003	3 697	30 985,4	10,1	80,8	2,2	2,2	...	6,9
2004	3 907	29 113,4	12,9	84,8	0,4	0,4	...	1,9
2005	4 194	26 133,6	26,7	71,7	1,1	1,1	...	0,6
2006	4 655	30 163,6	17,9	80,6	1,2	0,4	0,8	0,3
Päevakeskuse teenused								
2003	65 069	38 065,3	7,4	87,7	1,2	1,2	...	3,7
2004	55 976	44 484,3	7,4	88,6	1,0	1,0	...	3,1
2005	60 947	52 427,3	6,8	88,2	1,7	0,8	0,9	3,3
2006	65 869	56 825,1	8,2	86,8	2,1	0,7	1,4	2,9
Koduteenused								
2003	6 171	33 740,8	2,2	97,4	0,4	0,4	–	–
2004	5 539	36 944,0	1,1	98,8	0,1	0,1	–	–
2005	5 696	40 661,6	1,0	98,5	0,5	0,5	–	–
2006	6 082	49 518,3	1,4	98,0	0,6	0,6	–	–
Kodutute öömaja teenus								
2003	1 712	6 432,1	0,5	84,8	–	–	–	14,7
2004	2 062	7 049,5	0,1	91,6	–	–	–	8,2
2005	1 880	6 899,7	0,1	99,9	–	–	–	–
2006	1 535	7 106,4	0,0	100,0	–	–	–	–
Perekonnas hooldamine								
2003	1 538	11 974,7	1,2	6,3	92,1	92,1	–	0,4
2004	1 470	14 576,2	1,0	9,7	86,6	86,6	–	2,7
2005	1 246	11 312,9	0,0	10,5	88,5	88,5	–	0,9
2006	915	9 208,2	0,5	14,5	83,7	83,7	–	1,3
Eestkoste								
2003	2 076	25 617,0	–	–	100,0	100,0	–	–
2004	1 991	21 599,0	–	–	100,0	100,0	–	–
2005	1 868	19 937,0	–	–	100,0	100,0	–	–
2006	1 814	18 599,0	–	–	100,0	100,0	–	–
Täiskasvanud puuetega inimeste hoolekanne								
2005	22 831 ⁵	94 788,1	–	–	100,0	100,0	–	–
2006	22 600 ⁵	142 839,6	–	100,0	–	–	–	–
Isikliku abistaja teenus								
2006	126	1 338,0	7,5	78,6	13,9	13,9	–	–
Tugiisiku ja tugipere teenus								
2006	501	1 540,0	0,3	85,8	10,8	10,3	0,5	3,0

1 Otseselt teenuse osutamiseks seotud kulud ja nende katmine.

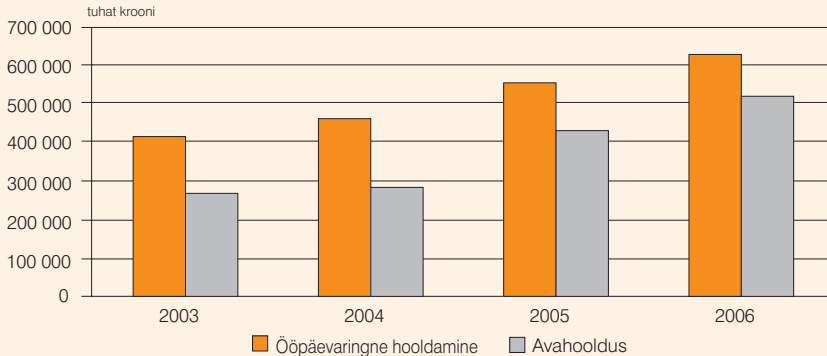
2 Teenuse kasutajate arvuna on näidatud eri liiki hoolekandeteenuste kasutajate kogusumma – mitte teenusekasutajate arv ühekordselt.

3 Rehabilitatsiooniteenuste kulutused on tabelis „Riigieelarve kulutused sotsiaalkindlustusele ja -hoolekandele” sotsiaalkindlustuse muude hüvitiste ja väljamaksete all.

4 Isiku esitatud taotluste põhjal Sotsiaalkindlustusameti arstliku ekspertiisi komisjoni osakondade tehtud otsused teenusele suunamiseks ja teenuste eest maksmiseks 2006. a limitide piires. Isikul võib olla perioodi jooksul mitu taotlust.

5 Aasta lõpus.

Joonis 1. Kulutused ööpäevaringsetele ja avaholdusteenustele, 2003–2006

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 2. Kulutused riigieelarvest sotsiaalkindlustusele ja -hoolekandele, 2000, 2002 ja 2004–2006 (aasta jooksul, miljon krooni)

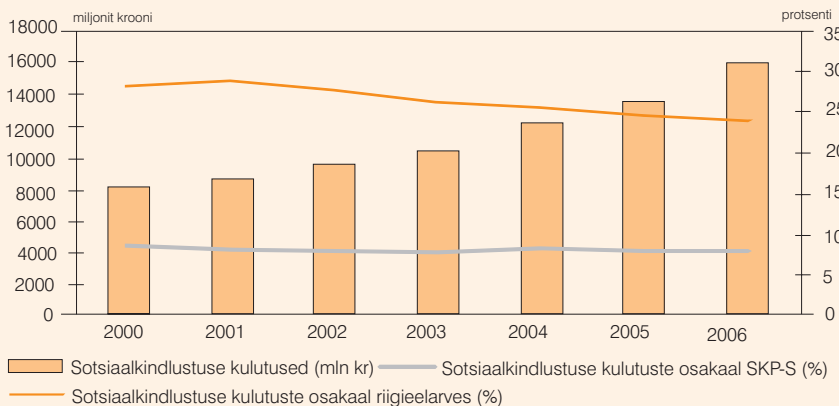
	2000	2002	2004	2005	2006
Sotsiaalkindlustus¹	8 097,4	9 528,0	12 227,1	13 602,6	16 018,4
Riiklik pensionikindlustus	6 473,8	7 285,6	9 199,3	10 516,0	12 477,8
Puuetega inimeste sotsiaaltoetused	75,7	565,2	630,1	571,3 ²	580,3
Peretoetused	1 317,0	1 395,4	2 106,0	2 195,8	2 541,6
sh vanemahüvitis	–	–	441,3	552,6	898,0
Muud hüvitised ja väljamaksed ³	74,7	88,7	112,5	149,3	160,1
Erijuhtudel riigieelarvest makstav sotsiaalmaks ⁴	108,5	141,5	141,8	134,9	226,8
Pensionide ja toetuste väljamaksmise kulud	47,7	51,6	37,4	35,3	31,8
Sotsiaalkindlustuse kulutuste osakaal, %					
SKP-s	8,5	7,9	8,2	7,8	7,7
riigieelarves	28,4	27,8	25,7	24,6	23,9
Sotsiaalkindlustusameti ülalpidamiskulud	79,6	80,6	90,8	99,0	110,4
Sotsiaalhoolekanne	568,0	672,7	563,5	769,4	693,4
Sotsiaaltoetused	318,3	347,9	235,0	273,7	214,3
toetused toimetulekutoetuse vahenditest	315,3	347,9	235,0	251,7	192,7
toimetulekutoetus	305,3	326,6	216,8	207,8	135,4
täiendav toetus	10,0	21,3	18,2	43,9	57,3
muud kulutused toimetulekutoetuse vahenditest	–	–	–	10,1	21,6
täiskasvanud puuetega inimestele makstav toetus ²	–	–	–	11,9	–
muud toetused ⁵	3,0	–	–	–	–

järgneb ►

- 1 Ei sisalda ravikindlustust ja töotuskindlustust (käsitletakse peatükikes „Tervishoid” ja „Tööturg”).
- 2 Alates 1. aprillist 2005. a anti puuetega täiskasvanute hooldajatoetuse vahendid (sh hooldajate sotsiaalmaks) üle kohalikele omavalitsustele, vt sama tabel alajaotus „Sotsiaalteenused”.
- 3 Erivajadustega isikute rehabilitatsiooniplaani koostamine ja rehabilitierimisteenused, töõnõustamine ja kutsehaigustega seotud kahjuhüvitiste, alaealiste, väeaurite ja täiendava lapsepuhkuse päevade tasu, lisapuhkepäev puudega lapse vanemale, tasuline lapsetoetmise vaheaeg, sanatoorne ravi, matusetoetus, sotsiaaltoetus välisriigist Eestisse elama asunud Eesti kodaniku või eesti rahvusest isikule ja hüvitised kuriteoohvritele.
- 4 Sotsiaalmaksu tasutakse Sotsiaalkindlustusameti kaudu riigieelarvest lapsehooldustasu ning vanemahüvitise saajate eest, puuetega inimeste hooldajate eest, teatud juhtudel ka ülalpeetavate ning Eestisse tagasi pöördunud eest.
- 5 Transporditoetus puuetega inimestele ja Tšernobõli avari tagajärjel kannatanute toetus, alates 2001. aastast makstakse sotsiaalkindlustushüvitisena.
- 6 Hoolekandeasutuste ning avahooldusteenuste kulud.
- 7 Riigieelarvest kaetakse enne 1. jaanuari 1993. a täisealise üldhooledeksusse paigutatud isikute kulud.
- 8 Orbude ja vanemliku hoolduseta laste ülalpidamiseks hoolekandeasutustes, peres hooldamiseks ja rehabilitatsiooniks.
- 9 Alates 2003. aastast ainult investeeritud riigieelarvest.

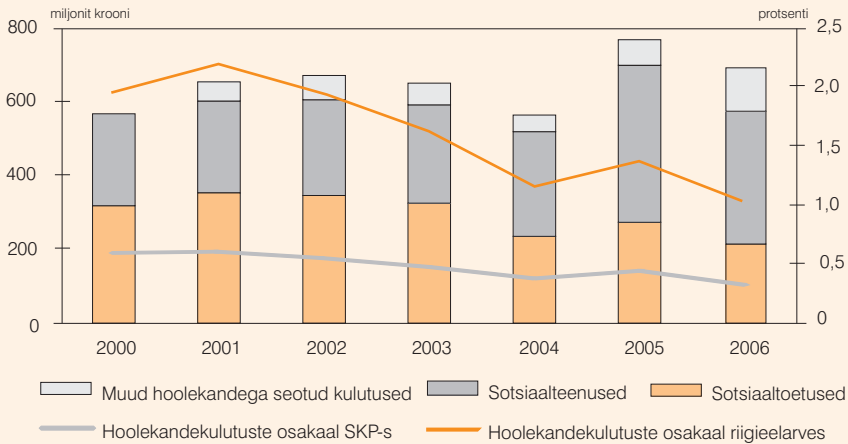
Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeerium

Joonis 2. Sotsiaalkindlustuse kulutused ning osakaal SKP-s ja riigieelarves, 2000–2006

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeerium

Joonis 3. Sotsiaalhoolekande kulutused riigieelarvest ning osakaal SKP-s ja riigieelarves, 2000–2006

Allikas: Sotsiaalministeerium

Tabel 3. Sotsiaalse kaitse kulutused, 2000, 2002 ja 2004–2005 (ESSPROS-i meetodika alusel)

Kulutuste liigid	2000	2002	2004	2005
Kulutused kokku (miljon krooni)	13 358,3	15 404,6	19 693,4	21 967,4
Sotsiaalse kaitse kulutused kokku	13 148,9	15 174,6	19 414,6	21 645,7
haigus, tervishoid	4 221,4	4 719,4	6 106,4	6 913,8
puue, töövõimetus	869,3	1 355,0	1 774,0	2 031,5
vanadus	5 704,5	6 617,0	8 320,9	9 337,5
toitjakaotus	258,1	188,9	157,3	185,2
pere ja lapsed	1 568,4	1 725,6	2 464,0	2 630,1
töötus	167,8	166,0	309,9	286,1
eluase	93,3	96,2	70,3	50,3
sotsiaalne tõrjutus	266,1	306,4	211,9	211,2
halduskulud	209,4	230,0	278,8	321,8
Kulutuste struktuur, % kogukuludest	100,0	100,0	100,0	100,0
haigus, tervishoid	32,1	31,1	31,5	31,9
puue, töövõimetus	6,6	8,9	9,1	9,4
vanadus	43,4	43,6	42,9	43,1
toitjakaotus	2,0	1,2	0,8	0,9
pere ja lapsed	11,9	11,4	12,7	12,2
töötus	1,3	1,1	1,6	1,3
eluase	0,7	0,6	0,4	0,2
sotsiaalne tõrjutus	2,0	2,0	1,1	1,0

järgneb ►

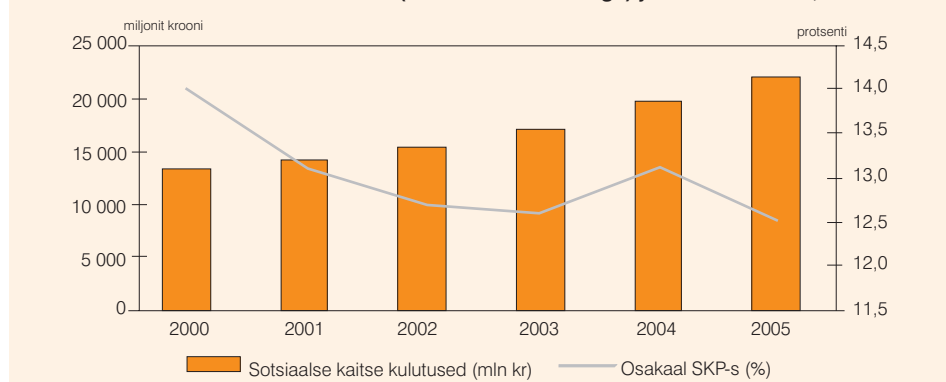
► järg

Kulutuste liigid	2000	2002	2004	2005
Kulutuste osakaal SKP-s¹, %				
Kokku	14,0	12,7	13,1	12,5
haigus, tervishoid	4,4	3,9	4,1	3,9
puue, töövõimetus	0,9	1,1	1,2	1,2
vanadus	6,0	5,5	5,6	5,3
toitjakaotus	0,3	0,2	0,1	0,1
pere ja lapsed	1,6	1,4	1,6	1,5
töötus	0,2	0,1	0,2	0,2
eluase	0,1	0,1	0,0	0,0
sotsiaalne tõrjutus	0,3	0,3	0,1	0,1
halduskulud	0,2	0,2	0,2	0,2

1 2007. a korrigeeris Statistikaamet SKP näitajaid 2003–2006 kohta. Seetõttu on osakaal SKP-s eespoolnimetatud aastate kohta Sotsiaalministeeriumi varasemates toimetistes esitatutega veidi muutunud.

Allikas: Statistikaamet

Joonis 4. Sotsiaalse kaitse kulutused (koos halduskuludega) ja osakaal SKP-s, 2000–2005

Allikas: Statistikaamet

